

2013/3.

EMLÉKÉZTETŐ

Galyasi Miklós

Az utolsó vásárhelyi polihisztor

Hódmezővásárhely
2013

VINCZE GÁBOR

Egy „ellenforradalmár” múzeumigazgató kálváriája

Dr. Galyasi Miklós 1958-as bűnpere

Galyasi Miklós Reisinger Miklós és Singer Berta gyermekeként 1903. június 18-án látta meg a napvilágot Hódmezővásárhelyen.¹ (Szülei kisiparosok voltak, a város legnagyobb pékségét működtették, nyolc-tíz alkalmazottal. Az apja még 1918. május 1-én elhunyt, ők ketten voltak testvérek, de a húga állandó kezelésre szorult, 1941-ben meg is halt.

A Református Bethlen Gimnáziumban érettségizett 1921-ben. Ekkor elment műszerésztanulónak Zagyi Mátyáshoz, és egy év múlva műszerész-segédi képesítést szerzett. 1923 elején beiratkozott a – Máramarosszigetről a megszállók által 1919-ben elüldözött, és ekkor Hódmezővásárhelyen megtelepedett – református Jogakadémiára, ahol hamarosan dékáni titkár lett. A főiskola nem sokáig működött a városban, az 1923/24-ik tanév végén megszűntette az egyház vezetése, ezért tanulmányait Szegeden a m. kir. Ferenc József Tudományegyetemen (melyet a románok Kolozsvárról üldöztek el) folytatta. Közben Beiber Lászlóval közösen autójavító műhelyt nyitottak, amely egy évig működött, akkor a társát „elcsábította” a konkurencia. Az első írásai még a Szegeden megjelenő Színház és Társaság című „sport-revü” hetilapban jelentek meg.

1929-ben jog- és államtudományi diplomát szerzett, majd szeptemberben – nagybátyja, Nemes Marcell² támogatásával, és persze némi anyai segítséggel – Párizsba utazott. Beiratkozott a Sorbonne-ra³ (emellett a párizsi Magyar Ház könyvtárának vezetője volt), de valószínűleg több időt töltött a múzeumokban, mint az egyetem falai között – és természetesen ismerkedett az éjszakai élettel is. (Erről sokat mesélgetett később a hozzá járó „múzeumi gyerekeknek”.)

1930-ban tavaszán a honvágy hozta haza (ahogy ő mondta: „Hódmező-Magyarország”-ra), de a doktorátussal rendelkező, művelt, széles látókörű fiatalember a világválság kellős közepén, amikor rendet diplomás is munkanélküli lett, nem tudott elhelyezkedni. Emiatt özvegy anyja pékségében dolgozott a világháborúig, 1937-ben még sütőmesteri oklevelet is szerzett.

1934. július 12-én (Pákozdy Ferencsel, Kohán Györggyel, Vén Emillel és másokkal) egyik alapító tagja volt a város irodalmi, művészeti és tudományos egyesületének, a Tornyai Társaságnak, előbb titkára, később elnöke lett. (Ebben az évben jelent meg második önálló verseskötete, az első még 1926-ban.) A Kinizsi utcai szülői ház nagyszobája, az elhíresült „Műveröm” a helyi fiatal értelmiség egyik találkozóhelye volt. Ebben a „kulturális szalonban”

---

¹ 1935-ben magyarosította nevét Galyasira, de már 1930-ben is használta ezt. (A bírósági és állambiztonsági iratokban tévesen sok esetben Galyasi-nak írják a nevét.) Életrajzát nem a korábban megjelent – és több pontatlanságot tartalmazó – szakirodalom alapján foglaltam össze, hanem a rendőrségi és bírósági jegyzőkönyvekben olvasható adatokra, valamint Béres Dezső helyismereti kutató munkásságára támaszkodva.

² Jánoshalmi Nemes Marcell (Klein Mózes, Jánoshalma, 1866. – Budapest, 1930.) fiatal korában Hódmezővásárhelyen élt. A huszadik század első évtizedeinek egyik legnevesebb mecénása és műgyűjtője volt, számos jelentős alkotást ajándékozott a Szépművészeti Múzeumnak, Kecskeméten az ő adományai alapozták meg a képtárat. 1920-tól Münchenben élt, de hazájával tartotta a kapcsolatot.

³ Úgy ment ki, hogy nem tudott franciául – és nem is tanult meg, elboldogult a gimnáziumban elsajátított latintudásával, egyébként jórészt az ottani magyarok körében mozgott.

olyan országszerte ismert személyiségek is megfordultak, mint József Attila, Móricz Zsigmond, Szabó Pál, Iványi Grünwald Béla, Baktay Ervin és mások. Az első zsidótörvény után, 1938. július végén lemondott elnöki funkciójáról, és publicisztikai munkásságával is fölhagyott.

1940-ben megkapta a behívóját, és mint a szegedi V. Hadtest Gépkocsizó Vonatosztályának 121-es közteher gépkocsioszlop sofőrje részt vett az észak-erdélyi bevonulásban. 1940 végén leszerelt, és megnősült, elvette Weber Józsat. 1941-ben ismét behívták, ezúttal már a Hódmezővásárhelyen szervezett V. közérdekű munkaszolgálatos zászlóaljhoz, majd az év végén leszerelték. 1942 folyamán a helyi rendőrkapitányság – Takács Ferencel, Pákozdy Ferencel együtt – megfigyelés alá helyezte, mint „politikailag megbízhatatlant”, majd 1944. április végén Beliczky Kálmán internáltatta.⁴ (Galyasi szerint valójában azért, mert a rendőrfőtanácsosnak „nézeteltérése” támadt a feleségével.) Előbb a fővárosi Tolonházban volt, majd a sárvári internáló táborban. Innen barátai közbenjárására másfél hónap múlva kiszabadult ugyan, de ismét behívták munkaszolgálatra.⁵ 1944 decemberében megszökött az alakulatától, mert hírek szerint át akarták adni őket a németeknek. Karácsony körül esett szovjet hadifogságba. Mintegy hét hónappal később, 1945 júniusában Sopronkőhidáról szabadult. Súlyos betegen tért haza, hónapokig ágyban fekvő volt.

Miután fölépült, belevetette magát a helyi közéletbe. Belépett a szociáldemokrata pártba és ismét publikálni kezdett, a párt helyi lapjában, az Alföldi Újságban. (Az 1948-as „pártegyesítés” után az új pártba, a Magyar Dolgozók Pártjába nem vették át – ezt valószínűleg nem bánta...) Régi barátja, Takács Ferenc „jobboldali” szociáldemokrata politikus⁶ támogatásával 1946. január 14-én Kiss Pál polgármester kinevezte a helyi múzeum és a könyvtár igazgatójává, melyet a közgyűlés február 1-én jóváhagyott.⁷ Az 1948-as államosítás után megerősítették a tisztségében. Mint a Tornyai Társaság elnöke, felelős szerkesztője volt a két és fél éven át megjelenő Puszták Népeinek. (A társaságot 1948 szeptemberében szüntették meg a többi hasonló egyesülettel együtt.) 1951-ben az ő javaslatára vette fel a múzeum Tornyai Jánost nevét. Ugyancsak ő volt az egyik elindítója 1954-ben az azóta is minden évben megrendezésre kerülő Őszi Tárlatnak.

Az 1956-os forradalom helyi eseményeiben gyakorlatilag nem vett részt – egyedüli kivétel az volt, amikor október 25-én jelen volt a Kossuth-szobor megkoszorúzásánál. Neve nem fordul elő sem az Erdei István és társai perének tárgyalása során,⁸ sem a BM Csongrád

---

⁴ Népújság, 1944. április 29. („Dr. Galyasi-Reisinger Miklóst internálták”). Beliczky Kálmán igazoltatási ügye kapcsán a szociáldemokrata Alföldi Újságban 1945. szeptember 12-én Galyasi így idézte föl a konfliktusukat: „Amikor legjobban diühöngött, nem rejtettem véka alá vele kapcsolatban azt a fölfogásomat, hogy »az ő nagyapja drótostót volt akkor, amikor az én nagyapám (Józsa Lajos) ismert vásárhelyi tisztviselőként dolgozott«”.

⁵ Egy 1945. december 6-i nyilatkozatában is leírta, hogy több ízben hívták be munkaszolgálatra. Egyébként jól mutatja Galyasi emberi nagyságát, humanizmusát, hogy kiállt dr. Hegedűs Imre mellett, akit több tucat volt munkaszolgálatos hamis vádakkal állított népbíróság elé. A Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára (CsML), a szegedi népbíróság politikai peres iratai, XXV. 8. fond, 22. doboz, Nb. 1102/1945., dr. Hegedűs Imre „háborús- és népellenes büntette”, 295.

⁶ Takács Ferenc (Hódmezővásárhely, 1893. – 1956.) kőműves, szociáldemokrata politikus. 1935–39, majd 1945–48 között országgyűlési képviselő. 1945-ben fél évig az ideiglenes kormány iparügyi minisztere volt. Ellenezte a „pártegyesülést”, ezért 1948-ban visszavonult a politikától. 1950. június 21-én letartóztatták, majd szeptember 13-án a Kálmán József és társai per XV. rendű vádlottjaként a budapesti katonai törvényszék „államellenes szervezkedésben való részvétel” és „hütlenség” vádjával 12 évre ítélte. 1955-ben kegyelemből szabadult, de az 1957. szeptemberi rehabilitálását már nem érte meg, másfél évvel korábban elhunyt.

⁷ A bírósági tárgyalásán úgy fogalmazott, hogy „amikor elhelyezésemről volt szó, én azt kértem, hogy olyan helyre helyezzenek, ahonnan senkit sem durok ki, s erre az állásra tulajdonképpen életem végéig választottak meg.” CsML, a Csongrád Megyei Bíróság iratai, büntető peres iratok, XXV. 9/C. fond, B.1. 1365/1957. Mivel az iratok nincsenek oldalszámozva, ezért a továbbiakban, ha ezekből idézek, nem jelzem a forrást. Az idézetek minden esetben betűhívek (csak a hosszú ékezetek esetében javítottam a szövegen), az utólagos aláhúzásokat mindig jelölöm.

⁸ CsML, a Csongrád Megyei Bíróság iratai, büntető peres iratok, XXV. 9/C. fond, B.1. Nb. 1350/1957., Erdei István és társai aktái. A nyomozati iratok megtalálhatóak az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában is.

Megyei Rendőrfőkapitányság Politikai Nyomozó Osztályon összeállított úgynevezett monográfiában.⁹ Ennek ellenére 1957 második felében „ellenforradalmárt” kreáltak belőle.

1957 nyarán „sűrűsödött meg” körülötte a levegő. Május 26-án a megyei pártbizottság lapjában még megjelenhetett egy recenziója Kiss Lajos „Vásárhelyi művészetlet” című könyvéről. Alig egy hónappal később azonban egy bizonyos Szabó János „olvasói levelében” kijelentette, csodálkozik, hogy a megyei pártlap szerkesztősége éppen annak a Galyasinak a cikkét közölte, „*aki a szerkesztőség tagjait több hét óta »kivégző osztagnak« nevezi nyilvános helyen is, többek jelenlétében azért, mert a lap munkatársai az ellenforradalmárok cselekedeteit leleplező cikkeket írtak az újságba (például céloztak Nikolin Éva¹⁰ vásárhelyi tanárnak az októberi eseményekben való szerepére.*” Inszinuáló írása végén leszögezte: „*cikkének utolsó részében október szelleme kísért.*”¹¹ Vajon ki volt ez az „éber” elvtárs? A gyanúm az, hogy egy múzeumi dolgozó, egy bizonyos „fiatal ember”... Talán ennek az „olvasói levélnek” lett a következménye, hogy a július 30-i VII. képzőművészeti kiállítást a múzeumban nem az igazgató nyitotta meg, hanem Szalontai József, a megyei tanács művelődési osztályának vezetője.

A következő sajtótámadás előzménye egy szeptember végén Budapesten megjelent cikk volt.¹² Ebben Galyasi régi ismerőse, Fedor Ágnes – Szabó Ivánra hivatkozva¹³ – megírta, hogy a szabadságolt múzeumigazgatót el akarják távolítani. („*»Megfúrták«. Át akarják helyezettetni vagy mi...*” – fogalmazott Szabó. Hivatalosan október 8-án kapta meg a Szentésre való áthelyezését, amit nem fogadott el.) Azt is kiderítette, hogy „*már régóta forrt ellene mindenféle.*” (Ezzel arra célzott, hogy az „ügye” már hónapok óta húzódhat.) Valamilyen panasszal éltek ellene, és „*egy fiatalember kavarta fel az ügyet*”, akinek „*megjelent néhány pamfletszerű cikke*”, mert „*szívesen kerülne Galyasi helyére.*” A megkérdezett igazgató kijelentette, hogy „*ki akarják tekerni*” a nyakát, de ő a várost nem hajlandó elhagyni.¹⁴

Az országos hetilapban megjelent írásra a megyei pártlapban dühösen reagáltak.¹⁵ (A följelentés-szerű cikk nyilvánvalóan a lapgazda megyei pártbizottság véleményét tükrözte.) Érdemes megvizsgálni, mivel vádolták Galyasit, akinek személyét és munkásságát „*a város és a megye párt- és állami vezetői, tehát jónéhány felelős ember kifogásolja*” – mégpedig „*politikai szempontból*”. Először is azzal, hogy azt a bizonyos „fiatalembert” (akiről csak annyit árultak el, hogy régész, a forradalom napjaiban „*fegyveresen védelmezte a pártbizottságot*”, és „*nem szegődött az ellenforradalom oldalára mint főnöke, Galyasi*

---

⁹ Ilyen „monográfiákat” minden megyében készítettek. Valójában nem a szó eredeti értelmében vett monográfiák (vagyis esetünkben az „ellenforradalmi” események monografikus szintű feldolgozásai) voltak ezek, hanem a politikai rendőrség egyfajta interpretációjáról van szó. A Csongrád megyeit lásd dr. Fejér Dénes (szerk.): „*Monográfia*”. Az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeiről é szereplőiről Csongrád megyében rendőri (állambiztonsági) szemmel. Bába Kiadó, Szeged, 2009.

¹⁰ Nikolin (Szabó) Éva (Hódmezővásárhely, 1932. – 2001.) 1956. október 31-én tagja lett a helyi pedagógusok forradalmi bizottságának, cikkeket írt a Nemzeti Újságba, és jelen volt a december 10-i János téri tüntetésen is. 1957 márciusában letartóztatták, de bíróság elé nem állították. (A pedagógusi állásából a tanév végén, júniusban függesztették fel – lásd Csongrád Megyei Hírlap, 1957. június 19.)

¹¹ Csongrád Megyei Hírlap, 1957. június 21. („Egy cikk margójára”)

¹² Nők Lapja, 1957. szeptember 26. („Vásárhelyinek párizsi...”)

¹³ Szabó Ivánnak, a Képzőművészeti Főiskola rendszeresen Hódmezővásárhelyre járó, Munkácsy-díjas tanárának, a mártélyi művésztelep egyik alapítójának 1957. augusztus 23-án nyílt a városban kiállítása. A fenti cikkből úgy tűnik, az újságíró a megnyitó után néhány nappal legfeljebb egy-két héttel később járt nála.

¹⁴ Dömötör János azt feltételezte, hogy nem következett volna be ellene a büntetőeljárás, ha „*elfogadja a részére a minisztérium által felajánlott szentesi, illetve szentendrei álláshelyet. Ő azonban bizott munkásságának értékében, népszerűségében, és budapesti barátai segítségével, emiatt azután helyben maradt.*” Lásd Galyasi Miklós arc- és pályaképvázlata. http://epa.oszk.hu/01600/01609/00035/pdf/MFME_EPA01609_2001_irod_095-101.pdf (Letöltve 2013. november 20-án.)

¹⁵ Csongrád Megyei Hírlap, 1957. október 3. („Az érem másik oldala. Jegyzetek Fedor Ágnes cikkéhez”)

Miklós”¹⁶), „mint ávós besúgót eltanácsolta az ellenforradalmároktól és szimpatizánsaiktól telített [sic!] múzeumból”. Ezen kívül fölemlítették a forradalom napjaiban megjelent vezércikkét,¹⁷ melyből idéztek néhány ominózus sort. Ez a pártlapban közreadott kirohanás azért kulcsfontosságú az események későbbi alakulása tekintetében, mert az ekkor megfogalmazott vádak sorra visszaköszönnek a vádiratban, majd pedig az ítéletben.

Kihallgatás a városi rendőrkapitányságon

Egyik befolyásos képzőművész barátjánál, Redő Ferencnél¹⁸ tartóztatták le október 21-én, Budapesten. (Ez arra utal, hogy napok, esetleg hetek óta figyelték.) A fővárosból lehozták Hódmezővásárhelyre. A rendőrség őrizetéből november 8-án délelőtt szabadon bocsátották (ennek okáról hallgatnak a források), de pár órával később, délután ismét letartóztatták.

Gyanúsítottként, elsőként maga a városi rendőrkapitányság vezetője, Czene Mihály¹⁹ hallgatta ki. Miután részletesen ismertette az önéletrajzát, az őrnagy azt kérdezte tőle, hogy mióta, és miért jártak hozzá egyes középiskolás diákok és fiatal értelmiségiek. Erre azt válaszolta, hogy „a tudomány és a művészet utáni vágy” miatt már az „ellenforradalom” előtti években járt hozzá néhány diák, meg helybeli értelmiségi, és szívesen hallgatták, amikor ő a húszas évek végi párizsi élményeiről mesélt nekik. „Az összejövetelek alkalmával politikáról [sic!] – mely főleg szabad elvű, liberális, illetve szerintem humanista, az utóbbi időben pedig az irodalmi újság [sic!] és a Petőfi-köri viták nyomán, valamint a nyugati rádiók magyar nyelvű adásai hatására egyre inkább nacionalista jellegű volt.” Azért szerettek hozzá járni, „mert ott mindent lehetett csinálni, politizálni, tanulni, szórakozni stb. és főleg lehetett mindenről beszélni és olyan véleményt nyilvánítani, amijet csak akartak.” Azután ehhez még hozzá tette: „Ez a légkör az én nacionalista jellegű beállítottságom, a nyugati rádiók magyar nyelvű adásainak meghallgatása, és az általam írt és megjelent ugyancsak nacionalista jellegű november 3-i újságcikkem olyan hatással volt – az egyéb hatások mellett – a hozzám járó fiatalokra és értelmiségiekre, hogy többen közülük a Hmvhelyen lezajlott ellenforradalom aktív részesei, sőt egyesek vezetői is voltak. Ilyenek voltak pld. Vizi Béla,²⁰ Nikolin Éva, Feletár Béla, B. Kovács Ferenc²¹, Takács Ferenc stb. sőt diszidált közülük Szemerédi Miklós grafikus művész, aki állítólag jelenleg München mellett van. Ezek közül Feletár Béla, B. Kovács Ferenc, Nikolin Éva

---

¹⁶ Még a nyolcvanas években is úgy fogalmaztak vele kapcsolatban, hogy „a vásárhelyi ellenforradalom egyik szellemi irányítója” volt. Lásd dr. Szalontai József – Rácz Lajos – Tóth Lajos: *A nép szolgálatában. A Hódmezővásárhelyi Szántó Kovács János Munkásőregység története (1956–1987)*. Hódmezővásárhely, 1987. 14.

¹⁷ Vásárhelyi Nemzeti Újság, 1956. november 3. („Most ne jussoljunk!”)

¹⁸ Redő Ferenc (Budapest, 1913. – 2012.) „a kommunista mozgalom veteránja” A harmincas években Aba-Novák Vilmos és Iványi-Grünwald Béla szabadiskolájában kezdte meg a képzőművészeti tanulmányait. Foglalkozott festéssel, linóleum-metszéssel és gobelinkészítéssel is. 1949–52 között a Népművelési Minisztérium művészetpolitikai osztályát vezette. 1952–1956 között a Szépművészeti Múzeum főigazgatója volt, majd az Iparművészeti Főiskolán tanított.

¹⁹ Czene Mihály (Nagykamarás, 1924. – ?) 1945 előtt hat elemi végzettségű. A „felszabadulás” után lett rendőr. Két „gyorstalpaló tanfolyam” után elvégezte az egy éves ÁVH Dzerzsinszkij Tiszti Iskolát (csak ezután sikerült leérettségiznie). 1956 decemberétől 1957 júniusáig a Csongrád Megyei Rfk. Politikai Nyomozó Osztály hódmezővásárhelyi kirendeltségének, majd 1958 októberéig a kapitányságnak volt a vezetője. Ekkor áthelyezték a főkapitányság politikai nyomozó osztályára. 1973-ban kerkedvezménnyel ment nyugdíjba, mint a főkapitány állambiztonsági helyettese.

²⁰ Dr. Vizi Béla (Budapest, 1931. –) Hódmezővásárhelyre helyezett szigorló orvostanhallgatóként kapcsolódott be a forradalmi eseményekbe. A szegedi népbíróság 1958-ban az Erdei István és társai perben hat évre ítélte, de másodfokon megúszta három évvel, 1959-ben amnesztiával szabadult. 1960 októberében szervezték be terhelő adatok alapján, „Kaposvári László” fedőnéven. Részenben egyes vásárhelyi volt ’56-osokról (például dr. Kertész Dezsőről, Gyáni Imréről, Erdei Istvánról) jelentett. (Lásd: ÁBTL, M-23412, M-23412/1 és M-37256.)

²¹ B. Kovács Ferencet „ellenforradalmi tevékenysége” miatt – mivel tagja volt a diákszemélyeknek és a nemzetőrségnek – „kompromittáló adatok alapján” 1957. március 12-én szervezte be „Ede” fedőnéven Czene Mihály. Tevékenysége rövid életű volt, mert – a hatos kartonja szerint – már októberben „dekonspirálódott”.

fegyverért is elmentek.” (A tárgyaláson ennek az ellenkezőjét vallotta!) Arra a kérdésre, hogy *„honnan merítette a Szovjet ellenes nacionalista és az ön által liberálisnak vélt nézeteit*”, azt a választ adta a jegyzőkönyv szerint, hogy *„régebben is nacionalista és liberális beállítottságú voltam, ami az ellenforradalom előtti időkben még csak fokozódott”*. Végül azzal védekezett, hogy az ominózus 1956. november 3-i vezércikkét *„tűlfűtött hangulatban”* írta.

November 11-én Matúz István főhadnagy 467/1957. számú határozatával elrendelte a nyomozást. (Ezt Fári Ferenc főhadnagy alosztályvezető jóváhagyta.) A kapitányság *„megvizsgálta az időkben felmerült és rendelkezésünkre álló anyagot, feljegyzést”* – szól a határozat –, ezek szerint pedig Galyasi, mint a múzeum igazgatója, *„már korábban is, de különösen az 1956. évben a Múzeumot látogató egyes diák csoportok között különböző nacionalista jellegű, izgató kijelentéseket tett, dicsőítette nyugatott és becsmérelte Keletet, mint Múzeum igazgatója lehetőséget nyújtott arra, hogy ott kollektívan hallgassák a Nyugati rádió magyar nyelvű adásait. Ezirányú tevékenységét, különösen az Irodalmi Újság és a Petőfi kör létrejötte után fejtette ki.”* Mindezek miatt *„izgatás bűntette gyanújának elkövetése miatt nyomozást kell [le]folytatni.”* A nyomozás során 1.) ki kell deríteni azoknak a nevét, akik a leggyakrabban jártak hozzá, és azt is, hogy kik előtt tette a fent említett *„izgató kijelentéseket”*; 2.) azt is meg kell tudni, hogy mióta hangoztatta a bizonyos kijelentéseit, és ezek hogyan hatottak azokra, akik rendszeresen látogatták (különös tekintettel ezeknek a forradalom alatti viselkedésére); 3.) azt is tisztázni kell, hogy a nyugati magyar nyelvű rádióadásokat rendszeresen hallgatták-e és ez szervezett volt-e?

A már húsz napja rendőrségi őrizetben lévő Galyasit aznap előzetes letartóztatásba helyezték, mert *„nevezett szökésétől tartani lehet”*. (Az adott korban ez egy bevett formula volt. Találkoztam nem egy olyan esettel, amikor beteg, hatvan év fölötti személy esetében is ettől *„tartottak”*...)

Kihallgatását másnap Matúz főhadnagy folytatta. Ekkor ő a – mai kifejezéssel élve – kapcsolati hálóját igyekezett föltérképezni, ezért először föl kellett sorolnia a munkatársai nevét (bár ezt a listát már biztosan régen beszerezték). A szakalkalmazottak dr. Péczely Attila²² néprajzos és Gazdapusztai Gyula²³ régész voltak, Égető János volt az adminisztrátor, Forrai József a restaurátor, Dezső Lajos a hivatalsegéd, Kovács Ferencné Viski Jusztina takarítónő volt, dr. Tusel Ödön és felesége pedig teremőrök. (A házaspárt nem hallgatták ki.) Ezen kívül azt is el kellett mondania, kik látogatták hozzá rendszeresen. Erre azt válaszolta, hogy *„társadalmi aktívaként”* bejárt a múzeumba két közismert tanár, dr. Mónus Ferenc és Bozsér Áron, rajtuk kívül pedig két kezdő pedagógus, Felletár Béla²⁴ és Nikolin Éva. (Ő már egyetemi hallgató korában is rendszeresen járt hozzá, Gazdapusztai szerint Galyasi nevelte ki, benne bízott meg a legjobban, ő volt a legnagyobb reménysége.) Esetenként tíz–tizenkét diák jelent meg nála, de számuk a forradalom kitörése előtti hónapokban lecsökkent. Nikolin Klárán és Balogh Erzsébeten kívül megfordult nála két, a képzőművészet iránt érdeklődő középiskolás (akik később a város elismert művészei lettek), Erdős Péter és Hézsó Ferenc is, a mártélyi művésztelepről pedig több képzőművész. Azt is elmondta, hogy olykor benézett

---

²² Dr. Péczely Attila (Rákosszentmihály, 1897. – Leiden, 1964.) eredeti szakmáját tekintve orvos, de a Zeneakadémián Kodály Zoltán hallgatója is volt. 1930-tól Hódmezővásárhelyen folytatott orvosi gyakorlatot, Kodállal és Bartókkal részt vett népzenei gyűjtésekben, kórus-szervező tevékenységével is kitűnt. A harmincas években tagja lett a Tornyai Társaságnak. 1953-ig a szegedi múzeum munkatársa volt, majd a Tornyaiában dolgozott.

²³ Gazdapusztai Gyula (Makó, 1931. – Szeged, 1968.) az ELTE-n végzett 1955-ben, majd a hódmezővásárhelyi múzeumban kezdett dolgozni. 1958 és 1962 között a leningrádi Zsdanov Intézet aspiránsa. 1962-től a debreceni múzeum főmunkatársa volt, vezetésével indult újra a régészeti oktatás Szegeden.

²⁴ Felletár Béla (Szeged, 1932. – Hódmezővásárhely, 1998.) zenetanár, helytörténész. 1956-ban helyezték a vásárhelyi leánygimnáziumban. Mivel 1956. október 25-én a tanulók részben az ő vezetésével koszorúzták meg a Kossuth szobrot, és tagja lett az iskola forradalmi bizottságának, az 1956/57-es tanév végén letartóztatták. A vizsgálati fogságból szabadon engedték, de a pedagógusi pályától eltiltották, ezért elhagyta a várost, csak 1968-ban tért vissza.

hozzá Moldvay Győző,²⁵ valamint a forradalom napjaiban néhány alkalommal fölkereste Vízny Béla szigorló orvos is, de őt kizavarta, amikor meglátta, hogy pisztolyt hord magával. Azt is elmondta, hogy évtizedes kapcsolatai vannak fővárosi képzőművészekkel, muzeológusokkal és a Művelődési Minisztérium Művelődési Osztályának vezetőjével.

13-án a főhadnagytól kihallgatását Czene őrnagy vette át. Ő ekkor már csak arra volt kíváncsi, hogy „*milyen szórakozást biztosított*” a múzeumban az ifjúság számára. Erre azt mondta, hogy mesélt nekik a párizsi élményeiről, beszélt arról, hogy az ottani ifjúság szabadabb szexuális életet élhet. (A végtelenül prúd kommunista vezetés szemében már ez büntetendő cselekménynek tűnhetett...) Ha volt egy kiállítás-megnyitó – mondta –, vagy az ő névnapja, esetleg a Nikolin Éváé vagy a Balogh Erzsébeté, táncos-zenés mulatságot tartottak, ahol volt szeszes ital, kávé, olykor sütemény. Kérdésre felsorolta, kik vettek részt ezeken a mulatozásokon vagy a nyugati rádióadások hallgatásán: az előbb említett két fiatal nő, az „ellenforradalom” leverése után Sopronból „disszidált” Borsodi Ferenc és Béres Mihály, Novák Lajos festőművész,²⁶ a gimnazista B. Kovács Ferenc, Nikolin Klára (Éva húga) és Dabis Margit székkutasi tanítónő. Végül ugyancsak kérdésre azt válaszolta, hogy ő nem a szocializmust ostromozta, hanem a módszereit, amit igen sokszor túlzásba vitt, ennek pedig az ifjúságra negatív következménnyel járt, főleg az „ellenforradalom” alatt. (A jegyzőkönyv szövege igen zavaros, de a mondatnak nagyjából ez lehet az értelme...)

November 14-én Matúz István határozatot hozott a terheltként való felelősségre vonásáról, mert a felsorolt cselekményei alapján a BHÖ.²⁷ 2. pont a) és c) alpontjába felvett „*Népi demokratikus rendszer megváltoztatására-lázít, egyes személyek vagy csoportok népi demokratikus meggyőződésük ellen izgatás büntetének megálapítására alkalmas.*”

29-én Matúz folytatta a gyanúsított kihallgatását. Az első kérdésére azt válaszolta, hogy a szobájában lévő „világvevő” rádió az október 23. utáni napokban a nála tartózkodó vendégeivel napokon keresztül hallgatták a nyugati magyar rádióadásokat. Négy-öt nappal később azonban ezt abba hagyták, mert az egyik vendég, Redőné Vörös Rozália azt mondta, nem érdemes ezt hallgatni. mert „*van nekünk hazudságból exportálni való is, tehát nincs szükség az importálásra*”.

A főhadnagy ezek után azt is tudni akarta, hogy kiknek beszélt a nyugati élményeiről és ennek milyen hatása volt a hallgatóságára. Ezúttal is elmondta, hogy fiatal vendégeivel többször megosztotta párizsi élményeit. Például mesélt arról, hogy látta, a bárókban meztelenül táncolnak szép férfiak és nők, és azt is elmondta, hogy Párizsban a fiatalok akkor bizony igen szabad szexuális életet éltek, bármikor összeköltözhetnek, és az abortusz nem volt tiltott. „*En ezt arra hoztam fel, hogy ezt sokkal egészségesebbnek tartom, mint ami nálunk van.*” – próbálta magyarázni Matúznak (aki nyilván mélyen elítélte ezt a szabados felfogást...). A kihallgató tiszt kérdésére ezután felsorolta, hogy kik „disszidáltak” azok közül, akik rendszeresen jártak hozzá: a két soproni erdész-hallgató (ők azonban azért, mert az egész egyetem „kiszökött”, jegyezte meg), és Szemerédy. A szovjetek bejövetelével kapcsolatban pedig – vallotta Matúz erre vonatkozó kérdésére – az volt a véleménye, és ezt hangoztatta is, hogy erre nem volt szükség. Ehhez hozzá tette, hogy „*... azon diákoknak, aki hozzám feljártak valamint a munkatársaimnak kijelentettem, mi szobrot nem döntünk, tankot nem robbantunk, gépet nem robbantunk, vért nem ontunk, könyvet nem égetünk*”. Ezek a diákjai nem is vettek részt az eseményekben... Elismerte, hogy adott Moldvaynak egy cikket, erről azt mondta, hogy azt most is pozitívnak

---

²⁵ Moldvay Győző (Hódmezővásárhely, 1925. – Hatvan, 1996.) publicista, szerkesztő. Mivel a forradalom alatt a Hódmezővásárhelyi Nemzeti Újságot szerkesztette, 1956 végén őrizetbe vették, de bíróság elé nem állították. Ezt valószínűleg azért úszta meg, mert Czene Mihály „Szabó Gáspár” fedőnéven beszervezte. Három megye ügynöke volt. 1965 és 1970 között, amikor ismét Hódmezővásárhelyen élt, rendszeresen jelentett Galyasi Miklósról és köréről.

²⁶ Novák Lajos (Baja, 1927. – Dömös, 1989.) 1954-ben végzett a képzőművészeti főiskolán. 1955-től 1960-ig Hódmezővásárhelyen élt és dolgozott, részt vett a mártélyi művésztelep kialakításában. 1957-ben Kossuth-díjat kapott.

²⁷ BHÖ = a Hatályos Anyagi Büntetőjogi Szabályok Hivatalos Összeállítása.

tartja (bár egy-két kitételt kihagyna belőle), és azt jó szándékkal írta. Végül kérdésre azt mondta, hogy a munkatársai között haragosa nincs, de Gazdapusztaival és Dezsővel az utóbbi időben nem beszél, mivel összeférhetetleneknek tartja őket...

Négy nappal később, december 3-án ismét Matúz hallgatta ki. Ekkor arról kellett vallania, hogy miért küldte haza a munkatársait. Erre azt mondta, hogy már 24-én lezárta a múzeum épületét, mert „*az alkalmas tömeggyülekezésre*” (valószínűleg a gyűjteményt féltette), a munkatársait pedig részben azért küldte haza, mert „*a munkakörük megszűnt*”, (nyilván úgy értette, hogy mivel zárva van a múzeum, a munkafeladatuk is szünetel) részben azért, mert „*nem bíztam a jellemükben*”, ő pedig egyfolytában bent tartózkodott, ott is aludt. Ezalatt az idő alatt rendszeresen feljárt hozzá Nikolin Éva, Felletár Béla, a két korábban említett gimnazista lány, a Hódmezővásárhelyen rekedt Redőné, valamint Moldvay Győző. Általában velük hallgatta a magyar nyelvű nyugati adásokat (nyilvánvalóan a Szabad Európa Rádióról van szó, az ítéletben nevesítették is ezt az „ellenséges” rádióadót), de nem volt rájuk jó hatással, csak azért engedte meg ezt, hogy azzal is odakösse a fiatalokat, ne kövessenek el valami meggondolatlanságot. Azt határozottan tagadta, hogy a múzeumban ülésezett a diákszékhely. Azt elismerte, hogy olykor szórakoztak nála, de irodalmi estet nem tartottak. Védekezésül fölhozta, hogy hosszú időn keresztül becsületesen dolgozott „*a kulturális élet fellendítésén*”, amit igazol az a tény is, hogy „*a vidéki múzeumok között a másod²⁸ helyre sikerült feljutni*”. Végül azt mondta: „*ami tettem, azt jóindulatúlag és jó szándékkal tettem, lázítás vagy izgatás nem volt szándékomban elkövetni. A cikem némely helytelen megállapítására vonatkozólag csupán azt kívánom felhozni, hogy azt túlfűtött légkörbe tettem és humanista nézetemből fakad.*” A kihallgatás folyamata ezzel lezárult.

Kihallgatási jegyzőkönyvével kapcsolatban végül megjegyzem, hogy a kérdésekre adott válaszok esetében egyértelműen látszik, hogy nem a kihallgatott szavait, kifejezéseit rögzítették a jegyzőkönyvben, hanem azt, ahogyan az elhangzottakat *hallani akarta* a kihallgató tiszt. Részben hasonló játszódhatott itt is le, mint egy ötvenes évek eleji ávós kihallgatáskor: „*...tökéletesen tisztában van azzal – mondta a gyanútlan őrizetes a fogdaügynöknek –, hogy neki nem lehet más választása, minthogy mindent leír, amit az előadó diktál, mert hiába kezdi meg a feltett kérdésre a maga véleményét megírni, azt nem engedik befejezni és azokkal a szavakkal kell végeredményben vallania, ami csak ellene szól és nem mellette.*”²⁹

A tanúk vallomásai

November 16-ától a rendőrség politikai osztályán elkezdődtek a tanúnak beidézett személyek kihallgatásai.³⁰ A kihallgatást vezető rendőrök – a nyomozást elrendelő határozatnak megfelelően – nagyjából hasonló kérdéseket tettek fel a tanúknak. (Attól a kérdéstől eltekintek, hogy ki mikor ismerte meg Galyasit, és melyik évben került a múzeumba, mert a per kimenetele szempontjából ez lényegtelen.)

Az első kérdés a gyanúsított „*jellembeli tulajdonságaira*” vonatkozott, vagyis arra voltak kíváncsiak a rendőrtisztek, hogy a tanú milyen embernek tartja a gyanúsítottat.

Dr. Péczely Attila a kihallgató tisztjének, Szűcs Mihály főhadnagynak – hangsúlyozottan orvosként – azt mondta, hogy ő „*a nagyfokú izgatószerkezedésével*” (kávé, aktendron) a „*kóros elváltozáshoz hasonló nagyzási hóbortot*” állapított meg a főnökénél. Ehhez – már mint munkatársa – hozzá tette: „*A pozitív munkát azt nem szereti, irányítani*

²⁸ Ezt a szót utólag tollal áthúzták és aláírták: „*negyedik*”.

²⁹ Idézi Cserényi-Zsitnyányi Ildikó: Kibányászott „*lignitbűnök*”. A Rákosi-korszak egyik bányamérnökperének anatómiája. In *A nagy testvére szatócsboltja. Tanulmányok a magyar titkosszolgálatok 1945 utáni történetéből.* (Szerk.: Gyarmati György – Palasik Mária). ÁBTL – L'Harmattan, Budapest, 2012. 140-141.

³⁰ 1957. november 16-án dr. Péczely Attilát, 18-án Gazdapusztai Gyulát és Felletár Bélát, 19-én Nikolin Évát, 20-án Dezső Lajost, 21-én Égető Jánost, végül december 3-án Forrai Józsefet, valamint Kovács Ferencné Viski Jusztinát hallgatták ki.

nagyon szeret. Szakmai munkához nagyon keveset ért, azonban a szervező készsége az nagyszerű. Ez abban nyilvánult meg, hogy különböző művészszemélyek bevonásával nagyot tudott produkálni.” Vallomása végén azt közölte, hogy véleménye szerint „szükséges volna Galyasit megvizsgáltatni elmeszakorvossal, aki megállapítaná nevezett beszámíthatóságát.” Gazdapusztai Gyula kijelentette, hogy „...olyan embernek ismertem meg, aki szakmailag igen gyenge képzettségű, ügyes, behízogó modorával igyekszik a pótolhatatlan szakember látszatát kelteni. Jellemére nézve, jó szervező készséggel rendelkezik, nagyképű, beképzelt, hüü magatartást tanúsít, megnyilvánulásaiból azt lehet megállapítani, hogy Ő irányítsa országos viszonylatban is a kultur politikát. [...] Politikai magatartására jellemző, hogy anarchista, nagypolgári beállítottságú, szélsőséges gondolkodású, [a] munkáskádereket lenézi. Politikai nézete jobboldali Szoc. Dem. ezen belül erős nacionalista szellemben nyilatkozik.” Felletár Béla véleménye szerint „liberális, szabadelvű és az utóbbi időben már nacionalista beállítottságú volt.” A nyugati élményeiről szóló beszámolók, és elvi fejtegetései „mind nacionalista és egyéb ellenséges nézetekre utaltak, illetve ilyen nézeteket keltettek úgy bennem, mint a többi hozzá járó személyekben”. (Ezt szerinte az bizonyította, hogy rajta kívül szinte mindenki aktív résztvevője volt az „ellenforradalmi megmozdulásoknak”, és egyesek még „disszidáltak is”). Az előbbiekkal ellentétben Nikolin Éva nem mondott semmi dehonesztálót az általa mindig is nagyra becsült és szeretett Galyasiról, csupán azt vallotta, hogy bár ő nem kommunista, azonban „a múlt rendszerhez sem húz”, már csak származása miatt sem. Majd úgy jellemezte, hogy ő „jellemére nézve bohém természetű, humorista [sic! értelemszerűen: humanista] minden irányban érdeklődő ember.” Vele ellentétben Dezső Lajos (aki ugyanúgy MDP-tag volt, mint Galyasi) úgy gondolta, hogy a gyanúsított „a fennálló társadalmi rendszerrel nem értett egyet”, és a „nemzeti ünnepünket lebecsülte”, valamint „az egyszerű dolgozókat lenézi”. Kollégája, Égető János hasonlóképpen vélekedett: „politikailag úgy tudom jellemezni, mint aki nem híve a jelenlegi társadalmi formának”, bár ehhez hozzátette, hogy a főnöke többször hangsúlyozta, hogy „elismeri e társadalmi formának [az] eredményeit”. Forrai is igen szigorúan ítélte meg: „Tudomásom szerint Galyasi péksegéd – ennek ellenére a képző művészet vezetőjeként dolgozott. Bár megkell mondani, ehhez részleteibe nem értett.” – mondta a restaurátor. (Az első állítása sem volt igaz, mert Galyasi megszerezte a mesterlevelet...) Azt is állította, hogy „mindenkivel szemben bizalmatlan magatartást tanúsított” (ami ugyancsak nehezen hihető...), sőt, maga is elismerte, hogy „üldözési mániában szenved”.

A rendre visszatérő másik kérdés az volt, hogy kik tartoztak a vádlott szoros baráti köréhez, kik keresték fel őt rendszeresen. A tanúk által felsorolt személyeket több csoportba lehet sorolni.

Egy részük neves fővárosi vagy hódmezővásárhelyi képzőművész volt: Ferenczy Béni, Barcsay Jenő, Medgyessy Ferenc, Szabó Iván (Nikolin Éva a későbbi férje), Novotny Emil Róbert, Redő Ferenc és felesége, Gács György, Tarján Hédi, valamint Almási Gyula Béla, Kajári Gyula, Szalay Ferenc és Novák Lajos. A Galyasi tágabb köréhez tartozók másik csoportját helybeli értelmiségiek alkották. Olyan közismert és tekintélyes személyek voltak a látogatói, mint dr. Mónus Ferenc, dr. Sipka Sándor, Körtvélyessy László, Tölcséry István, dr. Láng István tanárok, dr. Dömötör János (aki 1961-től a múzeum igazgatója lett), több orvos (dr. Mezey József, dr. Ábrahám István, dr. Láng Imre és dr. Deutsch Béla). Rajtuk kívül még megemlítették a megyei könyvtár dolgozója, Szabó László, Kiss Lajos tanító, Moldvay Győző, és a „reakciós táborból” Dezső József volt benzinkút tulajdonos, valamint dr. Csáki Lajos volt városi főügyész és dr. Vásárhelyi Lajos református lelkipásztor³¹ nevét.

---

³¹ Dr. Vásárhelyi (Zsarkó) Lajos (Hódmezővásárhely, 1919. – ?) református lelkipásztort a szegedi népbíróság 1947-ben „háborús büntett” vádjával tíz hónapra ítélte. Az ÁVH két alkalommal sikertelen kísérletet tett a beszerzésére. 1955-ben az egyházi bíróság – koncepció eljárás keretében – eltávolította a Hódmezővásárhely-ótemplomi lelkészi állásából. A forradalom napjaiban hívei visszahívták, de 1956 végén

A harmadik csoportot a gimnazisták vagy főiskolai, egyetemi hallgatók alkották: a már említetteken (Nikolin Klára, Balogh Erzsébet, Béres Mihály, Borsodi Ferenc és Szemerédy Miklós) kívül Varga Erzsébet, Szabó Klára, Kiss Éva, Gallyas László, Bíró Lajos, Búza Gusztáv és Takács István (Gazdapusztai szerint egy „*csongrádi kuláknak a fia*”), valamint Németh József. Végül pedig voltak „prominens” látogatói is: a már említett Szalontai „elvtárs”, Artner Tivadar, a Szabad Nép művészeti szakírója, és Németh Lajos, az MDP KV művészeti osztályának vezetője, „*akit legfőbb profektoraként [sic!] emleget.* – mondta Gazdapusztai, hozzátéve ehhez, hogy gyakran megfordult a múzeumban Török István, a városi tanács forradalom alatti elnöke³² is, ráadásul „*ezzel a Törökkel is zárt ajtók mögött tárgyalt*”. (Ő akkor már előzetes letartóztatásban volt, tehát az, hogy Gazdapusztai őt is „összehozta” Galyasival, részéről ártó szándékot feltételez.) A főnöke ellen áskálódó múzeumi „fiatal ember” még azt is elmondta, hogy 1956. október elején Budapestről olyan illusztris személyek keresték föl, mint Erdei Ferenc,³³ valamint egy irodalmi esten Sarkadi Imre író és Sipos Gyula újságíró, az Irodalmi Újság munkatársa.³⁴ Még azt is elárulta, hogy az est utáni vacsorára (melyet egyébként a városi tanács szervezett) kik mentek el a pesti vendégekkel és a múzeumigazgatóval. Egyebek mellett Nikolin Éva, Varsányi Péter, Gyáni Imre, Dömötör János, dr. Láng István és Moldvay Győző. (Állítólag még azt is „tudta” – bár teljesen valószínűtlen, hogy jelen lett volna, elvégre a főnökével rossz viszonyban volt –, hogy a társaság egy része italos állapotban átvonult a múzeumba, ahol az igazgatói szobában Sarkadi „*Rákosi ellenes verseket szavalt*”, amit Galyasi „*jóleső mosollyal*” hallgatott...)

A látogatókkal kapcsolatban egyeseknél arra is rákérdeztek, hogy szerintük miért szerettek Galyasihoz járni a fiatal értelmiségiek és a diákok. Péczely szerint azért jártak hozzá, mert a múzeumi kollégái „*nem adták meg a kellő szórakoztató és társasági életet, ezek a személyek viszont az Ő társasági igényeit kielégítették.*” Az öt rendszeresen fölkeresők – Mónus Ferencet kivéve – „*a szabadelvűséget és a szabadszályságot valva korlátlan lehetőségel élvezték*” az irányítását. A diákoknak pedig nagyon imponált, amit a párizsi tapasztalatairól, az ottani életről mesélt. Nikolin Éva szerint a gimnazisták (köztük a húga) „*csak a tanulmányaik kiegészítése érdekében*” jártak a múzeumba. Péczely még azt is elmondta, az igazgató megengedte, hogy a diákok használják a természettudományi és a fotólaboratóriumot. Dezső Lajos hasonlóképpen vallotta: főnöke segített nekik az iskolai feladatok elvégzésében.

A kihallgatást lefolytató rendőröket (Czene Mihályt őrnagyot, Matúz Istvánt főhadnagyot és Szűcs Mihály hadnagyot) mindezeket túl természetesen az érdekelte

---

ismét el kellett hagyni az állását. Lásd Vincze Gábor: *A rendszerellenes és a lojális. (Két hódmezővásárhelyi református lelkész: dr. Vásárhelyi Lajos és Kádár Ferenc igazi arca.)* In Hombár (Múzeumi Műhely 5.). Hódmezővásárhely, 2008. [2009.] 223–248.

³² Török István (Hódmezővásárhely, 1925. – ?) eredetileg harisnyakötő volt. 1950-ben „emelték ki a termelésből” és a megyei tanács apparátusába helyezték. 1952-től a Csongrád megyei tanács VB elnökhelyettese volt. 1956. október 26-án este megválasztották a városi tanács VB elnökének, majd tagja lett a forradalmi bizottságnak. Az Erdei István és társai per VII. rendű vádlottjaként emeltek vádat ellene, de ügyét elkülönítették, az aktája fölkerült a Legfelsőbb Bíróságra, ahol fölmentették. Az 1957. augusztus 14-i kihallgatásakor azt vallotta, hogy 1956-ban a forradalom kitörése előtt öt alkalommal beszélt Galyasival.

³³ Erdei Ferenc (Makó, 1910. – Budapest, 1971.) szociográfus. 1944-ig a népi írók mozgalmához tartozott. 1945-től formálisan a Nemzeti Parasztpártban politizált, valójában az MKP titkos tagja volt. 1949–1953, majd 1955–56 között földművelésügyi miniszterként a kolhozosítást támogatta. Először 1953-ban lett tagja a Nagy Imre-kormánynak, majd a forradalom alatt is, ám ez utóbbit Kádárék megbocsátották, és a hatvanas években magas állami pozíciókat tölthetett be.

³⁴ Ez 1956. október 9-én, kedden történt, a Vásárhelyi Hét keretében. A megyei pártlap beszámolója szerint az irodalmi est befejezéseként „*Sarkadi Imre Kossuth-díjas író ismertette a magyar íróknak azt a harcát, amelyet a törvénytelenések megszüntetéséért, a szektásság és a dogmatizmus ellen, a politikai és irodalmi demokráciáért vívnak.*” Viharsarok, 1956. október 11. („Megnyitották az irodalmi kiállítást”)

legfőképpen, hogy a gyanúsított mit tett, miként viselkedett a forradalom napjaiban. Erre a tanúk részben hasonló, részben azonban eléggé különböző válaszokat adtak.

Azt többen is elmondták, hogy október 24-én Galyasi mindenkit felszólított, hogy hagyja el a múzeumot, és menjen haza, majd ő megvédi a diákjaival az intézményt, és minden éjszaka bent maradt. Erről Égetőnek az volt a véleménye, hogy azért küldte haza, mert megbízhatatlannak tartotta őket.

Nikolin Éva azt vallotta, hogy váratlanul érte Galyasit a fegyveres harc kirobbanásának híre. A helyi tüntetéseken, felvonulásokon nem vett részt, teljesen passzív volt, a körülötte lévő fiatalokat pedig „mérsékelte”. (A felvonulásukat, és a diákparlament működését elítélte és azt céltalannak tartotta.) A „felszabadító” szovjet katona (közkeletű nevén „Iván”) szobrának ledöntésével sem értett egyet, a sztrájkot és a pártok újjászervezését pedig kimondottan helytelenítette (utóbbi azért, mert „*az erők így szétforgácsolódnak*”). Amikor október vége felé fölkereste Török István frissen kinevezett tanácselnök, azt mondta neki, hogy „*egyetlen feladat az, hogy megakadályozni minden tragédiát, s elejét venni a személyi bosszúnak.*”³⁵ (Gazdapusztai szerint később is járt nála Török: aznap, amikor ledőlt az újra felállított „Iván”, tehát 1957. április 1-én és egész éjszaka ott volt Zentai Géza rendőr századossal együtt, „*akikkel megtárgyalták szórakozás közben a vásárhelyi kulturpolitikát*”). Péczelynek az volt a véleménye, hogy „*az ellenforradalom kitörése után olyan magatartást tanúsított, mint aki óvatos szimpatizáló személy az eseményekkel.*” A „múzeumi gyereköket” óva intette attól, hogy tüntetni menjenek, vagy netalántán fegyvert fogjanak, mivel nem akart „fiatal vért” látni (Égető János szerint is ellenezte, hogy a diákok fegyvert fogjanak). Péczely szerint a főnöke „*igyekezett magát olyan színben feltüntetni, mintha ő akadályozta volna meg a diákokat az ellenforradalomban való aktív részvételtől.*”

Gazdapusztai persze másként „emlékezett”, és erről a kérdésről is részletes vallomást tett. Eszerint október 24-én este, amikor a pártbizottságról visszatért a múzeumba, az igazgatói szobában egy nagyobb társaságot látott: Nikolin Évával együtt egy csomó diák a rádiót hallgatta. Emlékezete szerint ekkor „*Gallyasi azt mondta, hogy »csak azt szeretném tudni, hogy hogyhívják a mostani a Paskijevics tábornokot«, erre az egész társaság szomorúan bólogatott.*” Másnap azután „rendkívül hangos” szóváltása volt a főnökével, aki a Nemzeti Múzeum felgyújtásával az oroszokat vádolta, amire ő kijelentette, hogy „*nem a fotelbe[n] ülve kell a hazát menteni, hanem kikell menni az emberek közé, s ebben a nehéz helyzetben nyugalom kell hirdetni, nem lázítani. Erre Gallyasi azt válaszolta, hogy ebben a bőrfotelba[n] irányítják a város sorsát, ezt arra értelmezte, hogy Ő irányítja a várost az ellenforradalom idelye alatt.*” Azt is elmonda, hogy október 25-én az MDP városi szervezetének az esti koszorúzása – Galyasinak köszönhetően – nem úgy sikerült, ahogy ők azt eredetileg eltervezték. A helyi párt- és tanácsi vezetés ugyanis eredetileg akként vélekedett, ha már nem sikerül az „ellenforradalmi jelenségeket” csírájában elfojtani, jobb, ha az események élére állnak. Ezért úgy gondolták, hogy a Természet és Társadalomtudományi Ismeretterjesztő Társulat (TTIT) mögé bújva megkoszorúzzák a Kossuth-szobrot, csakhogy kiderült, a helyi írók is koszorúzni akarnak. Ennek hallatán Gazdapusztai a pártvezetéstől azt a megbízatást kapta, hogy beszélje le őket erről. Ez majdnem sikerült is neki, amikor Galyasi azt javasolta, hogy az írók és „a párt” közösen koszorúzzanak. Ebbe Forgó László, a városi pártbizottság titkára bele is ment, de Gazdapusztai ebből a történetből utólag azt a következtetést vonta le, hogy „*a túlnyomórészt fiatal írók és értelmiség (Moldvay Győző,*

---

³⁵ Török István, amikor még terhelteként hallgatták ki az Erdei István és társai ügyben, 1957. augusztus 14-én azt vallotta, hogy a múzeumigazgatónál csak november 4-én járt, és tanácsot kért tőle, hogy mit tegyen a fegyveres harcok megakadályozása érdekében. Egyébként róla az volt a véleménye, hogy „*politikailag humanizmus jellemzi és szocialista jellegű nézeti keveredik a századforduló dekadens nézetekkel*”. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL), Erdei István és társai vizsgálati dossziéja, V-145869/1. dosszié, 97.

Nikolin Éva) szellemi vezetőjükként tekintenek Gallyasira, s az ő irányítása szerint cselekednek.” Később arról beszélt, hogy amikor 29-én ismét bement a múzeumba, az úgy nézett ki, mint egy átjáróház: „*állandóan jöttek-mentek az ellenforradalom diák és értelmiség vezetői, akik közül szinte állandóan ott volt Nikolin Éva, Felletár Béla, Láng István, s több gimnazista...*” (Mi ez, ha nem egy alig burkolt följelentés?) Dezső Lajosra hivatkozva azt is állította, hogy a forradalom leverése után illegálisan ülésezett nála a diákszékhely. (Két nappal később Dezső is ezt állította, azonban ő is hazudott, ugyanis a diákszékhely kizárólag a Bethlen Gimnáziumban tartotta az üléseit. Vallomásai egyébként több esetben nagyon megegyeznek a Gazdapusztaiéval, nem kizárt, hogy összebeszéltek, egyeztettek.)

Néhány esetben arra is rákérdeztek a kihallgatók, hogy mit tud az adott személy az „imperialista rádiók” magyar nyelvű adásainak kollektív hallgatásáról. Felletár Béla – bár tudott erről –, tagadta, hogy ő is részt vett volna ezen. Forrai József azonban – bár főnöke őt is haza bocsátotta –, érdekes módon tudni vélte, hogy az igazgatója a forradalom napjaiban a nála lévő vendégeivel folyton a nyugati rádióadásokat hallgatta (bezzeg a munkatársainak korábban ezt nem engedte meg – mondta az irigy párttag).

A Galyasi elleni vádiratban szerepel az is, hogy el szeretne volna távolítani a múzeumból a párttag munkatársát. Ő erről a tanúvallomásában azt mondta, hogy november 1-én a főnöke – négy szemközt, tehát tanúk nélkül! – azt mondta neki, hogy azonnal hagyja el a múzeumot. Mivel pedig két gyereke van, és az orosz szakos feleségét amúgy is hamarosan elbocsátják, ezért fizetett szabadságra küldi mindaddig, amíg a helyzet nem rendeződik, ám utána el kell hagynia a várost, „*de kilátásba helyezte, hogy bíróság elé fognak állítani.*” Amikor megkérdezte, hogy mindez azért történik „*mivel én kommunista vagyok?*”, azt a választ kapta, hogy nem, hiszen „*ők együtt dolgoznak a kommunistákkal*”, például Nagy Imrével is, és a városban is vannak (még) kommunista vezetők. Szerinte ellene három „*vádpontot*” hozott fel: 1.) helyeselte az oroszok bevonulását, és ezt a múzeumi dolgozók előtt is hangoztatta, valamint a legutóbbi napokban is az ávósokkal és a hazaárulókkal tartott a pártbizottságon; 2.) a múzeumban félték tőle, „*mivel én a Párt besúgó szerepét töltöttem be*”; 3.) mint a „*pártórség*” tagja, durván bánt az igazoltatáskor Nikolin Évával. Később állítólag megtudta, elbocsátásának „*igazi oka*” az volt, hogy Galyasi azt terjesztette el, hogy a városi pártbizottság két tagja és ő készítették azt a „*halállistát*”, amely a kommunisták visszatérése esetén „*a kivégzendő vásárhelyi értelmiségiek névsorát*” tartalmazta. (Ilyen névsor feltehetően nem létezett.) A főnöke azt mondta, hogy az összes múzeumi dolgozó nevében bocsátja el, de utóbb megtudta, hogy ez nem is igaz, ők semmit sem hallottak az egészből. Beadta tehát a felmondását és kérte az áthelyezését. Az ugyancsak párttag Dezső Lajos – mintha csak összebeszélte volna a munkatársával – szintén azt állította, hogy a múzeumigazgató azért akarta fölmondásra kényszeríteni Gazdapusztai, mert „*párttag volt és fegyveresen részt vett a pártbizottság megvédésében.*” Szerinte az, hogy a párttag munkatársát el akarta bocsátani, őket, ugyancsak párttagokat pedig hazaküldte, azt mutatja, hogy „*a kommunistákat üldözi*”.

Visszatérve a forradalom alatti viselkedésére, Gazdapusztai (aki október 28-ig a városi pártbizottság fegyveres őrségének volt a tagja, tehát azokban a napokban biztosan nem ment be a múzeumba) még azt is elmondta, hogy az „*ellenforradalmi diákvezér*”, Vizi Béla is járt több ízben nála, egy alkalommal pedig tanácsot kérni fölkereste két volt nyilas, de őket elküldte. (A történet teljesen életszerűtlen. Miért kereste volna föl két volt nyilas éppen a város egyik zsidó származású, liberális-baloldali vezetőjét?). „*Galyasi, Nikolin, Moldvay irányításával egy meglehetősen zavaros nacionalista, antikommunista csoport alakult ki, amely a »hibákért és bűnök megtorlását« nem a lincselésekkel, hanem osztályok fölötti, »független« törvényes úton kívánta végrehajtani. Vizi Béla csoportjában látom azt a szélsőséges szovjet és kommunista ellenes csoportot, amely a fegyverestevékenységtől sem riadt volna vissza.*” – szól Gazdapusztai szigorú véleménye.

A kihallgatások során úgy tűnik, hogy kísérlet történt Galyasi erkölcsi lejárására is. Gazdapusztai ugyanis azt állította, hogy az egyik özvegyasszony – akivel kölcsönösen fölkeresik egymást – „*évekóta a szeretőlye*”. Dezső Lajos ebben az esetben is ugyanazt vallotta, mint párttársa: „...*az a megállapításom a kettejük közötti barátságról, hogy szexuális kapcsolatot tartanak fenn*”. Forrai pedig azt sejtette, hogy a hozzá járó fiatal lányok közül egyesekkel ugyancsak szexuális viszonyt tartott fenn korábban.³⁶

A vádirat

December 3-án a megyei bíróságon az „*államrend elleni izgatás büntette miatt dr. Galyasi Miklós vádlott [sic!] ellen indított bűnügyben*” a dr. Lippay László³⁷ vezette tanács „*előkészítő ülést*” tartott, melyen megjelent a megyei ügyész, dr. Tóth-Kása Béla is. „*A bíróság megállapítja, hogy a terhelt terhére rótt cselekmény bűncselekmény, a vád megalapozásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre állnak, a vádirat helyesen tartalmazza a cselekmény törvényi minősítését...*” A megyei bíróság és a megyei ügyészség a vádiratot elfogadta és elrendelte az ügy megtárgyalását (határnapnak február 8-át jelölték meg), ezen kívül elrendelték az előzetes meghosszabbítását, „*mert vádlott szabadlábra helyezése esetén bűnisméltéstől vagy a terhére rótt bűncselekmény súlyánál fogva szökésétől vagy elrejtőzésétől kell tartani.*”

Másnap, 4-én Matúz István főhadnagy ismertette a nyomozati iratokat a terhelttel, aki átolvasta a tanúvallomásokat, és megtette az észrevételeit. Határozottan tagadta Péczely azon állítását, miszerint a hozzá járó személyektől anyagi támogatást is élvezett. Szerinte Gazdapusztai vallomása nem felel meg a valóságnak, „*az ellenem bosszúból van*”. Az sem igaz, mint ahogy Dezső Lajos vallotta, hogy ő lenézte volna a párttagokat, a munkásokat.

1957. december 17-én dr. Száraz Ferenc városi ügyész, a bűnügy előadója és dr. Dobos Ferenc megyei ügyész megküldték a megyei bíróságnak az 1957. Bü.1.713./3. számú vádiratot. Érdemes sorra venni, hogy ebben milyen „*terhére rótt cselekmények*” alapozták meg az ügyészség szerint a vádat. Először is kapcsolatot tartott a „*jobboldali szociáldemokrata*” Takács Ferencsel, dr. Csáky Lajos volt városi főügyésszel, Erdei Ferencsel (akit a vádirat SZDP-képviselőnek titulál!), „*és ezenkívül a magaköré gyűjtött jobboldali elemekkel.*” Ráadásul „*állandóan bírálta a népidemokratikus Magyarország [sic!] vezetőinek munkáját, helytelenítette a kommunista párt irányvonalát.*” Mindezek mellett „*üldözte a múzeumba bekerülő munkásszármazású munkatársai.*” Az „*ellenforradalom*” napjaiban „*a múzeumban összegyűlt fiatalok előtt*” a Szabad Európa Rádió hallgatása mellett „*feldicsérte a nyugati kultúrát, a nyugati kapitalista művészetet, és »szabad nyugatról« beszélt.*” Ennek következtében több fiatal művész a helyi „*ellenforradalomban*” „*vezető szerepet*” töltött be, „*sőt, egyesek disszidáltak nyugatra*”. (Ez azonban egyszerűen nem igaz! Egyetlen látogatója sem töltött be „*vezető szerepet*” a forradalomban – Vízny Bélát kivéve, akit azonban korábban nem is ismert, ráadásul mindössze háromszor találkozott vele. Az sem igaz, hogy miatta disszidált a soproni erdészeti egyetemen tanuló két fiatal – ők 1955 őszén mentek el Sopronba, utána alig találkoztak. A december 3-i kihallgatáson is azt vallotta, hogy 1956 nyarán jártak utoljára nála. Szemerédy Miklós képzőművész sem tartózkodott már Hódmezővásárhelyen a forradalom időszakában.) Azt is felhozták ellene, hogy a forradalom napjaiban összeszólalkozott Gazdapusztáival, mert szerinte az oroszok gyűjtötták fel a Nemzeti Múzeumot, ezt pedig „*a munkásszármazású munkatársa igyekezett megcáfolni,*

---

³⁶ A jegyzőkönyv szerint azt mondta: „*Véleményem szerint az odajáró fiúk és lányok jót nem tanultak az erkölcs tekintetében, ezt a tényt az egyik munkaértekezlet alkalmával valamelyik munkatársam felis vetette, mire Galyasi azt a kijelentést tette, hogy ehez nekünk semmi közünk, még akkor se, ha ő azokat az irodájába »izéli meg«...*”

³⁷ Dr. Lippay László 1945 és 1950 között népjoggyász-ként számtalan koncepciójellel perben képviselte a vádat. 1950-ben a megyei bíróságra helyezték.

amiért később rávette arra, hogy hagyja el a múzeumban lévő munkahelyét és ott ne jelenjen meg.” Ez megint nem igaz, hiszen maga Gazdapusztai vallotta azt, hogy a főnöke azért szeretett volna megszabadulni tőle, mert fegyverrel védte a pártház épületét! Természetesen előkerült az inkriminált november 3-i cikke is, amelyben „*dicsőítette az ellenforradalmárok Budapesten és más helyiségekben véghezvitt tetteit*”, sőt arra vetemedett, hogy követelte a korábbi vezetők bírósági úton történő felelősségre vonását. „*Ezeken kívül cikkében a segítségünkre siető Szovjetuniót Vörös Hadseregét olyannak tüntette fel, amely pusztulást és megsemmisítést hoz dolgozó népünk számára...*”, és az „ellenforradalmárokat” „*az utolsó csepp vérükig való ellenállásra*” buzdította. (Valójában ez sem igaz, nem buzdított senkit sem erre...)

Tehát ilyen „tényállások” (hazugságok és csúsztatások) miatt emeltek vádat a terhelt ellen „*a BHÖ. 2. pont b) alpontjába felvett izgatás büntetvények elkövetéséért, mert: Hmvhelyen 1956 október, november havában az ellenforradalmi események során többek előtt oly értelmű kijelentéseket tett, és a megjelenő ellenforradalmi újság november 3-i cikkében, mely alkalmasak arra, hogy a népi demokratikus államrendünk, annak vezetői ellen, a Szovjetunió ellen gyűlöletet keltsen.*” Az ügyész indítványozta az előzetesben való további meghagyását. A tárgyalásra nyolc tanút kért az ügyészség beidézni: Gazdapusztait, Dezsőt, Péczelyt, Égetőt, Nikolint, Felletárt, Forrait és Kovácsnét.

Egy „átadási-átvételi elismervény” szerint 1957. december 20-án „fogadták be” a szegedi Országos és Megyei Börtönbe (közkeletű nevén a Csillagbörtönbe), addig a megyei bírósági fogdában tartották őrizetben. Ekkor már természetesen új vezetője volt a Tornyai János Múzeumnak: a minisztérium ideiglenesen a szegedi Szelesi Zoltánt³⁸ bízta meg az intézet vezetésével.

A tárgyalás

A nyilvános tárgyalásra (melyről a korabeli pártlapok nem számoltak be) 1958. február 8-án került sor a szegedi megyei bíróságon. A tanács elnöke dr. Lippay Pál volt, a két ülnök pedig Obis Ede és Katz Jenő. A vádat dr. Tóth Péter ügyész képviselte, a védő dr. Reich (Rényi) Miklós volt.

A vádlott nem érezte bűnösnek magát. Ismét ismertette az életútját, az '56-os dolgait. A letartóztatásával kapcsolatban azt mondta, hogy fölment a minisztériumba elintézni, hogy ne Szentesre, hanem Szentendrére vagy a Nemzeti Galériába helyezték. Erre a kérésére nem kapott választ, de kért egy hónapi szabadságot, majd egyik festőművész barátjához ment, ott tartóztatták le, egy évvel „*az eset története után*”. Később kijelentette: „*Ha volt is politizálás [már mint nála, az irodájában], az csupán arra szorítkozott, hogy van-e fejlődés a szocialista realista művészetben.*” Azt elismerte, hogy az utóbbi években kritizálta „*a párt irányvonalát*”, de azt határozottan tagadta, hogy a múzeumban „*bármiféle ellenforradalmi tevékenység, de még gondolat is lett volna*”. Nem érezte magát szovjetellenesnek – elvégre „*a szovjet csapatok mentettek meg a haláltól*” – mondta. Az ominózus cikket a pártok torzsalkodása és veszekedése miatt írta meg. Tagadta, hogy elbocsájtotta volna Gazdapusztait, éppen ő kérte az áthelyezését, de a kérelmét nem is iktatta. „*Gazdapusztai Gyula általában azon igyekezett, hogy eláztasson a Városi Pártbizottság és a tanács előtt, spiclikedett ellenem. Amikor odajött hozzánk, azzal dicsekedett el, hogy egy személy neki köszönheti, hogy vidékre került le. Én ekkor már azt mondtam neki, hogy »fiam, én jobban utálok a*

---

³⁸ Szelesi Zoltán (Szeged, 1920. – 1985.) 1951-ben végzett muzeológia szakon az ELTE-n, majd az Iparművészeti Főiskolán tanított művészettörténetet. 1952-től volt a szegedi múzeum munkatársa, innen helyezték át Hódmezővásárhelyre. (Az áthelyezésével függhet össze, hogy a Csongrád Megyei Hírlapban néhány alkalommal foglalkozott a vásárhelyi képzőművészettel. Az ilyen irányú érdeklődése azt követően szűnt meg, hogy 1958-ban a vásárhelyi múzeum élére kinevezték Osváth Bélát.)

besúgókat, mint az anyagyilkosokat». A cikkemmel kapcsolatosan még azt kívánom elmondani, én nem voltam kézdörzsölő ember, s olyan egyén sem, aki átakarta menteni magát.” – fejeztek be a vallomását.

Gazdapusztai (aki most talán a megbízhatóságát akarta fokozni, amikor közölte, hogy az apja 1919-ben le volt csukva a „kommün” alatti tevékenysége miatt) a tanúvallomásában először dicsérte a volt főnökét („*a múzeum felfejlesztésében csak érdemeiről lehet beszélni, minthogy az javarészt az ő munkásságának volt köszönhető*”), majd el kezdte gyalázni: „*a bírálatot nem ismerte el, a párt osztálypolitikáját nem tette magáévá, csak a tehetséget becsülte valamire*”. „*Egyebekben a sztálinkritika [sic!] álláspontjára helyezkedett. Magyarkodó állásfoglalása is volt, a szabadságideált tartotta életszemléletének azzal, hogy bárkinek joga van ellenzékiné lenni. Olyan ember volt aki a kritikát nem bírta, de lenézte azokat, akik kevesebbet tudtak. 1956 évben amikor megjelent a párt értelmiségi határozata*³⁹ *látszott, hogy fellélegzett.*” – mondta.

Jórészt megismételte a rendőrségen tett vallomását, de voltak olykor eltérések is. Például az ominózus irodalmi estet, melyen szerinte az írók „*beittak és részegen gajdoltak*” (Sipos Gyula pedig elszavalta a „Ballada” c. versét, „*melyet azok emlékére írt meg, akik meghaltak az ÁVH-sok kínzókamráiban*”) október 23-ára tette, pedig az két héttel korábban volt. Most azt állította, hogy a vádlott négy alkalommal szólt neki, hogy kérje az áthelyezését (egyebek mellett azért, mert „*az ÁVH-val és a hazaárulókkal együtt voltál bent a pártbizottságon*” és ávós egyenruhában igazoltatta Nikolint), és amikor azt kérdezte a főnökétől, hogy azért, „*mert kommunista voltam*”, azt válaszolta, hogy nem azért, hanem „*mert ÁVH ügynök és rendőrspicli*”.

Ezúttal nem csak Galyasira tett terhelő vallomást, hanem „*múzeumi kör*” egy részét is, amikor azt mondta: „*A múzeumba bejárók között voltak olyanok, akik az ellenforradalom alatt mutatták meg az igazi arcukat*”, sőt, Nikolín Éva „*az ellenforradalom oldalára állt*”. Ezekhez még hozzá tette: „*A múzeumban kialakult csoportra jellemző, hogy üdvözölték az ellenforradalmat, s nacionalista, szociáldemokrata álláspontot foglaltak el. Kihangsúlyozták, hogy a bűnösöket és azok között bennünket is az új magyar állam új bírósága ítéljen el. Törvényes úton való leszámolást akartak a Rákosi rendszer híveivel szemben.*” A védő kérdésére azt válaszolta, hogy nem azt kifogásolta, hogy bejártak a képzőművészek, hanem azt, hogy „*nem volt ennek a társaságnak szocialista, marxista bázisa*”. Amikor Lippay megmutatta a tanúnak a vádlott nyomozati vallomását, miszerint „*a Nemzeti Múzeumot az oroszok gyűjtötták fel*”, határozottan kijelentette, hogy igen, ő „*ezt a kifejezést használta*”. Ezt a vádlott azonban határozottan tagadta, és azt is, hogy ő kérte volna fel a tanút, hogy adja be a felmondását. A szembesítés eredménytelen volt.

A másíknak kihallgatott tanú, Felletár Béla cáfolva a rendőrségen fölvetett jegyzőkönyvben olvasható kijelentését, azt mondta, hogy a vádlott előtte semmiféle izgató kijelentést nem tett, inkább apolitikusnak tekinthető személy. Próbálta védeni, kijelentette: „*az biztos, ő csinált Hmvásárhelyből vidéki viszonylatban is elismert szellemi központot*”, és azt állította, hogy „*nem vádlott volt az ott kialakult szellem irányítója, s akik odajártak, nem Galyasi két szép szeméért jártak oda, hanem a jótársaságért*”, amúgy neki szinte szállóige-szerű kijelentése volt, hogy „*nem rombolunk még képeket és szobrokat sem*”. Arról ő is hallott, hogy Gazdapusztaival személyi ellentéte volt.

Dezső Lajos elismerte a rendőrségen fölvetett vallomását és ismét azt állította, hogy a vádlott említette neki egyszer, már november 4. után, hogy ülésezett nála a diáksparlament. Azt pedig valójában nem tudta, hogy Gazdapusztai miért adta be az áthelyezése iránti kérelmét, csak az elvtársa állította azt, hogy a főnöke kényszerítette ki belőle.

---

³⁹ A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének határozata értelmiségi politikánk néhány kérdéséről. In *Társadalmi Szemle*, 1956. 8. sz. 29–41. (A határozatról bővebben lásd Bencsik Péter: Az MDP értelmiségi határozata és az 1956. őszi „funkcionárius vita”. In *Aetas*, 2009. 2. sz. 87–103.)

Vele kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy nem csak ő ismerte el – igaz, csak a védő kérdése után –A, hogy Galyasi rengeteget tett a múzeumszínvonalának emelése, elismertté válása érdekében („*a vádlott valamint a múzeum minden évben több és több megbecsülésen lett részesítve. Sűrűbben és sűrűbben kaptunk kiállítási anyagot*”), hanem Péczely Attila és Forrai József is.

Péczely Attila ezúttal azt vallotta, hogy „*eszmeileg nem volt köze az ellenforradalmi dolgokhoz. Őt belekavarták a diákok...*” Majd megismételt a nyomozati szakban tett vallomását: „*izgató szerekkel élt, koffeinnel és aktedronnal, s én nem tartottam beszámíthatónak, mert sokszor fellovalta magát és pózolt. Kijelentette pl. hogy Hódmezővásárhely neki köszönheti, hogy vér nem zajlott [sic!] a városban.*” Érdekes módon a tárgyaláson a másik tanú ellen fordult: azt mondta, mindnyájan haragudtak Gazdapusztaira, mert „*állítólag listát készített egynehányukról, hogy ki kell bennünket végezni. Nem szívleltük, mert könyöklő politikát folytatott és érvényesülni-vágyó is volt, s ezt másokon keresztül is túlzásba vitte, voltak olyan törekvései, hogy ő legyen az igazgató és kidurjon egyeseket a múzeumból.*” Arról viszont nem hallott, hogy a régészt azért akarta kirúgni a vádlott, mert kommunista volt.

Égető János egyrészt kitarzott a korábbi vallomása mellett (amellett is, hogy Galyasi mindenkit ellenségnek tekintett és üldözési mániában szenved), majd ellentmondva a rendőrségen fölvetett vallomásának azt mondta, hogy „*ennek a rendszernek feltétlen híve volt, de ellensége pláne nem. A rendszer előnyeit mindég kihangsúlyozta, de hiányosságait is.*” Végül ő is elmondta, hogy a törtető Gazdapusztai és Dezső miatt „*bizonyos fokú feszültség*” uralkodott a múzeumban. A rendőrségen tett vallomását most azzal egészítette ki, hogy Vizy Bélát valóban kizavarta a szobájából, mert fegyvert viselt. A védő kérdésére Forrai József is elismerte ezt. Amikor pedig tőle a vádlott megkérdezte, hogy tett-e különbséget párttagok és pártonkívüliek között, nemleges volt a válasz.

Miután a bíró a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánította, a vádlott enyhe büntetés kiszabását kért. (A bírósági akta sohasem tartalmazza a vád és a védelem képviselőinek beszédét, ezért nem lehet tudni, hogy dr. Reich/Rényi Miklós mivel próbálta védeni Galyasit.)

Az ítélet

Ezek után a bíróság meghozta a B.I.1365/1957/3, számú ítéletét: Galyasit a BHÖ 2. pont b) alpontjában felvett „*a népi demokratikus államrend ellen folytatólagosan elkövetett izgatás büntetében*” találta bűnösnek, és ezért két év börtönre, mellékbüntetésként pedig ezer forint erejéig részleges vagyonekobjzásra és három év politikai jogvesztésre ítélte. Az indoklásban négy pontban foglalták össze a „rendszerellenes” tevékenységének „főbb lépcsőfokait”:

1.) A forradalom kitörése előtt „*rosszindulatúan bírálta népi demokratikus vezetőink munkáját, helytelenítette a kommunista párt irányvonalát*”, és üldözte a kommunista munkatársait. (Ezt csupán Gazdapusztai és Dezső állította, több tanú cáfolta.)

2.) A forradalom napjaiban a vezetése alatt álló múzeum „*az ellenforradalmi elemek góciává vált*”, és ezekkel az „elemekkel” együtt hallgatta a Szabad Európa Rádiót. Ennek hatására pedig ezek a fiatalok az „ellenforradalomban” vezető szerepet töltöttek be (például Vizy Béla). (Ez a „tényállás” megint nem igaz, ugyanis Vizy, aki valóban egyik vezető személyisége volt az eseményeknek, nem járt rendszeresen hozzá, nem voltak olyan viszonyban, hogy együtt hallgathatták volna a SZER-t, a többiek pedig semmiféle „vezető szerepet” nem játszottak az események alakításában (még Nikolin Éva sem.)

3.) Az „ellenforradalom” alatt éles szóváltásba került a „*kommunista érzelmű*” Gazdapusztaival, aki arról akarta meggyőzni, hogy a Nemzeti Múzeumot nem az oroszok gyújtották fel, emiatt arra „*kényszerítette*” őt, hogy kérje az áthelyezését, ezt pedig azzal

indokolta, hogy „*az ÁVH.-sokkal a legválságosabb napokban is helytállt és fegyveresen védte a pártbizottságot*”. (Ez a pont mutatja a legvilágosabban, hogy döntően azért kellett bűnhődjön Galyasi, mert a forradalom napjaiban „nekiment” az egyik kommunista, és igencsak törtető munkatársának.)

4.) Az „*ellenséges érzülettől átítatott tevékenységét*” azzal a bizonyos november 3-i cikkével tetőzte be, ezzel ugyanis „*teljesen levette álarcát és dicsőítette az ellenforradalmárok tetteit, bírósági felelősségrevonást követelt az addigi vezetőkkel szemben, akik pusztulásba vitték az országot, kizsákmányoltatták a földeket*”, és a megszálló szovjet hadsereggel szemben „*a legnagyobb elszántsággal hirdetett harcot*”. (Ez nem más, mint az ominózus cikk mondanivalójának teljes kiforgatása.)

Bár a vádlott tagadta, hogy „*bármilyen ellenforradalmi tevékenység gondolata is megfogalmazódott benne*”, a bíróság a védekezését nem fogadta el. Enyhítő körülménynek csak a büntetlen előéletét, nős állapotát és azt a tevékenységet tudták be, melyet a múzeum „*felfejlesztése érdekében végzett*”, súlyosbító körülmény volt azonban a tettének „*folytatólagossága*”. Az ítéletbe beleszámították a november 11-i letartóztatása óta eltelt időt. (Csakhogy még október 21-én tartóztatták le!).

Az ítélet kihirdetése után a vádlott és védője fellebbezést jelentettek be, valamint „*tekintettel a büntetlen előéletre, a pozitív magatartásra, valamint idősebb, megtört korára*” kérték a szabadlábra-helyezés azonnali elrendelését, ezt azonban a bíróság elutasította, amit a Legfelsőbb Bíróság dr. Lázár Miklós vezetete tanácsa április 1-én Bf. III. 1253/1958/6. sz. végzésével megerősített.

A fellebbezésben Galyasi és ügyvédje arra hivatkoztak, hogy az ítélet indoklásának első három pontja kizárólag „*a sértettként*” jelentkező Gazdapusztai vádaskodásain alapul, a vádlott igazát alátámasztó tanúk vallomását pedig a bíróság nem vette figyelembe. Az sem bizonyított, hogy üldözte volna a kommunistákat, mint ahogy Felletár és mások vallomásai alapján nem bizonyítható az sem, hogy a múzeum „*az ellenforradalmi elemek gócpontja*” lett volna. Az enyhítés indoka az volt, hogy szó sincs „*folytatólagosságról*”. „*A vádlott követhetett el hibákat, elveszíthette a tisztánlátását, izgató kijelentéseket is használhatott, de ennek megvannak a maga lélektani indokai, amelyek a vádlott egyéniségét esetleg hátrányos színben tüntethetik fel, de semmiesetre sem vonható le a direkt ártási célzat a Népköztársaság irányában.*” Enyhítő körülményként kérték figyelembe venni, hogy a vádlottnak „*a szocialista kultúrforradalomban olyan érdemei vannak országos viszonylatban is, amely igen jelentős.*”

A fellebbezés után másodfokon augusztus 6-án tárgyalták az ügyét a Legfelsőbb Bíróságon. A vádat dr. Puskás József, a legfőbb ügyész helyettese képviselte, a védelmet pedig dr. Reich (Rényi) helyett dr. Palócz Sándor látta el. A dr. Tordai Gyula vezetete tanács (tagja dr. Miess Egon, előadó dr. Bálint Levente) a Bf. III. 1854/1958/11. számú ítéletében „*a tényállás téves megállapítása miatt*”, és „*a társadalmi veszélyesség lényegesen szűkebb körre való vonása végett, az ítélet indoklásának egyes megállapításai miatt és az enyhítő szakasz alkalmazása végett*” beadott fellebbezést elutasította, és a korábban kiszabott büntetés nagyságát helybenhagyta. Azt ugyan elismerték, hogy „*a bizonyított körülményből*” nem lehet megnyugtatóan levonni azt a következtetést, miszerint a múzeum „*az ellenforradalmi elemek központja*” lett volna, az elsőfokú bíróság ítéletének harmadik pontja pedig alapvetően Gazdapusztai vallomásán alapult, ennek ellenére leszögezték: „*az elsőfokú bíróság az irányadó tényállás alapján törvénysértés nélkül állapította meg vádlott bűnösségét*”. Annyit módosítottak az elsőfokú ítélet indoklásában, hogy az „*izgatás büntetett*” nem „*folytatólagosan*” követte el, ezen fölül pedig további enyhítő körülményként vették figyelembe azt a tényt, miszerint az ominózus cikkének „*volt bizonyos mérsékletre intő célzata*”...

Az elsőfokú ítélet szeptember 20-án jogerőssé és végrehajthatóvá vált. Egy augusztus 22-i márianosztrai kiadvány szerint aznap „fogadták be” (a Csillagból vitték át).⁴⁰ 1959. április 3-án innen szabadult a Népköztársaság Elnöki Tanácsa részleges közkegyelem gyakorlásáról szóló 1959/12. sz. tvr.-nek köszönhetően (de azzal a záradékkal, hogy „nem mentesül a büntetett előlethez fűződő hátrányok alól, és nem tekinthető büntetlen előéletűnek”). Összesen egy év, négy hónap és huszonhárom napot töltött börtönben.

A rehabilitáció

Kiszabadulása után kizárólag a fővárosi kapcsolataira számíthatott. Így lehetett éveken keresztül a Művelődésügyi Minisztérium által működtetett Művészettörténeti Dokumentációs Központ vidéki munkatársa. Miután letelt a három éves politikai jogvesztésről szóló mellékbüntetésének határideje, 1961 márciusában 20-án kérvényt adott be az Elnöki Tanácsnak, azt kérve, hogy a büntető ítélethez fűződő hátrányos következmények alól mentesítsék. Hivatkozott arra, hogy a két világháború között „következtesen és közismerten baloldali magatartású” volt, majd miután múzeumigazgató lett, „az ország egyik legszebb vidéki múzeumát” szervezte meg. Neki köszönhető az is, hogy Hódmezővásárhelyen művésztelep létesült, valamint az ő kezdeményezésére rendezik meg évről évre az Őszi Tárlatot. Végül az alábbiakkal érvelt: „Ötvennyolcadik életévemben vagyok, úgy vélem, ha életemet mérlegre teszik, – ha követtem is el hibát – az lényegében mindig a magyar nép felemelkedésének, kulturális színvonalának emelésének szolgálatában állt.” Ami pedig az inkriminált cikkét illeti: „ha tévedésekkel terhelten is, a tömegszenvedélyek lecsillapítása, törvénytelen ségek, fosztogatások megszüntetésére irányult.”

A Szegedi Megyei Bíróság tanácsvezető büntető bírója, dr. Laluska Pál április 5-én a kérvény elutasítását javasolta, „mert a büntetés kiállása óta még kevés idő telt el ahhoz, hogy a vádlott érdemes legyen ilyen rendkívüli kedvezményre”. Május 10-én Nezvál Ferenc igazságügyminiszter nem kívánt kegyelmi előterjesztést tenni.

1962. február 6-án a volt múzeumigazgató újabb beadványt írt az Elnöki Tanácsnak, hogy a kitöltött büntetéséhez fűződő hátrányos jogkövetkezményeket kegyelmi úton engedjék el. Ismét arra hivatkozott, hogy tizenkét évig volt a Tornyai Múzeum igazgatója, és „emberöltőnél hosszabb időt töltöttem a magyar művelődés szolgálatában, amely szolgálatot szerény képességeimhez mérten igyekeztem föltesseim, a városban letelepedett vagy dolgozó képzőművészeink és a város dolgozó népe megelégedésére ellátni. Büntetésem következményeképpen immár ötödik éve, hogy erkölcsileg és anyagilag kiközösített a társadalom.” Fölhozta azt is, hogy munkalehetőségei nincsenek, azon a területen pedig, ahol korábban is volt, nem tud dolgozni a priusza miatt. Ha ez utóbbit törölnék, „talán évekig hasznos tagja lehetnék annak a közösségnek, amely a munkaterületemen a magyar, s így az emberi művelődést szolgálja”.

Ezúttal próbálkozása nem volt eredménytelen, ugyanis február 9-én a hódmezővásárhelyi származású Bognár Rezső⁴¹ kémikus, akadémikus, és Ortutay Gyula, az ELTE rektora, az Elnöki Tanács tagjai levelet írtak az elnöknek, Dobi Istvánnak. Négy pontban indokolták meg, miért kellene a kegyelmi kérvényt elfogadni. Egyrészt hivatkoztak arra, hogy „Galyasi Miklós egész életében bátor harcosa volt a haladásnak”, a Horthy-

⁴⁰ 1962 nyarán az egyik ügynöknek azt mondta, hogy „a börtönben nagyon jó dolga volt. Egyáltalán nem panaszkodhat, vele szemben előzékenyek voltak. Csak a koszt lenne jobb, talán vissza is kíváncskozna, mert olyan jó társaság volt együtt.” ÁBTL, M-35.891/1, a „Kútvolgyi” fedőnevű ügynök munkadossziéja, 279.

⁴¹ Bognár Rezső (Hódmezővásárhely, 1913. – Budapest, 1990.) Kémikus, vegyészmérnök. A református Bethlen Gimnáziumban érettségizett. A szegedi egyetem elvégzése után a budapesti műegyetemen 1941-ben vegyészmérnöki doktori címet szerzett. 1950-ben lett a debreceni tudományegyetem tanára. 1948-ban és 1962-ben Kossuth díjat kapott. 1955–56-ban az MTA főtitkára, 1960–63-ban az Elnöki Tanács, 1960–64-ben a Hazafias Népfrent Országos Tanácsának tagja volt.

rendszer pedig belső számúzetésbe kényszerítette, üldözte. 1945 után rendkívül sokat tett Hódmezővásárhely és Csongrád megye kulturális életének „*demokratizálása és felemelése*” érdekében. Az 1958-as ítélete tulajdonképpen az ominózus cikk egy rövid kitételén alapult, de a másodfokú ítéletben is megállapították, hogy az írásnak egyébként volt „*bizonyos mérsékletre intő célzata*”. Végül arra is hivatkoztak, hogy a három éves politikai jogvesztés miatt „*tehetségének és képzettségének megfelelő munkát*” nem kaphat, ráadásul asztmás, idős ember, ezért fizikai munkát nem végezhet.

A két, igen tekintélyes és befolyásos támogató levelének – ha nem is azonnal, de előbb-utóbb – meglett a pozitív hatása. (Sajnos az eddig megismert iratokból nem derül ki, hogy milyen háttér-egyezkedések voltak ügyében a fővárosban.) Május 8-án a megyei bíróság megkeresése nyomán a megyei rendőrségről Dobos István őrmester és Dani Ernő főhadnagy jelentést készítettek róla. Ebben összefoglalták az 1944 előtti és utáni tevékenységét, majd azt közölték, hogy „*nevezettel kapcsolatban jelenleg semmilyen irányú probléma nem merült fel, ügy politikai téren, mint egyéb vonatkozásban.*” Általában otthon tartózkodik a Zsigmond utcai kis házban. „*Politikával semmilyen vonatkozásba nem foglalkozik.*” A „*társadalmi rendhez való álláspontját*” nem tudták megállapítani, „*azonban ő maga kijelentette, hogy nem komonista [sic!] beállítottságú ember. Őtett más mint a művészet nem érdekli.*” Végül a két rendőr – már korára való tekintettel is –, azt javasolta, hogy mentesítsék a hátrányok alól. A hivatalok azonban semmit sem kapkodtak el. Ráadásul úgy tűnik, hogy valamiképpen homok került a gépezetbe, mert október 30-án dr. Ságvári Magda osztályvezető az igazságügyminisztériumban kérte a megyei bíróságot, hogy értesítsék Galyasit, Nezvál miniszter nem kíván kegyelmi előterjesztést tenni.

Fél évvel később azonban mégis csak pozitív fordulat állt be az ügyében: 1963. április 19-én az Elnöki Tanács 10-3/3/1963. számú határozatával kegyelemből mentesítette a büntetőítélethez fűződő joghátrányok alól. Erről azonban dr. Laluska csak hetekkel később, május 15-én értesítette Galyasit Miklóst. Ő nyilván megörvendett ennek, talán azt gondolta, hogy ezek után a „szocialista társadalom” egyenrangú tagja lesz – biztosan nem is sejtette, hogy a kádári állambiztonság ezek után is „különösen veszélyes” személynek tartotta az „'56-os múltja” miatt, és több ügynököt is ráállítottak. Ez azonban már egy másik történet.

MELLÉKLET

1.) Gazdapusztai Gyula tanúkihallgatási jegyzőkönyve

Hódmezővásárhely, 1957. november 18.

Készült 1957. évi november hó 18. napján a Hmvhely-i. Városi Kapitányság Hivatalos helyiségében.

A tanú: Gazda Pusztai Gyula, Makó 1931. nov. 15. [anyja neve:] Smajda Olga, muzeológus, Hmvhely. Hunyadi u. 12.sz.

A gyanúsítotthoz, valamint az ügyben egyébként érdekeltékhez való viszonya: érdektelen.

Az eljárás tárgyául szolgáló bűncselekmény következtében kárt szenvedett-e? – nem.

A tanú – törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után – vallomását az alábbiakban adja elő:

Kérdés: Mióta ismeri Ön Dr. Gallyasi Miklóst?

Felelet: Dr. Gallyasi Miklóst 1950-óta ismerem, amikor mint egyetemi hallgató Vásárhelyre kerültem, így mint egyetemi hallgató Gallyasival ismeretségben kerültem. 1955. január 1-vel Gallyasival egymunka területre kerültem, mint hivatalvezetőm, dolgozom vele azóta.

Kérdés: Milyen embernek ismerte Ön meg Gallyasit szakmailag és politikailag?

Felelet: Gallyasi Miklóst az ismeretségem alapján olyan embernek ismertem meg, aki szakmailag igen gyenge képzettségű, ügyes behízselő modorával igyekszik a pótolhatatlan szakember látszatát kelteni. Jellemére nézve, jó szervező készséggel rendelkezik, nagyképű, beképzelt, hiú magatartást tanúsít, megnyilvánulásából azt lehet megállapítani, hogy azt képzeli, hogy irányítsa országos viszonylatban is a kultúr politikát.

Igen széles ismerettséggel rendelkezik magasabb körökben is. Ezek körében jelleménél fogva igen jól tud helyezkedni.

Politikai magatartására jellemző, hogy anarhista, nagypolgári beállítottságú, szélsőséges gondolkodású, [a] munkáskádereket lenézi. Politikai nézete jobboldali Szoc. Dem. ezen belől erős nacionalista szellemben nyilatkozik.

Kérdés: Ismertesse Gallyasi Miklós ellenforradalom előtti magatartását és kapcsolatainak jellegét?

Felelet: 1955. január 1-től Gallyasi Miklós irodályában a következő személyek fordultak meg, mint Gallyasi barátai és vendégei.

Elsősorban a város volt exponensei közül Dr. Csáki volt főügyész, aki napjainkig is szinte mindennapos vendég Gallyasinál. Ezzel a személlyel zártajtók között szokott tárgyalni.

Takács Ferenc volt SZDP. képviselő, s annak családja.

Bp-ről a képzőművészek. Artner Tivadar Népszabadság művészeti tudósítója, akiről tumod [vagyis: tudom], hogy Nyugaton volt az októberi események során.

Németh Lajos volt MDP.KV. művészeti osztályának vezetője, akit legfőbb profektoraként emleget. Gyakran megfordult a Múzeumban Török István volt VB. elnök, ezzel a Törökkel is állandóan zárt ajtó mögött tárgyalt. Emlékezetem szerint április 1-én, amikor az újra felállított Szovjet emlékmű ledőlt, erről Gallyasi úgy nyilatkozott, hogy Török István és Zentai Géza r. szds. nálla voltak egész éjszaka, akikkel megtárgyalták szórakozás közben a vásárhelyi kultúr politikát.

Szoros baráti kapcsolathoz tartozik Nikolin Éva tanár, akit évek óta Gallyasi „nevelt” kiben a legjobban megbízott és legnagyobb reménysége volt olyan értelemben, hogy a jövő kulturális vezetője lesz vásárhelynek.

Szabó László a megyeikönyvtár volt dolgozója, különösen az ellenforradalmi idők előtt közvetlen kapcsolódott be a Múzeumkörben. Állandó társasághoz tartozott 5-6 gimnazistatanuló, köztük: Szabó Klára az állatorvos leánya, Takács István csongrádi kuláknak a fia, Szemerédi Miklós, aki Nyugatra disszidált képzőművész. Ugyan csak ehez csoporthoz tartozott még Béres Mihály és Borsodi Ferenc, akik tavaly érettségiztek, s Gallyasi protekciójával jutottak a Soproni Erdőmérnöki iskolára, s az iskolával együtt disszidáltak Nyugatra. Tudomásom szerint a két diák most is levelez Gallyasival, aki elmondotta nekem, hogy tanácsot kértek tőle, hogy hazaérjenek-e s azt tanácsolta, hogy maradjanak Nyugaton.

Tudomásom szerint az ellenforradalom előtt egy párhéttel a Múzeumba Gallyasinál járt Erdei Ferenc volt földművelésügyi miniszter és felesége, akikkel kb. kétórahosszat tárgyalt zártajtók mögött. Erről a beszélgetésről csak anyi szívárgott ki, hogy olyan változások készülnek az országban rövididőn belől, amire nem is gondoltok.

Az 1956-os Vásárhely-hét keretében (október első hetében) Irodalmi estet rendeztek, ahol Sarkadi Imre és Sipos Gyula Bp-i írók is részt vettek, ezt az irodalmi estet Moldvai Győző szervezte. Az est után társas vacsora volt a „Tiszában” amelynek végeztével Gallyasi meghívására egy kisebb társaság (Sipos Gyula, Sarkadi Imre, Nikolin Éva, Varsányi Péter, Szabó László, Kiss Ernő, Gyáni Imre, Dömötör János, talán Láng István és Moldva[y] Győző) átvonult a Múzeumba, ahol meglehetősen italos hangulatban Sarkadi Imre felállt az asztal tetelyére, s Rákosi ellenes verseket szavalt. Gallyasi mindt ezt jóleső mosollyal hallgatta.

Tudom azt, hogy a Megye Tanácstól több alkalommal kapott személyének nem járó juttatást, ennek következtében a Reményi ellen indított sikkasztási btt-ban igen érintve volt.

Kérdés: Tegyen vallomást Gallyasi Miklós ellenforradalmi tevékenységéről?

Felelet: 1956. október 23-án este tértem vissza Szentestről, ahol hivatalos kiküldetésben voltam. Október 24-én reggel bementem a Múzeumba, ahol kb. 1/2 órát tartózkodtam Gallyasi szobályaiban, ahol rádiót hallgattuk. Ez után a városi PB-re⁴² mentem, s csak délután 4-kor tértem vissza a Múzeumba. Itt nagyobb társaságot találtam a Gallyasi szobályaiban. Itt volt Nikolin Éva, Szabó László és csomó gimnazista diákot, aki a rádiót hallgatták. Itt csak arra a megjegyzésre emlékszem, amikor a „nemzeti tragédiáról” a (Szovjetcsapatok első beavatkozásáról) beszéltek, s Gallyasi azt mondta hogy „csak azt szeretném tudni, hogyhívják a mostani a Paskijevics tábornokot”, erre az egész társaság szomorúan bólogatot. Én ezután eltávoztam, mivel nem értettem egyet [a] jelenlétükkel, mivel láttam annak a veszélyét, hogy Gallyasi igen sok gimnazista előtt tette kijelentése, milyen veszélyt rejtenek magukban.

Október 25-én reggel rendkívül felindult állapotban mentem be a Múzeumba, mivel a rádió akkor közölte a Nemzetimúzeum égését.⁴³ Megérkezésem után Gallyasival rendkívül hangos szóváltásom volt, aki a Szovjetcsapatokat vádolta a Nemzeti Múzeum felgyújtásával. Kihangsúlyozta, hogy nem a szabadságharcosok gyújtották fel hanem a Szovjetek égetik el a legnagyobb Nemzeti kincsünket. Én kihangsúlyoztam, hogy nem a fotelbe ülve kell a hazát menteni, hanem kikell menni az emberek közé, s ebben a nehéz helyzetben nyugalmat kell hirdetni, nem lázítani. Erre Gallyasi az válaszolta, hogy ebben a bőrfotelba irányítják a város sorsát, ezt arra értelmezte, hogy Ő irányítja a várost az ellenforradalom idelye alatt. Ez után én a város PB-ra mentem, ahol a fegyveres őrségnek lettem a tagja 1956. október 28-ig.

Kérdés: Október 25-28-ig. között találkozott-e Ön Gallyasi Miklóssal?

Felelet: Gallyasi Miklóssal október 25-én este találkoztam a TTIT-ben ahol a PB. és [a] helyi írócsoport a Kossuthszobor koszorúzási ügyét tárgyalta meg. Magam és az [a] néhány

---

⁴² Pártbizottságra

⁴³ A Magyar Nemzeti Múzeumnak 1956. október 24–25-én az Ásvány- és Kőzettára, valamint a Föld- és Őslénytára égett le a Rádió épülete körüli harcok során, ekkor pótolhatatlan értékek semmisültek meg.

elvtárs, akik fent voltunk itt, azt a megbízatást kaptuk itt, hogy a koszorúzásról az írókat lelell beszélni. Ez majd nem sikerült is, amikor Gallyasi azt javasolta, hogy a Párt és ez írók közösen koszorúzzanak. Ezt Forgó elvtárs⁴⁴ elfogadta, s közösen végre lett hajtva a koszorúzás. Itt látszott, hogy túlnyomó részt fiatal írók és értelmiség[iek] (Moldvay Győző, Nikolin Éva) szellemi vezetőlyökként tekintenek Gallyasira, s az Ő irányítása szerint cselekednek.

Gallyasival október 29-én találkoztam ismét, amikor a munkahelyemre mentem, s itt dolgoztam novembert 1-ig. Ez alatt velem nem állt szóba, valószínű azért, mivel a PB-nál voltam fegyveres őrségben.

Ez idő alatt a Múzeum átvonu[ló]ház képét mutatta, állandóan jöttek-mentek az ellenforradalom diák és értelmiség vezetői, akik közül szinte állandóan ott volt Nikolin Éva, Feletár Béla, Láng István, s több gimnazista akiket névszerint nem ismertem.

Kérdés: Mikor, milyen körülmények között beszélt még Ön Gallyasival?

Felelet: 1956. november 1-én zártajtók mögött négyszemközt beszélgettem Gallyasival. Ekkor közölte velem, hogy azonnal hagyjam el a Múzeumot, s tekintettel arra, hogy kétgyermekem van, valamint, hogy a feleségem,⁴⁵ aki oroszszakos tanár, rövidesen kenyér nélkül fog maradni, fizetéssel szabadságot, mindaddig, amíg a helyzet nem rendeződik, s utána el kell hagynom a várost, de kilátásba helyezte, hogy bíróság elé fognak állítani. Erre én megkérdeztem, hogy azért történik, mivel én kommunista vagyok? Mire Gallyasi azt felelte, hogy nem, mert Ők együtt dolgoznak a kommunistákkal, pld. Nagy Imrével, s a városban is vannak kommunista vezetők. Ellenem 3 vádpontot hozott fel:

1. Helyesltem a Szovjetsapatok beavatkozását, s ezt a Múzeum dolgozói előtt is ki fejtettem. A legutóbbi napokban is az ÁVÓS-[okka] és a hazaárulókkal tartottam a PB-n.
2. A múzeum dolgozói félték töllem, mivel én a Párt besúgó szerepét töltöttem be, ezt azzal magyarázta, hogy a politikai állásfoglalásaimon keresztül tanúsított magatartásomból következett.
3. Mint [a] Pártórség tagja, az igazoltatásom során állítólag Nikolin Évával szemben durván viselkedtem, s nem bíztam meg olyan emberben akiért Gallyasi mindenkor felelősséget vállal.

Később jutott a tudomásomra, hogy elbocsájtásomnak igazi oka az volt, hogy a Gallyasi azt terjesztette Rozsnyai Mihálynéről, Lázár Teréz elvtársnőről és magamról, hogy mi készítettük el a városi PB-n azt a halál listát, amelyik tartalmazta a kivégzendő vásárhelyi értelmiségiek névsorát abban az esetben, ha a kommunisták visszajönnek. Ez a rágalom nevezettekről és rollam közismert a város értelmiségi rétegében.

Gallyasi kihangsúlyozta, hogy elbocsájtásomat az egész Múzeum dolgozói nevében közli velem, s ha nem akarom, hogy [egy] gyűlés során söprűzenek ki, akkor ismerjem el a fenti vádakot, s adjam írásban. Én egy olyan irányú írást adtam be, melyben elismertem a hibák elkövetését, s kértem az áthelyezésemet. Ez után elhagytam a Múzeumot. Később megtudtam, hogy eltávolításomról a Múzeum dolgozói nem adtak meghatalmazást személyem elbocsájtására.

Kérdés: Gallyasi az ellenforradalom idelye alatt kikel tartott még kapcsolatot?

Felelet: A nevezetteken kívül tudomásom szerint kapcsolata volt Redő Ferencné képzőművésznel, aki régebben a Népművelési Minisztériumba volt vezető, aki állítólag az ellenforradalom idelye alatt elégette a párttagságikönyvét. Ez a nő reggeltől-estig Gallyasinál tartózkodott.

Szoros kapcsolatba állt Nikolin Éva, Feletár Béla, Moldvay Győző, Láng István, Matalovszki Iván pedagógusokkal, akik naponta többször is megfordultak a Múzeumban.

---

⁴⁴ Forgó László városi párttitkár.

⁴⁵

Ezekkel a személyekkel azért tartotta a kapcsolatot, hogy velük megtárgyalja [a] napi politikai eseményeket. E kör tagjain kívül csak néhány gimnazista vehetett részt a megbeszéléseken. Tudomásom van arról, Dezső Lajos hivatal segéd elmondása szerint, hogy egy alkalommal már a Szovjetsapatok bejövetele után illegális diákszabványügyi ülést tartottak Gallyasi irodályában, ahol Gallyasi is részt vett. Ezt Gallyasi személyesen közölte Dezső hiv. segédel.

Megemlítette Gallyasi azt is, hogy felkereste a vásárhelyi volt Nyilaskeresztespárt volt két vezetője, akik tanácsot kérni jöttek hozzá azzal, hogy mitévők legyenek. Válaszában kihangsúlyozta, hogy a jelenlegi helyzetben Nemzeti összefogásra van szükség, s tartózkodjanak a szélsőségektől.

Tudomásom van arról, hogy Vizi Béla az ellenforradalmi diákvezér is több ízben felkereste Gallyasit az irodályában. Véleményem szerint Gallyasi, Nikolin, Moldvay irányításával egy meglehetősen zavaros nacionalista, antikommunista csoport alakult ki, amely a „hibákért és bűnök megtorlását” nem a lincseléssel, hanem egy osztályok fölötti „független”, törvényes úton kívánta végrehajtani. Vizi Béla csoportjában látom azt a szélsőséges és kommunista ellenes csoportot, amely a fegyverestevékenységtől sem riadt volna vissza.

Kérdés: A felsoroltakon kívül kivel tart még Gallyasi kapcsolatot?

Felelet: Tudomásom van arról, hogy özv. Grosz Jánosné a tanítóképző gondnoka, aki Gallyasinak évek óta a szeretőlye, szoros kapcsolatba áll nevezettel és a Múzeumi kört gyakran látja vendégül a Petőfi utcai lakásán. Főleg olyan időszakokban, amikor a Gallyasi magatartását a lap vagy a párt bírálja. Ilyenkor a Múzeum irodályát azonnal bezárják és az összejöveteleket Grosszné lakásán tartják meg.

Kérdés: Az októberi események óta Gallyasi irodályában a diákok milyen időközönként járnak fel, s mi célból?

Felelet: Az októberi események óta a diákok átlagban naponként bejárnak Gallyasi irodályában. Azt, hogy milyen célból, s miről beszélnek, azt nem lehet tudni, mert a ha a szobában idegen lép be, elhallgatnak, vagy szemmel láthatóan másraterelik a szót.

Állandóan a Múzeum laboratóriumában tartózkodik Szelei László⁴⁶ fényképész, aki az októberi eseményekig Bp-n dolgozott és november vége óta van Vásárhelyen. Ez jelenleg a legfőbb bizalmasa.

A diákok közül feljár: Szabó Klára, Balogh Erzsébet, Takács István, volt gimnazisták és Kiss Éva II. éves kémia szakos egyetemi hallgató. További Nikolin Klára, Páncél ügyvéd fia, s a felsoroltakon kívül még 3-4 személy. Dabis Margit tanítónő képzős.

Kérdés: Van-e még más elmondani valója?

Felelet: Mást elmondani nem tudok, vallomásom az igazságnak megfelel, melyet minden kényszerítő eszköz nélkül tettem meg, s elolvasás után h. h. aláírok.

Felvette:
Szűcs Mihály
rny. hdgy.

Gazdapusztai Gyula
Gazda Pusztai Gyula
tanú.

---

⁴⁶ Helyesen Szalay László

2.) Vádirat a dr. Galyasi Miklós ellen indított „izgatás” bűncselekményének elkövetése miatt

Szeged, 1957. december 17.

Megyei Ügyészség, Szeged
1957.Bü1. 713. szám

A rendőrségi nyomozás adatai alapján a következőket állapítottam meg:

dr. Galyasi (Reisinger) Miklós hmvhelyi lakos, volt helybeli „Tornyai” Múzeum igazgatója, polgári családból származik, jogi egyetemet végzett, tanulmányi befejezése után külföldre került, Franciaországba. Franciaországból való hazatérése után 1937–42-ig különböző ipari vállalkozásokba kezdett, majd a második világ háború alatt, mint megkülönböztetett katonai munkaszolgálatos volt és így került hadifogságba a Szovjetunióba. 1946 évben hazajött [és] azonnal a Szociáldemokrata pártba lépett [be], be ahol szoros kapcsolatba került a volt Szociáldemokrata párt jobboldali képviselőjével, akinek segítségével a helyi Múzeum igazgatója lett. A két munkáspárt egyesülése után pártonkívüli lett, mint Múzeum igazgató, továbbra is mindazokkal az elemekkel baráti viszonyban volt, melyek őt jelenlegi munkahelyére segítettek. Egészen szoros kapcsolatot tartott fenn még az utóbbi napokban is Takács Ferenc volt jobboldali SZDP. országgyűlési képviselővel, dr. Csáki Lajos volt főügyésszel, Erdei Ferenc volt SZDP. országgyűlési képviselővel⁴⁷ és ezen kívül a magaköré gyűjtött elemekkel. Állandóan bírálta a népi demokratikus magyarország [sic!] vezetőinek [a] munkáját, helytelenítette a kommunista párt irányvonalát, üldözte a múzeumba bekerülő munkásszármazású munkástársait. Hódmezővásárhelyen az 1956. október hónapjában meginduló ellenforradalmi események során állandóan a múzeumban összegyűlt fiatalok előtt a szabadeurópa rádió adásainak hallgatásával egyetemben feldícsérte a nyugati kultúrát, a nyugati kapitalista művészetet és „szabad nyugatról” beszélt. Ennek eredményeképpen a fiatal művészek közül többen a helybeli ellenforradalomban vezető szerepet töltöttek be, sőt egyesek disszidáltak nyugatra.

Ebben az időben éles szóváltásba keveredett Gazdapusztai Gyula munkás származású munkatárásával, mivel terhelt erősen azt állította, hogy a budapesti nemzeti múzeumot a szovjet csapatok gyűjtötták fel, ezt a munkás származású munkatársa igyekezett megcáfolni, amiért később rávette arra, hogy hagyja el a múzeumban lévő munkahelyét és ott ne jelenjen meg. Ugyanebben az időben az ellenforradalmi elemek által megjelentetett Vásárhelyi „Nemzeti” újság 1956. november 3-i számában „most ne jussoljunk” cím alatt egy hosszabb újságcikket írt meg, melyben dicsőítette az ellenforradalmárokat Budapesten és más helyiségekben véghezvitt tetteit, követelte az eddigi vezetők bírósági úton való felelősségre vonását, mint olyanokét, akik az országot úgy gazdasági, mint politikai pusztulásba vitték, kizsákmányoltatták a földeket és tönkretették országunk iparát. Ezeken kívül cikkében a segítségünkre siető Szovjetunió Vörös Hadseregét olyannak tüntette fel, amely pusztulást és megsemmisítést hoz dolgozó népünk számára, majd buzdította az ellenforradalmárokat az utolsó csepp vérig való ellenállásra. Terhelt a terhére rótt e bűncselekményének egyrészét beismeri, mentségére azt hozza fel, hogy az elmúlt 12 év alatt bizonyos csalódások következtében meghasonlott, de ő rosszatt egyáltalán nem akart, mivel ő kimondottan a Görög humanizmus elvén áll

Terhelt tagadásával szemben, illetve védekezésével szemben Gazdapusztai Gyula (4 lapsz.), dr. Péczeli Attila (5 lapsz.), Égető János (6 lpsz.), Nikolin Éva (7 lapsz.), Dezső Lajos (8

---

⁴⁷ Erdei Ferenc parasztpárti képviselő volt.

lapsz.), Feletár Béla (9. lapsz.), Forrai József (10 lapsz.). Kovács Ferencné (11 lapsz.) és a becsatolt újságcikk (12 lapsz.) alattiak tanúvallomásaikkal bizonyítható.

A fenti tényállás alapján az 1957. november 11. előzetes letartóztatásban lévő:

dr. Gallyasi (Reisinger) Miklóst, (aki 1903. június 18-án Hmvhelyen született, nős, volt múzeum igazgató, fél ház vagyona van, egyetemi végzettségű, katona volt, szovjet fogságban 1944. évben 7 hónapig volt, magyar állampolgár, büntetlen, anyja: Singer Berta, apja: Reisinger Gyula, 1945 előtt fél ház vagyona, műszerész és pék sütőiparos volt, Hmvhely, Zsigmond u 1 szám alatti lakós)

vádolom

a Bhö. 2 pont b) alpontjaiban felvett izgatás büntettnek elkövetéséért,

mert: Hmvhelyen 1956. év október, november havában az ellenforradalmi események során többek előtt oly értelmű kijelentéseket tett, és a megjelenő ellenforradalmi újság november 3-i cikkében, mely alkalmasak arra, hogy népi demokratikus államrendünk, annak vezetői ellen, a Szovjetunió ellen gyűlöletet keltsen.

Eljárásra a Bp. 23. a) pontja alapján, a 24. §. alapján a Csongrád megyei Bíróságnak van hatásköre és illetékessége.

Indítványozom, hogy a bírósági dr. Gallyasi Miklós előzetes letartóztatását tartsa fenn a bíróság érdemleges döntéséig.

A tárgyaláson rész kívánok venni.

Tárgyalásra idézni kérem:

1.) dr. Gallyasi Miklóst	– terheltként –	~~Hmvhely Városi~~ ⁴⁸ Börtön
2.) Gazdapusztai Gyula	– tanút – Hmvhely,	Hunyadi u.12.
3.) Dezső Lajos	" "	Görbe u.95.
4.) Péczeli Attila	" "	Alkotmány u. 3
5.) Égető János	" "	Rákóczi u 2.
6.)Nikolin Éva	" "	Rádai u 3.
7.) Feletár Béla	" "	Kazinczi u 12
8.) Forrai József	" "	Petőfi u 22.
9.) Kovács Ferencné	" "	Battyányi u 2. sz

Hmvhely, 1957. december 17.

Száraz Ferenc,
városi ügyész előadó.
Dobos Ferenc,
megyei ügyész.

Megyei Bíróságnak,
Szeged

---

⁴⁸ Tollal utólag odáírva: Megyei.

3.) A szegedi Megyei Bíróság ítélete dr. Galyasi Miklós bűnperében

Szeged, 1958. február 8.

B.I.1365/1957/3. sz.

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A szegedi megyei bíróság Szegeden 1958. évi február hó 8. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta és kihirdette a következő

ítéletet:

DR. GALLYASI (REISINGER) MIKLÓS vádlott, aki 1903. június hó 18. napján született Hódmezővásárhelyen, Hódmezővásárhely Zsigmond u. 1. sz. a. lakos, nős Wéber Jozefával, gyermektelen a vásárhelyi Tornyai János Múzeum volt igazgatója havi keresete 2000 forint, vagyontalan, a felszabadulás előtt szülei pékműhelyében dolgozott, magyar anyanyelvű és állampolgár, katona volt mint munkaszolgálatos, anyja: Singer Berta, atyja: Reisinger Miklós, büntetlen, előzetes letartóztatásban van 1957. évi november hó 11. napja óta.

bűnös

népi demokratikus államrend ellen folytatólagosan elkövetett izgatás büntetében.

A megyei bíróság ezért:

Dr. Gallyasi (REISINGER) Miklós vádlottat 2 (kettő) évi börtönre, mint főbüntetésre és 1000 (egyezer) forint erejéig részleges vagyon elkobzásra, valamint 3 évre egyes jogoktól eltiltásra, mint mellékbüntetésre ítéli.

A kiszabott börtönbüntetésbe az 1957. évi november hó 11. napjától előzetes letartóztatásban eltöltött idejét teljes egészében beszámítja.

Indokolás:

A megyei bíróság a vádlott részbeni beismerő vallomása, a tárgyaláson kihallgatott tanúk egymást kiegészítő vallomása, továbbá a vásárhelyi Nemzeti Újság 1956. évi november hó 3. napján megjelent számában a vádlott által írt, s a bíróság által ismertetett „Most ne jussoljunk” című újságcikk alapján a következő *tényállást* állapítottam meg és fogadta el valónak:

A vádlott iparos családból származik. Középiskoláinak elvégzése után jogi tanulmányokat folytatott és 1925. évben megszerezte a doktorátust.⁴⁹ Az egyetem elvégzése után Párisba ment és 1 évig [a] Sorbonon [sic!] tanult. Hazatérte után – miután abban az időben nagy volt az állástalan diplomások száma, akik elhelyezkedni nem tudtak – a vádlott szülei pékségben dolgozott. Közben autójavító műhelyt is nyitott, azonban ez a vállalkozása nem sokáig állott fenn. Ezután továbbra is a pékszakmában működött 1940. év őszéig, amikor katonai szolgálatra, majd később munkaszolgálatra hívták be, ahonnan a szovjet csapatok fogságába került. Ugyanis megszökött [az] alakulatától, mert a németeknek akarták átadni mint munkaszolgálatost.

---

⁴⁹ Kihallgatásai során mindig azt mondta, hogy 1929-ben szerzett diplomát.

Fogságából hazatérve népi demokratikus rendszerünk megbecsüléséből Hódmezővásárhelyen a városi múzeum és könyvtár vezetője, illetve igazgatója volt előzetes letartóztatásig.

A vádlottat népi rendszerünk, megbízva benne, kiemelte és különösebb szakképesítés nélkül vezető helyre állította Hódmezővásárhelyen. A vádlott azonban a beléje helyezett bizalommal visszaélt. Az ellenforradalom kitörése után nyílt ellenségévé vált népi demokratikus államrendszerünknek, és a vezetése alatt álló múzeum vásárhelyi viszonylatban a vádlott szellemi irányítása mellett az ellenforradalmi elemek gyülekező helyévé vált. Vásárhelyi ellenforradalmárok fiataljai azokból tevődött össze, akik állandó látogatói voltak a múzeumnak az 1956.október-végi napokban, még a késő éjszakai órákban is.

A vádlott népi demokratikus rendszerünk elleni tevékenységi, ellenséges megnyilvánulásának főbb lépcsőfokai:

1.) a vádlott már 1956. október hó 24. előtt rosszindulatúan bírálta népi demokratikus vezetőink munkáját, helytelenítette a kommunista párt irányvonalát, üldözte kommunista meggyőződésük miatt a múzeumba bekerült munkatársait.

2.) de igazi belső enjét, addig nem nagyon titkolt érzelmi világát mutatta meg a vádlott 1956.október hó 23. után, amikor a vezetése alatt álló múzeum az ellenforradalmi elemek góciává vált, akikkel együttesen hallgatták a Szabad Európa adásait, amelynek hatására a helybeli ellenforradalomban vezető szerepet töltöttek be a vádlotthoz járó fiatalok. (Vizi Béla stb.)

3.) Az ellenforradalmi napokban élen szóváltásba került kommunista érzelmű munkatársával, Gazdapusztai Gyula muzeológussal, mivel az igyekezett megcáfolni a vádlott azon valótlan állítását, hogy a Nemzeti Múzeumot az oroszok gyújtották fel. Ezért arra kényszerítette azt, hogy munkahelyét hagyja el és kérje az áthelyezését. Ennek indokául a vádlott az jelölte meg, hogy hazaárulókkal és az ÁVH.-sokkal a legváltóságosabb napokban is helytállt és fegyveresen védte a pártbizottságot, továbbá, mert nemzeti színű kokárdát tett állítólag fel nevezett annak ellenére, hogy a pártbizottságot védte.

4.) Ellenséges érzülettől átítatott tevékenységét betetőzte, amikor az ellenforradalmi elemek által megjelentetett vásárhelyi „Nemzeti Újság” 1956. november 3.-i számában „Most ne jussoljunk” cím alatt egy újságcikket írt, amelynél teljesen levette álarcát és dicsőítette az ellenforradalmárok tetteit, bírósági felelősségrevonást követelt az addigi vezetőkkel szemben, akik pusztulásba vitték az országot, kizsákmányoltatták a földeket. A segítségünkre siető szovjet hadsereg ellen a legnagyobb elszántsággal hirdetett harcot cikkében és az utolsó csepp vérig való ellenállásra buzdította az ellenforradalmárokat. E cikk Csongrád vármegye minden községébe eljutott, mivel az újság több ezer példányban jelent meg.

Vádlott tagadta, hogy a múzeumon belül bármilyen ellenforradalmi tevékenység gondolata is megfogalmazott volna benne. Tagadta Gazdapusztai Gyula áthelyezésével, illetve elbocsátásával kapcsolatos tevékenységét is, sőt, nem érezte magát bűnösnek a szovjetellenes cikk megírása miatt sem, pedig saját vallomása szerint is, őt a szovjet csapatok mentették meg a haláltól. A cikk megírására az indította, hogy látta a pártok torzskodását és veszekedését egymás között. Egyedül a cikk frazeológiáját hibáztatja, és azt, hogy általánosított, ami helytelen volt.

A megyei bíróság azonban mérlegelve a lefolytatott bizonyítási eljárás anyagát, a vádlott védekezését nem fogadta el, az ítéleti tényállásban lerögzítetteket teljes mértékben bizonyítottak találta.

A vádlott cselekményeivel megvalósította a BHÖ. 2. pont b) alpontjában felvett népi demokratikus államrend ellen folytatólagosan elkövetett izgatás büntetettét, mert egységes akaratelhatározással azokat rövid időn követel el.

A vádlottnak – a megyei bíróság megítélése szerint – minden cselekedete szándékos volt, és tudata átfogta azt, hogy az a tevékenysége, amelyet kifejtett, az a népi demokratikus rendszerünk elleni gyűlölet felkeltésére alkalmas volt. Különösen a cikke volt alkalmas a

megjelenés időpontjában a gyűlölet fokozására. Az a Szovjetuniót támadta ebben – az ellenforradalmárokat dicsőítve –, amely emberáldozatot nem kímélve sietette [*sic! Helyesen: segítette*] a magyar népet, amely a munkásosztály és a kommunista párt vezetésével a szocializmus építésének ugyanazt az útját járja, mint a Szovjetunió. Éppen ezért a vádlott éles szovjetellenes megnyilatkozásai alkalmas[ak] a népi demokratikus államrend elleni gyűlölet felkeltésére is.

A vádlott nagyobb élettapasztalatánál, képzettségénél fogva tudatának át kellett fognia cselekményeinek súlyosságát, horderejét.

Népi demokratikus rendszerünk minden érvényesülési lehetőséget megadott a vádlott számára, cselekményei még is államrendszerünkkel szemben ellenséges beállítottságára és ekként személyének fokozottabb társadalmi veszélyességére mutat. A vádlott tehát a megyei bíróság megítélése szerint nem megtévedt dolgozó volt az ellenforradalom napjaiban, hanem népi demokratikus rendszerünknek tudatos ellensége.

A megyei bíróság a büntetés kiszabásánál enyhítő körülményként értékelte a vádlott büntetlen előéletet, nős állapotát, azt a pozitív tevékenységet, amelyet a vezetése alatt álló Tornyai János múzeum felfejlesztése érdekében végzett, viszont súlyosbító körülményként észlelte vele szemben a folytatólagosságot.

S mindezeket figyelembevéve az enyhítő szakasz (Btá. 51. §. 2. bek. d.) pont) alkalmazására nem találta érdemesnek a vádlottat, és a kiszabott börtönbüntetést találta személyében és cselekményeiben rejlő társadalmi veszélyességgel aránybanállónak.

A vádlott cselekményének politikai jellege folytán a Btá. módosított 40. §.-ának 2. bekezdésében felsorolt egyes jogok gyakorlásától a rendelkező rész szerinti tartamra eltiltandó volt, míg a részleges vagyonekobjzásra vonatkozó rendelkezés a BHÖ. 11. pont 5. bekezdés utolsó mondatán, a bűnügyi költségekben való marasztalás pedig a Bp. 244. §.-án alapul.

Szeged, 1958. évi február hó 8. napján.

dr. Lippay László sk. a tanács elnöke, Óbis Ede sk. ülnök, Katz Jenő sk. ülnök.

A kiadmány hitelül:
Nagyné
gépíró

[Az irat aljára utóbb rágépelve:]

Végzés:

Ez az ítélet a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának Bf.III.1854/1958/11. számú ítéletével meg nem változtatott részében jogerős és végrehajtható.

Az ítélet jogerőre emelkedésének napja: 1958. év augusztus 6.

Szeged, 1958. évi szeptember hó 20. napján.

Dr. Móricz Béláné sk. Megyei bírósági bíró.

A kiadmány hitelül:
Kiss Pálné
irodavezető

4.) A Legfelsőbb Bíróság másodfokú ítélete dr. Galyasi Miklós bűnperében

Budapest, 1958. augusztus 6.

Bf.III.1854/1958/11. szám

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága
Budapesten, az 1958. év augusztus hó 6. napján tartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson meghozta a következő

ítéletet:

A népi demokratikus államrend ellen folytatólagosan elkövetett izgatás büntette miatt dr. Galyasi (Reisinger) Miklós ellen indult bűnügyben a szegedi megyei bíróság B.I.1365/1957/3. sz. ítéletét megváltoztatja annyiban, hogy a vádlott cselekményeit egy rendbeli, a népi demokratikus államrend elleni gyűlöletre izgatás büntették és egy rendbeli, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékeny részvételre izgatás büntették minősíti. Ezért vádlottal szemben összbüntetésül az elsőfokú bíróság által megállapított büntetéseket tekinti kiszabottnak. Köteles vádlott a bűnügyi költségeket az államnak megtéríteni. A börtönbüntetésbe vádlottnak az 1957. november 11. napjától a mai napig előzetes letartóztatásban töltött idejét teljes egészében beszámítja.

A fellebbezéseket egyebekben elutasítja.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a vádlott védője jelentett be fellebbezést: a tényállás téves megállapítása miatt, a társadalmi veszélyesség lényegesen szűkebb körre való vonása végett, az ítélet indoklásának egyes megállapításai miatt és az enyhítő szakasz alkalmazása végett.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indoklásában négy pontba foglalva rögzítette vádlottnak azokat a cselekményeit, amelyeket a lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján bizonyítottak vett, és amelyeket a bűnösség megállapítás keretében értékelt.

A védőnek a tényállás megállapításával kapcsolatosan bejelentett fellebbezése részben alapos.

Az elsőfokú bíróság ugyanis az ítélet tényállási részének 1. és 2. pontjai alatt olyan vádlotti cselekvéseket vesz bizonyítottak, amelyekre nézve bizonyíték a tárgyalás anyagában nincs, sőt olyan tények sincsenek bizonyítva, amelyek alapján ilyen ténymegállapításokra lehetne következtetést levonni.

Az 1. pont alatt tényállásként állapítja meg az elsőfokú bíróság azt, hogy vádlott üldözte kommunista meggyőződésük miatt a múzeumba került munkatársait.

Bizonyíték csupán arra van, egyedül Gazdapusztai Gyula tanú vallomásában, amit a bíróság a tényállás 3. pontja alatt külön meg is állapít. A nevezett tanú által vallott tényből azonban távolról sem lehet olyan következtetést levonni, hogy a vádlott Gazdapusztai Gyulán kívül más személlyel is összeütközésbe került annak kommunista meggyőződése miatt, még kevésbé, hogy ilyen személyt a vádlott, a meggyőződése miatt üldözött. Erről maga Gazdapusztai Gyula sem tesz vallomást.

A tényállás 2. pontja alatt az elsőfokú bíróság tényként azt állapítja meg, hogy 1956. október után a vádlott vezetése alatt álló múzeum az ellenforradalmi elemek gócvá vált.

Bizonyítva csak az van, hogy a múzeumot látogató, valamint a vádlott társaságában megforduló személyek közül az ellenforradalom alatt többen aktivizálódtak, az ellenforradalom oldalára állva.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint ebből a bizonyított körülményből megnyugtató bizonyossággal még nem lehet levonni azt a további következtetést, hogy Hódmezővásárhelyen az ellenforradalmi elemek központja vádlott vezetése alatt a múzeum volt. Ellentmond ilyen következtetés levonásának Égető János és Forrai József tanúk vallomása is, akik vallották, hogy amikor az ellenforradalmi ténykedést kifejtő Vizi Béla a múzeumban fegyveresen megjelent, őt a vádlott kiutasította.

A Legfelsőbb Bíróság ezért a Bp. 203. § (4) bekezdésében biztosított lehetőségénél fogva, e ténymegállapításokat, mint helytelen ténybeli következtetéseken alapulókat mellőzi az ítélet ténymegállapításaiból.

A védőnek egyebekben a tényállást támadó fellebbezése lényegében a bizonyítékok mérlegelése ellen irányul, ebben a körben pedig perorvoslat sikerrel nem érvényesíthető a Bp. 197.§ (1.) bekezdésére figyelemmel.

Az elsőfokú bíróságának az ítélet 3. pontja alatt foglalt ténymegállapításai Gazdapusztai Gyula tanú vallomásán alapulnak, azzal ellentétben nem állnak, s így iratellenesnek nem tekinthetők.

A 4. pont alatti ténymegállapítások pedig a tárgyalás anyagává tett újságcikken, mint okirati bizonyítékon alapulnak. Ez a tényállási rész viszont hiányos.

A Legfelsőbb Bíróság e vonatkozásban azonban a hiányos tény állást az iratok tartalma, közelebbről a vásárhelyi „Nemzeti Újság” 1956. évi november 3-i számában megjelent, s a vádlott által írt „Most nem jussoljunk!” című cikk tartalmából szükségesnek tartja kiegészíteni még a következőkkel: „A szovjet nagyhatalom tankjainak sokezer ágyúcsöve mered felénk annak ellenére, hogy a magyar nép kimondotta semlegességét és a maga módján, a maga szíve szerint akarja élni életet. Lehet, hogy békés készülés, lehet hogy harc lesz a vége.”

„Mi kimondottuk az utolsó szót, és ha kell, elpusztulunk országunk, népünk védelmében. Erre az eshetőségre kell minden erő, minden erkölcsi tartalékunk, minden elszántságunk”.

A Legfelsőbb Bíróság a fentiek szerint helyesbített és kiegészített tényállása alapján az elsőfokú ítéletet érdemben felülbíráhatóknak találta.

Az elsőfokú bíróság az irányadó tényállás alapján törvénysértés nélkül állapította meg vádlott bűnösségét.

A tényállás kiegészítése folytán azonban az elsőfokú bíróságnak vádlott cselekményei jogi minősítését illetően levont következtetéseit a Legfelsőbb Bíróság tévesnek találta.

A vádlott által írt cikk ugyanis nemcsak olyan kitételeket tartalmaz, amelyek a népi demokratikus államrend ellen gyűlöleti felkeltésére alkalmasak. Vannak a cikknek ezen túlmenő, olyan kitételei, amelyek a népi demokratikus államrend megdöntésére, a mozgalom továbbfolytatására, az erőknek ennek érdekében való mozgósítására hív[*nak*] fel.

A Legfelsőbb Bíróság ezért vádlottnak „Most nem jussoljunk” c. cikk megírásával és sajtó útján való közzétételével megvalósított cselekményét a BHÖ 8. pontjába felvett, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban való tevékeny részvételre izgatás büntetéként minősítette.

Egyebekben a tényállás 3. pontjában írt vádlotti cselekmény minősítésével kapcsolatosan az elsőfokú bíróság jogi álláspontját törvényszerűnek találta, azzal a helyesbítéssel, hogy a BHÖ 2. pont b.) alpontjába felvett izgatás büntette, a tényállásban és a minősítésben történt változtatások eredményeképpen, nem folytatólagosan lett elkövetve.

A minősítésben történt változtatás következtében új büntetést kellett kiszabni.

A Legfelsőbb Bíróság a bűnösségi körülmények figyelembevételénél mellőzte a nő állapotot enyhítőként értékelni, mert ez a körülmény az állandó bírói gyakorlat szerint ilyenek nem tekinthető. Egyebekben elfogadta az elsőfokú bíróság által felhívott enyhítő körülményeket és további enyhítő körülményként értékelte azt, hogy a vádlott által írt újságcikkek volt bizonyos mérsékletre intő célzata. Vádlott cikkében az ellenforradalmi mozgalom egyik fő megnyilvánulásával, a személyt üldözésekkel foglalkozva, azok megszüntetése érdekében is síkraszállt.

Súlyosbító körülményt, miután, a folytatólagosságot mellőzte, nem észlelt.

A bűnösségi körülményen ilyen értékelése mellett a Legfelsőbb Bíróság a Btk. 57. § szerint kiszabható összbüntetés megállapításánál most már lehetőséget talált a Btk. 51. § (2) bek. a) pontjának az alkalmazására.

Az enyhítő szakasz keretben sem látta indokoltnak azonban a súlyosabb minősítés folytán, az elsőfokú bíróság által alkalmazott büntetésnél enyhébb büntetés kiszabását már azért sem, mert vádlottnak az újságban közölt, és a nép széles tömegeihez eljutott izgató cikke éppen széles körben elterjedtségénél fogva növeli cselekménye tárgyi súlyát, – és ezért vádlottat összbüntetésül az elsőfokú bíróság által kiszabott büntetéssel büntette.

Észlelte a Legfelsőbb Bíróság, hogy az elsőfokú bíróság a Bp. 243. § (2) bek. kifejezett rendelkezése ellenére, ítéletében nem határozott a bűnügyi költségek viselése tekintetében. Ezt a mulasztást pótolva, a Bp. 244. § (1) bek. alapján vádlottat kötelezte a bűnügyi költségek megfizetésére.

Budapest, 1958. évi augusztus hó 6. napján

Dr. Tordai Gyula sk. a tanács elnöke, dr. Miess Egon sk. Előadó, dr. Béres Sándor sk. bíró.

[Az irat aljára utóbb rágépelve:]

Végzés:

A szegedi megyei bíróság B.I.1365/1957-3 sz. ítélete a megnevezett részében jogerős és végrehajtható.

Szeged, 1958. évi szeptember hó 20 napján.

[Olvashatatlan név]

a tanács elnöke

Lássa iroda!

Lássa el az elsőfokú bírói ítéletet

jogerősségi záradékkal.

I. és II. bírói ítélet kiadandó:

1. dr. Gallyasi Miklós [tollal besúrvva: elítélt] Szeged, Országos Börtön
2. dr. Reich Miklós védő
3. Megyei Ügyészség
4. Olvashatatlan-

MÉSZÁROS TAMÁS

Galyasi Miklós az állambiztonság célkeresztjében

Az állambiztonsági szervezet új struktúrája 1956 és 1962 között alakult ki. A Kádár-féle új pártvezetés – okulva a Rákosi-diktatúra hibájából, amikor az ÁVH kicsúszott a pártellenőrzés alól, és egy szűk klikk irányítása alá került – a rendőrségen belül létre hozott állambiztonsági intézményrendszert szigorú pártkontroll alá helyezte. A „belső reakció elhárításával” 1962 előtt a Belügyminisztérium (BM) II/5. osztálya foglalkozott. 1962-ben nagyarányú átszervezésre került sor. Az átszervezés célja részben az volt, hogy a korábbi „totális elhárítás” szervezeti maradványait felszámolják. A „belső reakció”-val ezentúl a BM III/III. csoportfőnöksége, ezen belül a „kulturális elhárítással” a III/III-4. osztály foglalkozott.⁵⁰

Hódmezővásárhely kulturális élete vonatkozásában az 1960-as évekből számos ügynöknek beszervezett személy anyaga maradt fenn. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában folytatott kutatások azt bizonyítják, hogy ebben az időszakban – a volt '56-os „ellenforradalmárok” mellett – elsősorban a helyi értelmiségiekről és művészekről szóló információk érdekelték a „megrendelőket”. A megismert jelentések alapján került bemutatásra 2012-ben a Megfigyelt Művészet⁵¹ című kiállítás. Magyarországon elsőként ezen kiállításon keresztül nyerhetett betekintést a múzeumlátogató közönség a kommunista állambiztonság működésébe egy vidéki festőiskolához tartozó művészek megfigyelési anyagain keresztül. A hódmezővásárhelyi festőművészek és írók két idős mester: Bibó Lajos író és Galyasi Miklós volt múzeumigazgató köré csoportosultak. A politikai rendőrség a mestereket és az őket rendszeresen felkereső személyeket beazonosította, és folyamatos ellenőrzés alatt tartotta. Ellenőrzésükhöz a kialakult baráti körök több tagját ügynöknek szervezték be. Jelen dolgozat Galyasi Miklós megfigyelésébe kíván betekintést nyújtani.

Az '56-os forradalom alatt játszott szerepe miatt 1957-ben eltávolították a múzeum éléről, és két év börtönre ítélték, melyből mintegy másfél évet kellett leülnie. Szabadulását követően élete csendesen telt. Mivel mindig szerette az emberek, különösen a fiatalok társaságát, a hatvanas évek elejétől ismét kialakult körülötte egy értelmiségi kör. Bár visszavonult életet élt, a politikai rendőrség – mint „volt ellenforradalmárt – haláláig figyeltette, „különösen veszélyes elemként” tartották nyilván.

Galyasi tevékenységét börtönbüntetésének végétől több ügynök bevonásával kísérte nyomon a politikai rendőrség. A legtöbb és legértékesebb információt szállítók közös jellemzője, hogy bejáratosak voltak hozzá, rendszeresen megfordultak lakásán, élvezték a vendégszeretetét és a barátságát.

A „Szabó Gáspár” fedőnevű hálózati személy is bejáratos volt mindkét mesterhez, élvezte azok bizalmát, így operatív szempontból hasznos információkkal látta el a politikai rendőrséget. Főként a volt múzeumigazgató és a Bibó Lajos, 1944 előtt országosan elismert író, drámaíró mellett kialakult baráti körökről, az oda tartozó személyekről és azok külföldi kapcsolatairól jelentett.

---

⁵⁰ Bővebben lásd Orgoványi István: A kultúra és a tudomány az állambiztonsági iratok szemszögéből (1956–1989) http://www.betekinto.hu/2013_2_orgovanyi

⁵¹ web: www.megfigyelt.hu

„Szabó Gáspár” ügynöki munkáját a megmaradt Csongrád megyei munkadossziéja alapján lehet értékelni.⁵² A jelenleg a kutatók rendelkezésére álló dossziében 1966. április 8. és 1968. augusztus 29. között keletkezett anyagok (ügynökjelentések, az operatív tiszt feljegyzései) találhatóak. Ezek alapján elmondható, hogy ekkor már profi ügynöknek tekinthető, ami nem meglepő, hiszen addigra már majdnem egy évtizedes ügynökműlttel rendelkezett, ugyanis mielőtt visszatért volna Hódmezővásárhelyre, Borsod-Abaúj megyében „szolgált” a kádári állambiztonságot. (Jelentéseiből kitetszik, hogy egy hiú, grafomán entellektüel volt.) Tartótisztje ekkoriban Molnár István őrnagy volt, aki 1963-tól a Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság Politikai Nyomozó Osztályának helyettes vezetője volt. Az ügynök egyik feladata az volt, hogy rendszeresen figyelje, kik fordulnak meg Galyasi Miklósnál (akire évekkorábban figyelődossziét nyitottak) és ott miről beszélgetnek.

Természetesen nem csak ő jelentett róla, hanem más hálózati személyek is. Találhatunk róla szóló jelentéseket a „Kútvölgyi” fedőnevű ügynök M-35891/1 jelű dossziéjában, „Joó János” M-38863 és M-23477/1. jelű munkadossziéiban, valamint a „Csongrádi” fedőnevű ügynök M-29276 jelű munkadossziéjában. Voltak rajtuk kívül más ügynökök is (például „Bartók Béla” és „Tornyai”), akik szintén jelentettek róla, de nekik nem maradt meg a munkadossziéjuk. Létezésükről csak a tartótisztek megjegyzéseiből és a Vincze Ferencre nyitott objektumdossziéből (O-14967/406) szerezhettünk tudomást. A hiány azzal magyarázható, hogy 1989 végén, 1990 legelején a BM III/III-as csoportfőnökségén nagyarányú – részben az adott hatályos jogszabályokba ütköző – iratmegsemmisítést végeztek. Egyes becslések szerint az államszocializmus évtizedeiben keletkezett állambiztonsági iratanyagoknak hozzávetőlegesen csak az egytizede található meg napjainkban az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában. Amennyiben helyes ez a becslés, akkor Galyasi megfigyelésében is részt vehetett még több, meg eddig név szerint nem ismert ügynök is. Az állambiztonsági múlt, és ezen belül Galyasi Miklós megfigyelésének teljes rekonstruálhatóságának lehetetlenségét jól mutatja, hogy róla az egyik „legjobb” jelentéseket író „Szabó Gáspár” hat munkadossziét kitevő „munkásságából” mindössze a Csongrád megyei vonatkozású maradt fent.

A „Galyasi-kör” tagjait, a fiatal képzőművészeket, írókat „Szabó Gáspár” a célszemélyen keresztül „cserkészte” be. A velük való jó kapcsolatok ápolását a tartótisztje is szorgalmazta, hiszen a Galyasi Miklós (és Bibó Lajos) körül kialakult baráti kör feltérképezése az egyik legfontosabb feladata volt. A különböző személyek jellemzése mellett így azok egymáshoz való viszonyát is leírta a jelentéseiben.

***

A „Szabó Gáspár” fedőnevű ügynök Galyasi Miklóssal kapcsolatos, érdekesebb jelentései:⁵³

1. Részletek az 1966. szeptember 20-án adott jelentéséből:

„Barátom elmondta neki, hogy Kassára irodalmi kirándulást tervez, s mint költőt számítása vették. Említést tett Bibó Lajosról is, akinek ügyében Pesten eljár. Gallyasi óva intette az ilyen vállalkozásoktól – mondván: itt mindenki gyanús, aki él! Hát még ha alkotni, dolgozni is akar! Engem valamiféle szellemi ellenállási főnöknek tartanak, tudom, a rendőrség időnként most is szímatol utána, bár az Elnöki Tanács már 6 éve rehabilitált,⁵⁴ s semmit nem teszek szigorú tudományos munkámon kívül! Persze, azt is tudom, hogy nem a rendőrség törődik velem, annak, okosabb és több gondja-dolga van, hanem a párttól megy utasítás a rendőrségnek, s annak nyomán foglalkoznak velem – mondott Gallyasi. Barátom

⁵² ÁBTL 3.1.2 M-29097 „Szabó Gáspár”.

⁵³ Betűhíven közölve, csakúgy, mint az összes többi idézet a továbbiakban

⁵⁴ Lásd Vincze Gábor tanulmányát.

attól is óvta, hogy őt és Bibót vegye védelmébe. Ők maguk nem törekszenek a minden áron való irodalmi szereplésre, s ezzel barátom csak magának szerezne újabb kellemetlenséget. Ellenben, ha minden áron tenni akarsz valamit, vedd magad köré a fiatalokat – mondott később barátomnak. – Van közöttük több tehetséges ember, akik sokat dolgoznak, írnak, de mióta elriasztották tőlem őket, nem tudok fejlődésükről. Őket segítsd megjelenéshez, ne minket, öregeket, akikre minden felől csak gyanakvással néznek, s nem hiszik el rólunk, hogy semmi szándékunk ártani a rendszernek. Elmondotta Gallyasi azt is, hogy a Tiszatáj nem régiben felkérte, szóljon hozzá a lap oldalain megindult vitához, amely a „vásárhelyi művésztelep” keletkezését, munkáját vizsgálja. Meg is írta 3 oldalon, s jött a válasz, hogy valamelyik számban közlik.

Gallyasi írásának lényege, mint mondotta, négy pontba foglalható. Kimondja, hogy a „vásárhelyi iskola” létezése nem csak az itt élő művészeket jelenti, hanem akik törekvéseikben annak célkitűzéseit magukénak tekintik. Másodszor arra világított rá, hogy abstrakálni csak a valóságból lehet. Itt pedig van valóság, a változó, formálódó paraszti élet. Harmadik megállapítása azoknak a művészeknek szólt, akik provincializmussal vádolják a „vásárhelyi iskolát”. Nevetséges! Pont olyanok állítják ezt, akik a képzőművészet lomtárából elővett, 30-40 évre lejárt izmusok jegyében alkotnak gyenge és kései utánzatokat. Negyedszer: az országos elismerés, külföldi sok siker igazolja az iskola rangját, valóságos értékét. Magáról szólva elmondotta még, hogy újabban valami enyhülés tapasztalható helyzetében. Beválasztották a műv. ház fotókörebe szakmai vezetőnek, s állítólag Sajti elvtárs szó nélkül hozzájárulást szerepeltetéséhez. A sajtó lehozta a dolgot.”⁵⁵

A jelentés leggroteszkebb pontja az, hogy az ügynöknek kínálja fel az idős mester ifjú tanítványai további nevelését, ami a legnagyobb fokú bizalmat jelentette iránta.

Az ügynöki jelentést a tartótiszti értékelés követi. „Szabó Gáspár” tartótisztje ekkoriban Molnár István rendőr őrnagy. Jól látszik a dokumentumból, Gallyasi politikai rendőrség általi megítélése.

Értékelés:

Ügynökiünk a betervezett találkozón pontos időben megjelent. Az alkalommal dr. Gallyasi Miklós volt ellenforradalmár múzeum igazgatóról folytatott beszélgetéséről adott itt jelentést. Megállapítható, hogy nevezett személy 1965 év tavaszán vele szembe foganatosított rendőrhatalósági figyelmeztetés óta igen óvatos, és a korábbi befolyása alatt álló ifjúsági kör tagjával sem foglalkozik szervezeten. Figyelmet érdemel az a törekvése, hogy a volt irodalmi művészi körét, annak tagjait továbbá nevelés végett ügynökiünknek ajánlja fel.

Dr. Gallyasinak ez az érzése, hogy őt megfigyelés alatt tartják a rendőri szervek, emmiatt ő visszavonulásra van kényszerítve.

Megjegyzés:

Gallyasi által felvetettek, különösen, hogy volt ifjúsági csoportjának pártfogását hálózati személyiünkre akarja átruházni, igen érdekes jelenség. Ez alkalmat ad arra, hogy részletesebb, személyekig menő értékelést adjon az általa befolyásolt fiatal /művészek és írókról/, mielőtt ezt nem kapja meg és műveik alapján h. személyiünk nem tud véleményt alkotni, nem foglalhat el olyan álláspontot hogy foglalkozik velük. Másik, fel kell vetni Gallyas felé, hogy nem-e lesz feltűnő, ha ő /a hálózat/ mint Vásárhelyen közismert személy 1956-os tevékenysége miatt, most ezekkel a fiatalokkal foglalkozik. Ez megint jó ürügy lesz az ő személyének támadására. – Vagyis alapos tájékozódás előzze meg a kialakítandó lépést ezzel kapcsolatban.”⁵⁶

A politikai rendőrség tehát az ügynök 1956-os szerepvállalását is kihasználhatta a korábbiakban a célszemély Gallyasi megnyerése végett, amint a megjegyzésből kiderül. A

⁵⁵ ÁBTL 3.1.2. M-29097 61-62.

⁵⁶ ÁBTL 3.1.2. M-29097 62-63.

jelentést az operatív tiszt átadta a Csongrád Megyei Rendőrfőkapitányság III/III-as alosztályának, hogy helyezték el Galyasi Miklós figyelődossziéjába. (Ez sajnos nem maradt fenn.)

„Szabó Gáspár” nem egyszer a saját otthonában megrendezett baráti összejöveteleket használta fel információszerzése. Így született az alábbi jelentés is. Ennek nagy része arról szól, hogy az ügynök (Moldvay Győző) elpanaszolta a baráti társaságnak, hogy a Kohán György festőművészről írott könyvének a megjelenését a megyei tanács művelődési osztálya és az MSZMP megyei bizottsága letiltotta.

2. Részletek az 1967. november 24.-én adott jelentéséből:

„Kívánságodra a Moldvaiéknál tartott legutóbbi két baráti összejövetel néhány érdekesebb tapasztalatáról tájékoztatlak. [...] Fő beszédtema Moldvai könyvének leállítása volt. [...] A nyomda megkezdte a könyv munkálatait. Közben Zelei József Vásárhelyen azt javasolta Moldvainak, hogy hagyja ki a Vallomás fejezetből Bibó Lajos és Galyasi Miklós írását. [...] Galyasi Miklós visszatérve a helyi problémára, de nem külön választva tárgyalt jelenségtől, annak a nézetének adott kifejezést, hogy elő kellene készíteni egy olyan találkozózt Siklós elvtárssal, a megyei párttitkárral, amelyen ő, Bibó Lajos, Moldvai, szóval a bélyegesnek ítélték lennének jelen. Ezen meg kellene értetni Siklós Jánossal, hogy ezek az emberek nem ellenségei a szocializmusnak, s ha van is valami fülük mögött, valamennyien látják a jövőt, s lényegében szeretnék kivenni részüket az építő munkából. De így, hogy csak közvetett úton, követekkel, torzító közbeiktatással érintkezik a két fél, nincs arra lehetőség, hogy őszintén megbeszéljék a problémákat. Pedig ebből Vásárhely csak hasznot húzna.”⁵⁷

„Szabó Gáspár”-nak a következő – egyben utolsó – jelentésében Galyasi Miklós Fodor József festőművész nevelő munkáját méltatta.

3. Részletek az 1968. május 25.-én adott jelentéséből:

„Mint Galyasi Miklós mondotta egy alkalommal a Moldvainál tartott hétfői összejövetelek egyikén: Fodor munkásságának igazi jelentősége a képzőművészeti nevelőmunkában rejlik. Abban, hogy lelkesen foglalkozik falun, városon a fiatalsággal, s abban, ahogyan önzetlenül vállalt tárlatvezetésekben pályatársainak, mondhatnánk úgylis, nemes „ellenfeleinek” munkásságát magyarázza, propagálja. Ez a munka a vásárhelyi művészet szempontjából van olyan fontos, mint ha ragyogó képek sorát festené...”

A Galyasi- féle kijelentés – Fodor távollétében! – Fejér Csabának szólt, aki bár együtt járt iskolában Fodorral, s ma is testi lelki jóbarátok, József festői munkásságát fitymálja csak, s ezt olykor ki is mutatja neki. Fodor József nősülése óta eléggé társaságtól visszavonult életet él. [...] Fodor nem tagadta meg, újabban még egyre ápolja Galyasihoz fűződő barátságát. Mint mondja: ő nagyon sokat köszönhet Galyasinak. Az indította el a művészpályán, első képeit ő vette be az őszi tárlatokra, s buzdítja akkor is, ha gáncs éri. Minden vasárnap délután igencsak ellátogat feleségével Galyasihoz, akit ez időben rendszerint felkeres a Szalay-házaspár, a Moldvai-házaspár, Fejér Csaba, s ha itt van: Meszlényi János is. Az itt folyó beszélgetések alatt eléggé passzív magatartást tanúsít azonban megelégszik a „ha nem szóltál volna okosabb maradtál volna” figyelmeztetéssel, illetve annak vallásával. Egyetlen téma, amibe gátlás nélkül bocsátkozik: futball.”⁵⁸

Mint említettem, Galyasi Miklósról több ügynök is jelentett. Az alábbiakban a „Joó János” fedőnevű hálózati személy jelentéseiből szemezgetek. Az ügynök foglalkozását

⁵⁷ ÁBTL 3.1.2. M-29097 295-298.

⁵⁸ ÁBTL 3.1.2. M-29097 369.

tekintve egy nagy műveltségű, népszerű körzeti orvos volt, ezért személye az állambiztonság számára ideálisnak mondható, hiszen könnyen a volt múzeumigazgató bizalmába tudott férközni. Az ismeretség elmélyítését és Galyasi bizalmának megnyerését gondosan megtervezték. Ebbe a folyamatba enged betekintést a következő, 1963. március 7.-én „Joó János” tartótisztje, Kiss Sándor rendőr főhadnagy által adott jelentés:

„Az ügynökkel ezt követően kiértékeljük, hogy milyen kapcsolatban van Galyas Miklós volt múzeum igazgatóval és hogyan tudná vele a kapcsolatot elmélyíteni. Elmondotta, hogy gyakran szokott vele találkozni, különösen a tárlatokon, mivel Galyas jelenleg is azt kedveli és igen csak mindenütt megszokott jelenni. A közöttük lévő kapcsolat olyan, hogy ismerik egymást, el is beszélgettek már néhány esetben, meglátása szerint a szinpátiája tetszik Galyasnak. Megjegyezte azt is, hogy Galyas és Füstös⁵⁹ között nézeteltérések vannak, amely nem elvi, hanem szakmai kérdésből adódnak.”⁶⁰

„Feladat:

1./ Feladatul kapta, hogy Galyas Miklóssal a legközelebbi találkozásuk során folytasson olyan irányú beszélgetést amely iránt érdeklődést tanúsít. Így pld. mivel jelenleg is érdekli a képzőművészet, így értékeljék ki a művészet jelenlegi stádiumát, hogy egy egy vonalom milyen mértékben fejlődött és mik azok amelyek Galyas szerint nem megfelelőek. Miért, neki milyen elképzelései vannak és mit kívánna tenni amenyiben arra sorkerülne. Tanulmányozza Galyast olyan formában is, hogy esetleg nem e ál szorosabb kapcsolatba az ifjúság bizonyos rétegével, azok iránt milyen ideológiát folytat, esetleg milyen eredményt ért már el.”⁶¹

„Joó János” tartótisztje tehát a „Szabó Gáspár”-éhoz hasonlóan fontosnak tartotta a fiatalokkal való kapcsolatát. Ebből arra a következtetésre lehet jutni, hogy a politikai rendőrség Galyasit leginkább a fiatal értelmiségiekre gyakorolt hatása miatt tartotta a rendszerre veszélyesnek és több hálózati személy bevonásával ellenőrzés alatt tartandónak. Ez érthető is, hiszen a független gondolatok és független értelmiségiek a mindenkori diktatúrák ellenségei.

„Joó János” is bejáratossá vált Galyasihoz. Itt említem meg, hogy a „Szabó Gáspár” jelentéseiben olvasható „barátom” és az itt szereplő „ismerősöm” minden esetben magát az ügynököt fedi.

Az alábbi jelentés betekintést nyújt az idős mester sokrétű kulturális-tudományos tevékenységébe. A pályája elején álló Szalay Ferenc festőművészről és annak kiállításáról alkotott véleményét, és a festőművész elismerése érdekében tett erőfeszítéseit is megmerhetjük.

4. Részletek az 1963. július 11.-én adott jelentéséből:

„Egy ismerősöm, aki művészeti dolgok felé tályékozódik jul. 4-én a koradélutáni órákban felkereste Gallyasi Miklós volt múzeum igazgatót lakásán. Ismerősömmel elbeszélgetve igyekeztem kideríteni mi volt látogatásának célja és miről beszélgettek. Ismerősöm elmondotta, hogy érdeklődik a művészeti cselekmények iránt és ezért tart fenn kapcsolatot Gallyas-sal mint aki jól ismeri Vásárhely ilyen múltját, táj kultúrájú ember, akivel szokott elbeszélgetni. Elmondotta ismerősöm, hogy érkezésekor Gallyas egyedül volt otthon és éppen egy fényképezőgép prospektust tanulmányozott. Mindjárt a fényképezésről indult meg a társalgás. Gallyas jól tájékozódott a fényképezés területén és ezt munkája során fel is használta. Különböző alkotásokról fényképeket készít. Így a legutóbbi Szallai kiállítás minden darabjáról készített felvételt és ezeket most szándékozik felküldeni Pestre a Képzőművészeti Dokumentációs Központba. Felolvasta a Szallay kiállításról írott véleményét amit a

⁵⁹ Füstös Zoltán (1901 – 1975) hódmezővásárhelyi képzőművészről van szó.

⁶⁰ ÁBTL 3.1.2. M-29097 370.

⁶¹ ÁBTL 3.2.1. M-23477 208-209.

fényképekkel együtt fel fog küldeni. Szallait tehetséges fiatalnak tartja. Nagyon becsüli Szallait a tehetséges művészt azért, hogy Vásárhelyre jött a parasztok, az egyszerű emberek közé, mert az ő életüket akarja művészetében megörökíteni. Tehetséges azért, mert a valóságot művészi formákban meg tudja ragadni és ábrázolni. Szallairól irt tanulmányában hosszan ír egy képről, amely neki a legjobban tetszett és amely képet kevesen vettek észre. A kép címe – Vezetőségi gyűlés – és egy asztal mellett helyet foglaló parasztokat ábrázol, amint gondterhelten a rájuk nehezedő felelősség súlya alatt tárgyalnak. De ezeken az embereken azonban meglátszik az a szívósság is amellyel feladatokat végre fogják hajtani, pedig jóllehet a nagyüzemi gazdálkodáshoz még nem rendelkeznek kellő tapasztalattal. Szallai átérzi a kép mondanivalóját, mert saját művészetében is így küszködik a nehézségekkel.

Beszélt Gallyasi azokról a célokról, amelyeket szeretne, ill. szeretett volna megvalósítani. Ezek lényegében a veszendőbe lévő múlt népművészeti, képzőművészeti maradványai, a veszendőbe lévő népdal épúgy mint Sasér madárvilága. Ezeket szeretné átmenteni az utókornak úgy, hogy ami még fellelhető összegyűjtésre kerülne. Nagyon örülne ha ebben egy néhány lelkes ember segítségére lenne, mert egymaga kora és betegsége miatt képtelen erre.”⁶²

Értékelés:

Az ügynök helyesen végezte le a feladatát. Gallyasi örömmel fogadta őt a lakásán, annál is inkább, mivel korábban már történt közöttük olyan megállapodás, hogy ügynökünk felfogja keresni képzőművészeti és népművészeti segítségért fog hozzá fordulni. Konkrétan időpontban nem állapodtak meg, csupán az előző beszélgetésük során miután az ügynök felvetette neki a művészet utáni érdeklődését, Gallyasi meghívta a lakásán, hogy amikor számára legkedvezőbb lesz az idő keresse fel. Az ügynök feladatát elsősorban az képezte, hogy művészeti dolgok iránt való érdeklődéssel igyekezzen Gallyasival kapcsolatot elmélyíteni, amely a közeljövőben eredménnyel is fog járni. Ugyanakkor Gallyasi felkeresését az ügynöknek úgy határoztuk meg, hogy kedd és csütörtöki napokon látogassa őt meg, hogy egyenlőre ellenőrizni tudjuk azokat a napokat, amikor Gallyasinak egyéb elfoglaltságai vannak, ugyanis lakásán mely napokon nem tartózkodik. Gallyasi ígéretet tett az ügynöknek, hogy kéréseinek eleget fog tenni, azon túl tájékoztatta a jelenlegi foglalkozásáról, amelyhez az ügynök segítséget kérte.”⁶³

A következő jelentésből kitűnik, hogy Gallyasi Miklós milyen nagy aktivitással vett részt Hódmezővásárhely kulturális-művészeti életében.

5. Részletek az 1963. szeptember 25.-én adott jelentéséből:

„Egy ismerősöm, aki a néprajz és művészetek iránt tanúsít érdeklődést, a tegnapi napon délután felkereste Gallyasi Miklós volt múzeum-igazgató lakásán. Feleségével együtt voltak otthon. Ismerősömtől tudom, hogy előző vasárnap együtt volt Füstös Zoltán kiállítását megnézni. Gallyasi a tárlaton fényképeket készített a kiállító művésztől és kiállított festményekről. Füstössel elbeszélgettek művészi törekvéseiről. Gallyasi valószínűleg a művészeti dokumentum központ⁶⁴ részére akar anyagot küldeni Füstöstől. Gallyasi lakásán ismerősömmel a néprajzkutatásról, néprajzi anyagok gyűjtéséről beszélgetett. Gallyasi M. elmondotta, hogy ilyen irányú munkában lelkesen részt vesznek Senti Tibor, Németh László és Vincze Ferenc. Mindhárman a Csongrádmegyei Köjál. dolgozói. Eddig sok anyagot gyűjtöttek össze Kovács Mária dilettens festőművésztől. Közben Gallyasihoz látogatóba érkezett

⁶² ÁBTL 3.1.2. M-23477/1 17.

⁶³ ÁBTL 3.1.2. M-23477/1 18.

⁶⁴ A Művelődésügyi Minisztérium Művészettörténeti Dokumentációs Központjáról van szó, melynek Gallyasi Miklós afféle „külsős” munkatársa volt.

Szabó Klára (dr. Szabó állatorvos leánya), aki Vásárhelyen járt iskolába, de most Szegeden dolgozik, ott is ment férjhez.

Szabó Klarával felelevenítették azokat az emlékeket. Szabó Klára diák korában rendszeresen bejárt a múzeumba, amikor még Gallyasi volt az igazgató és részt vett a múzeum munkájában. Egyike volt a „karonülő” gyermekeknek, ahogyan Gallyasi nevezte őket. Ülőbútor hiányában ezek a fiataloknak, ha többen voltak együtt csak a székek karfáján jutott üllőhely. Ezek a fiatalok mint a beszélgetésből kiderült, megtanultak a múzeumban fényképezni, gépírni, madarat tömni, képzőművészeti ismereteiket is. A múzeumban megforduló művészek, mint Medgyesi Ferenc, Ferenczi Béni, Redő Ferenc stb. ismerték őket és sokat beszéltek nekik is művészetről, művészeti alkotásokról.

A múlt héten Gallyasi művészek társaságában (Szallay Ferenc, Németh Ferenc, Kajári Gyula) felkeresték Kovács Márit, akit névnapján felköszöntötték. Említette, hogy Kohán György festőművész nem volt ekkor jelen, u. is előző nap köszöntötte fel Márit.

Ismerősömet arra kérte, ha van ideje és kedve, szívesen venné ha néprajzgyűjtésben segítségre lenne. Jól volna össze írni a leggyakrabban használt kutyanéveket, megnézni és dokumentálni, hogy – a nép, általában milyen virágokat tartanak ablakban, gyűjteni kellene a régi vásárhelyi képeslapokat, régi bútorokat, majolika tárgyakat. Említette, hogy régen nem utcanévek voltak a városban, hanem tizedekre volt osztva a város. Jó volna az erre vonatkozó régi feljegyzések nyomára jutni. Fel kellene kutatni a régi város térképeket. Üdvös volna megszerezni lemásolásra néha[i] Dr. Héja orvos feljegyzéseit a környék babonáiról. Barátom megígérte, hogy tőle telhetően segíti ezt a munkát. [...]

Értékelés:

Ügynök a megbeszélte találkozón pontosan megjelent. A találkozó során zavaró körülmény nem volt.

Ügynök által adott jelentés operatív szempontból értékes, mivel más ügynök által jelentett összefoglaló megtörténtét tartalmazza. Rögzíti kik vettek dr. Gallyasival együtt azon részt. Ugyanakkor dr. Gallyasi felvett kapcsolatait közül olyan személyeket, akik Grósznénál lévő összefoglalókon csaknem minden alkalommal részt vesznek és legjobban aktivizálják magukat.

Az ügynök által adott jelentésből kitűnik, hogy az ügynök kezd dr. Gallyasi bizalmába férközni, politikai vonatkozásban ugyan még nem nyilatkozik előtte, de Vincze Ferenc, Németh László és Senti Tibor megnevezésével fontos kapcsolatait nevezi meg előtte és ez már kettőjük közötti közelebbi viszony kialakulására mutat. Az ügynök Gallyasi közötti kapcsolatot elmélyítését fokozni kell, erre mód nyílik az által, hogy Gallyasi most már másodszor kérte fel az ügynököt néprajzgyűjtésben való segítségre. Az ügynök megígérte a segítséget annál is inkább mivel vonzódik az ilyesmi után és maga is foglalkozik népművészeti kérdésekkel. Az ügynök ígéretet tett Gallyainak arra, hogy 2-3 hétre szerez részére fényképezőgépet néprajzi anyagok rögzítésének elősegítésére, amit a tanácsnál lévő fotósakkortól szerez be. Gallyasi ezt az ajánlatot nagy örömmel fogadta.”⁶⁵

„Joó János” két évre elköltözött Hódmezővásárhelyről. 1966. második felében azonban visszatelepült a városba. A politikai rendőrség újból felvette vele a kapcsolatot, és arra utasították, hogy folytassa a Gallyasi kapcsán korábbiakban végzett feladatát. Erre az időszakra világít rá a következő, tartótisztje által 1966. szeptember 23-án keletkezett szolgálati jegy.

„Az ügynökkel területünkre való visszatérése óta ez volt a harmadik találkozó. Elmondotta a találkozó során, hogy lényegében még mindég a régi kapcsolatok fel[ú]jításán

---

⁶⁵ ÁBTL 3.1.2. M-23477/1 32-33.

és rendszeressé tételén fáradozok azok irányában, kik korábban érdekes személyek voltak számunkra. Az elmúlt találkozó óta Galyasi Miklós volt múzeum igazgatóval újította fel a kapcsolatot. Galyasival való találkozását és beszélgetését az alábbiak szerint mondotta el.

Ennek oka iránt érdeklődött, melyre Galyasi abban adott magyarázatot, hogy eljárt felette az idő, s nem olyan értékű ember már mint korábban volt. Sajnálja, hogy már nem tud úgy tevékenykedni mint fiatalabb korában. Arra vonatkozóan, hogy konkrétan mit sajnál nem adott magyarázatot. Elmondotta „Joó” hogy a beszélgetésből azt szűrte ki, hogy Galyasi és Grósz Józsefné között jelenleg is megvan a korábbi szoros kapcsolat és egymást felszokták keresni. Arra vonatkozóan ez első alkalommal nem sikerült neki adatokat szerezni, hogy Galyasinak milyen a társasága és kik szokták felkeresni. Tekintettel arra, hogy ez volt visszatérése óta az első látogatás nevezettnél, nem igyekezett erőszakosan érdeklődni. Galyasitól úgy vált el, hogy más alkalommal is felkeresheti ilyen irányú óhaját nevezett is hangoztatta.”⁶⁶

„Joó János” alábbi jelentéséből kitűnik, hogy sikeresen felelevenítette a Galyasi Miklóssal való ismeretségét, ismét rendszeresen eljárt hozzá.

6. Részletek az 1967. április 20-án adott jelentéséből:

„Ezt követően felkereste Galyasi Miklóst a lakásán, akivel beszélgetést kezdeményezett. Galyasi elpanaszolta neki, hogy bár nem tesz semmi olyat ami a rendszernek a kárára lenne, mégis ő úgy van elkönnyelve, mint Hódmezővásárhely szellemi ellenállási vezére. Alig hogy ez elhangzott megérkezett Fejér Csaba. Ő Fejért eddig nem ismerte, ez volt az első találkozásuk. Fejér igen éles elítélte azt, hogy Hézső kiállítását megszakították és egy gruz festő képeiből rendeztek kiállítást. Ezzel kapcsolatban azzal érvelt, hogy Hézsőnek ez volt az első önálló kiállítása, ami belekerült néhány ezer forintjába és egy héttel megrövidítették.

A beszélgetés során Galyasi a magyar festészet helyzetét illetően kifejtette, hogy neki az a véleménye, legyen sajátosan magyar a festészetünk. Ha ápoljuk a magyar népköltészetet, a népzenet a népitáncot, miért ne követelhetnék, vagy támaszthatnánk olyan igényeket a festészetünk elé, hogy legyen sajátosan magyar. Ne legyünk mi letűnt nyugati irányzatok silány epigonjai. Ez alkalommal a beszélgetést befejezték, azonban szombaton, 22-én ismét felkereste Galyasit, aki örült a látogatásnak. Vendégei voltak: egy újságíró a Nők Lapjától és kb. 23 éves fiatalember, aki a riporthoz a felvételeket készítette. Nem sokkal az ő érkezése után megjelent Csatári Imre nyugdíjas tanár, aki vadász ember. A beszélgetésből azt vette ki, hogy a riporternő Galyasit kereste meg, hogy egy alkalmas személyt ajánljon neki riportalanynak. Cikket készítenek a Tiszai-áradásról és vadállomány mentéséről. Csatári ezzel kapcsolatban sok vadászélményét mesélte el, majd kimentek a Tiszára felvételeket készíteni. A látogatása során azt állapította meg, hogy Galyasinál elég gyakran megfordulnak vidékiek, főleg Budapestről. Nagyon széles ismerettséggel rendelkezhet. Még mielőtt a Tiszára kimentek volna, felkeresték a 80 esztendőős Mári nénit, aki valamikor Tornyai Jánostól tanult festeni. Sokra nem vitte, de Vásárhely egyik nevezetessége. Mári néninél találkoztak Galyasiék Dezséri Lászlóval, aki szintén valamilyen riport ügyében járt az idős asszonynál. Galyasi nem tárgyalt Dezsérral. Úgy nyilatkozott, hogy vannak olyan emberek, akivel ha kezdetfogunk úgy érezzük kezdet kell mosnunk. Hát Ő ezt érezte Dezsérral kapcsolatban. Nem mondta ki, de érezni lehetett, hogy kétszínűnek, vagy nem éppen jellemes embernek tartja.”⁶⁷

„Joó János” közreadott jelentései azt jelzik, hogy értékes információkkal látta el a politikai rendőrséget Galyasi Miklós személyét illetve annak társaságát illetőleg.

Galyasiról adott jelentést még a „Bartók Béla” fedőnevű ügynök is, de – mint említettem – az ő munkadossziéja nem maradt fenn. A Galyasi társaságához tartozó Vincze

⁶⁶ ÁBTL 3.1.2. M-38863 8.

⁶⁷ ÁBTL 3.1.2. M-38863 21-22.

Ferencre nyitott objektumdossziében maradt fenn több olyan jelentése, amelyek a célszemély volt múzeumigazgatóval is foglalkoznak.

7. Részletek az 1963. július 24-én adott jelentéséből:

„F. hó 12-én pénteken délután elmentem Galyasi Miklóshoz elkérni a fénykép szárítót. Nem volt otthon, a felesége szerint Terkanénihez ment. Kínálta, hogy vigyem el. Mondtam, hogy kérés nélkül nem tehetem, így elmentem én is Terkanénihez. Galyasin kívül ott volt még Vincze Ferenc is. Ő tartotta az előadást a Pesten tett útjáról. Megnézte a magángyűjtők kiállítását. Azt értékelte, kritizálta. Erről beszélgettünk amikor beállított Csohán. [...] A további beszélgetés során Csohány elmondta, hogy Benjámint a legnagyobb ma élő költőnek tartja. Nem azért amit ír, hanem ahogyan ír. Idéztek írásaiból, sőt fölolvastak lapokból az írásaiból. Elmondta Csohány, hogy Ő még azokat a verseit is ismeri, amelyek meg sem jelennek. Galyasi kifejtette hogy Benjamin egyáltalán nem nagy költő. Vitába keveredett Csohánnal de Csohán frappánsan érvelve legyőzte Galyasit. A beszélgetés során más írókról és költőkről is gyakran esett szó, de azokat vagy egyáltalán nem, vagy csak távoli hírből ismerem. Én egyébként 18 h-kor mentem oda, utánam jött Csohán, Ő kb. ¾ óra múlva elment. Vincze és én 20 h-kor mentünk el, Galyasi még ott maradt.”⁶⁸

A közreadott jelentéseken keresztül betekintést nyerhetett a tisztelt olvasó a modern Tornyai János Múzeumot alapító-igazgatójának, Galyasi Miklósnak a politikai rendőrség általi megfigyelésébe. A teljes megfigyelés ugyan ezekből nem rekonstruálható, azonban felsejlik megfigyelésének sokrétű módszeressége. A jelentések tartalma mindenképpen színesítik a Galyasi Miklósról eddig rendelkezésünkre álló képet. Ma talán érthetetlen, hogy miért tartotta különösen veszélyes személyként számon a Kádár-rendszer politikai rendőrsége az idős Galyasit. Ő maga sem értette ezt. Azonban nem feledhetjük, hogy a totális rendszerek logikája szerint az önállóan gondolkodó ember csakis veszélyes elem lehet.

---

⁶⁸ ÁBTL 3.1.5. O-14967/406 2/2

SZEMTANÚK VISSZAEMLÉKEZÉSEI

Erdős Péter képzőművész

Galyasi Miklós nevét a művészetekkel kapcsolatban, otthon sokszor hallottam emlegetni. Édesapám, amikor 1933-ban ide jött Vásárhelyre, előbb megismerkedett Tornyai Jánossal, majd az 1934-ben megalakított Tornyai Társaság titkárával, Galyasival is. Én még elég fiatal voltam, talán csak általános iskolás, amikor már rendszeresen jártam a múzeumba, és a kiállításokra, és ilyenkor mindig találkoztam Miklós bácsival, először édesapám mutatott be neki. Gimnazista koromban, még az ötvenes évek első felében kezdtem hozzá rendszeresen járni, így lettem én is „múzeumi gyerek”.

Amikor volt egy kis időnk, bármikor bemehettünk hozzá, és ott, a hátsó irodában, a bőrfotelben és a bőr kanapén kényelmesen elüldögélhettünk. Maga a hely is érdekes volt. Kívülről kellett csengetni az ajtón, és akkor berregett, majd be kellett nyomni az ajtót, és aki nem ismerte az épületet, nem tudta, hogy ki kell menni az udvarra, és úgy kell aztán bemenni, fölmenni az irodába egy másik lépcsőn az udvarról. Volt egy előtere, és egy szoba ahol, tulajdonképpen a hivatalos dolgok intéződtek. A belső szoba volt a fogadószoba, a társalgó szoba. A híres bőr fotellel, bőr kanapéval, a sarokban balról az ablaknál egy íróasztal, és hát Miklós bácsi vagy ott ült, de inkább az egyik fotelben, és ott fogadta, ha jött egy vendége. Szinte alig lehetett úgy bemenni hozzá, hogy ne lett volna ott rajta kívül még valaki, aki csak a városban járva bement hozzá beszélgetni. A társalgószobából nyílt a könyvtárszoba, amihez lépcsőn lehetett fölmenni, és azért volt feljebb ez a kis könyvtárszoba, mert a Szegfű utcai kapubejáró fölött volt. (Aki akart, olvasgathatott, a sok fiatal válogathatott a könyvek közül, ha tanulni akart, vagy csak olvasgatni, haza is lehetett vinni a könyvet, tehát ki lehetett kölcsönözni olyan művészeti albumokat, amiket megvenni úgy se tudtunk volna.) Ez a lépcső is emlékezetes számomra, legtöbbször, ha sokan voltunk, a lépcsőkön lehetett ülni. Nem is volt ez olyan rossz, mert kicsit magasabban voltunk, és így a társaságot be lehetett látni, tehát a beszélgetéshez jó hely volt.

Miklós bácsinál legtöbbször volt valami kis kínálat, egy kis szeszes ital is az üvegszekrényében. Kávé mindig volt, az irodai szobában szinte sosem hűlt ki a kávéfőző. A legtöbb vendég, mikor megjött, csak dugta be a konnektorba a kávéfőzőt...

A Vásárhelyre jövő művész embörök mindig föl keresték és szakmai témáról, tehát művészeti, képzőművészeti, irodalmi témáról volt szó, de sokszor természettudományos téma is fölmerült. Ő nagyon sokoldalú embör volt. Ilyen tudós, szinte reneszánsz, sokoldalú embör aki érdeklődött a technika iránt is. Különösen a fényképezőgépekhez értett, és tanácsokat tudtunk tőle kapni, viszont kapcsolatban volt sok híres fotóssal, például Sterbetz Istvánnal, aki később a Madártani Intézetnek volt az igazgatója, és sokat járt le Vásárhelyre. Neki köszönhető, hogy Kardoskút természetvédelmi terület lett és a mártélyi körzetnek is ő járta ki a védettséget. A legvédettebb területét a Sas ér-t jött látogatni. Tőle kaptunk vagy engedélyt, vagy pedig ő vele lehetett kimenni ezekre a helyekre, hogy ne zavarjuk a természetben az állatokat.

Azután sok helyi tanárember is járt oda, akik ismerték őt, meg sok diák is, mint Hézsó Feri. Nem csak szánkat a tátani jártunk a múzeumba – bár legtöbbször inkább csak csöndben hallgattuk a nálunk idősebb, rangosabb, híresebb embereket –, hanem segítettünk is, például a raktárban sokat pakoltunk, meg voltunk bízva ilyen kisebb dolgokkal.

Mindig jöttek ismert, neves személyek. Emlékszem arra is, hogy Baktay Ervin, a híres Ázsia-kutató is volt ott vendég, és akkoriban lehetett kapni egy albumát, én azt megszereztem, és aláírást is kértem tőle. De jöttek oda zenészek is, meg Pestről Pogány Ödön Gáborra is emlékszem. Lejárt ide Szabó Iván is, és Csohány Kálmán, Kamocsay István, Redő Ferenc (egy időbe ő volt a Szépművészeti igazgatója, Vörös Rozália volt a felesége), meg a helybéli Kurucz D. István is mindennapos vendég volt. Művészek is jöttek, utazók, zenészek, fotóművészek. Én nem voltam akkor sem olyan bőbeszédű, inkább figyeltem őket. A „múzeumi gyerekköz” tartozott, csak idősebb volt Szabó Éva, aki eredetileg Nikolin Éva volt. (Egy időben Tarján Éva néven írt verseket, mivel nagyon megszerette Vásárhely-Tarjánt.) Érdekes módon a lánygimnáziumból sokan odakötődtek valahogy a múzeumhoz...

Visszatérve Galyasira, amikor 1962-től itthon tanítottam, délutánonként, ha volt szabadidőnk, mentünk Miklós bácsihoz. Őt 1956 után a múzeumból elhelyezték, börtönben is volt. Pedig hát, nem csinált semmit, inkább minket fékezett, hogy a fiatalság ne csináljon esztelenséget. Egyik versében talán találtak olyasmit, ami miatt perbe fogták. Emiatt a múzeum-igazgatóságról le kellett mondani, és utána a Zsigmond utca 1. szám alatti lakásába jártunk. Ha ezután valaki jött Pestről, például Kurucz D. vagy Fenyő Iván, akkor első dolga volt, hogy a Zsigmond utcai lakásba jött, és mi is oda jártunk.

Én nem dohányoztam sohasem, emiatt nekem csak föltűnt az a nagy füst, amiben voltunk. Ott mindig volt kávé, dohány, és nagy beszélgetések, bármikor mentünk Miklós bácsihoz, mindig otthon volt, és bármiről lehetett vele beszélni. Értett a természettudományokhoz is. Sokat tanultunk tőle a fényképezésről már a múzeumban is, de később is, mert hiszen jártak hozzá fotóművészek is, Gadányi Gyurka, Sterbetz István és mások. Miklós bácsi támogatott bennünket a munkánkban. Sokszor vittem el hozzá a kisebb képeimet, mert többször kérdezte is: „Nem hoztál képet? Ígértél!” Mondtam, hogy itt van a táskámban, és előszedtem négy-öt képemet. Neki olyan jó érzéke volt, ösztönösen meglátta, hogy egy képen mi a jó és mi a rossz. Ezzel direktben nem irányított bennünket, de megmondta hogy mi nem jó, és ezzel sokat tanultunk.

Aki oda jött hozzá és szívesen látta, azt tényleg komoly barátságába fogadta, a fiatalokra azt mondta: „Mi kutyánk kölke.” Őket védte és támogatta. Akár kiállításról volt szó, vagy bármiről, akkor ő protezsálta is, bemutatta, és örült annak hogyha sikerünk volt. Nemcsak festők jöttek, hanem híre szobrászok is, például Medgyessy is járt le régebben. Amikor én jártam oda, akkor kezdett lejönni Szabó Iván, aki hozta a növendékeit Pestről, a Főiskoláról, de azok persze legtöbbször munka után a múzeumban kötöttek ki a beszélgetésen. Ők a gimnázium kollégiumában szálltak mög, és napközben dolgoztak itt-ott, vagy a strandon voltak, vagy pedig valami lovardába mentek el rajzolni, vagy tanultak lovagolni. A munka után, tehát inkább délután, legtöbbször valamelyik vendéglőbe, vagy a múzeumban néztek be, és beszámoltak arról, hogy mit csináltak. A gimnáziumból is voltak, akik oda jártak fotózni, és más ilyen dolgokat csinálni, segíteni a múzeumot. A lánygimnáziumból is jöttek, például Szabó Éva, akit akkor még Nikolin Évaként ismertünk. A húga pedig, Nikolin Klára egy nagyon szép lány volt. A lánygimnáziumból ezek a fiatalok sokszor megfordultak ott, és a pesti művészek, akik lejöttek, találkoztak velük, úgy hogy innen adódott az, hogy sok vásárhelyi lány került közelebbi kapcsolatba a pesti és máshonnan ide került művészekkel. Sőt, hát a legtöbb ide kerülő, itt megforduló művész vásárhelyről vitt magának feleséget. (Például Csohány Kálmán, akinek a felesége, Tóth Klári volt itt az énektanár. Kenéz Rózsa pedig Simon Ferenc szobrászművész felesége lett, most Szolnokon élnek. Akkor Szabó Iván is ugye idejárt, és végül Nikolin Évát vette el második feleségként. Kamocsay István pedig Kodály Zsuzsát, most szintén Szolnokon élnek... Amikor idejött Németh József vagy Szalay Feri, ők is vásárhelyi lányt vettek feleségül. Németh Jóska Dabis Margitot, aki szintén a lánygimnáziumba járt, és bejáratos volt a múzeumba. Szalay

Ferencnek szintén vásárhelyi származású felesége volt.) Ezek tartós kapcsolatok voltak. Miklós bácsi ezt is segítette...

Voltak vásárhelyi fiatalok is rajtam és Hézsó Ferin kívül. Például a Béres Miska, aki egy pár évvel volt idősebb nálam. Volt, aki a biológiával foglalkozott, madarász volt. Miklós bácsi is segített abban, hogy megtanulta a madárpreparálást, vagy jöttek fotósok, akiket ugyancsak segített. Volt a múzeumban egy fotószoba, tehát ott lehetett előhívni a filmeket, másolni, nagyítani. Jöttek a fiatalok a lánygimnáziumból, mert Miklós bácsi szerette, ha fiatal lányok veszik körül, és hát nagyon jó modora volt, udvarias és gáláns. És hát a lányoknak is jólesett, hogy mindig dícsérte őket.

Szentirmai Gyuláné pedagógus

Galyasi Miklós bácsit korábban hallomásból sem ismertem, mivel Vásárhelyre jóformán csak aludni jártam, többet voltam Mindszentén, ahol tanítottam, mint itthon.

1968. november végén ismertem meg személyesen, mégpedig úgy, hogy a szomszédasszonyom tudta, sokat gépelek, szakdolgozatokat, ezt-azt. Egyszer megkérdezte, hogy nem vállalnám-e el, hogy egy költő bácsinak legépelem a verseit. Ha belemegyek, majd bemutatja, mert hozzá hetente kétszer át szokott jönni. Elvállaltam. Legközelebb kopogott nálam a szomszédasszony, hogy „gyere mert, itt van Miklós bácsi!” Átmentem, bemutatkoztunk egymásnak, és megegyeztünk, hogy pár nap múlva jön, és hozza a verseket. Akkor már egyből hozzám jött, nem a szomszédasszonyhoz. Előszedtük az írógépet, és dolgoztunk. Szóval így kezdődött.

Nagyon sok gépelnivaló verse volt. Gépeltük, javítottuk, mert először ragaszkodott hozzá, hogy ő diktálja, mert úgy gondolta, nem tudom jól kiolvasni a verseket. Közben mesélte néha, hogy ki mindenki volt vendég a Zsigmond utcai lakásán. Körülbelül, egy év múlva szólt először, hogy menjek már át én is hozzá, ismerkedjek meg Jóska néniel. (Miklós bácsi felesége Weber Józsa volt, de mindenki Jóska néniel hívták.) Jóska néni megmutatta, hogy milyen ragyogó fényesnek kell lenni a kispohárnak, amiből a kávé isszák. Elmagyarázta a házirendet is, vagyis hogy amikor megszólal a nagykapu, akkor a kávéfőzőt mindig bekapcsolja Miklós bácsi, Jóska néni dolga pedig az, hogy mindig ragyogjanak a kispoharak, kanalak és minden, ami a kávéiváshoz szükséges.

Hát így kezdődött, aztán úgy folytatódott, hogy megismertem én is lassan azokat az embereket, akik odajártak. Voltak köztük vásárhelyiek, pestiek. Olykor nem is tudom eldönteni, kit hová soroljak, mert voltak, akik egy idő után feleségestől Budapestre költöztek, Kurucz Pista, Szalay Feri, Fejér Csaba, azért maradtak, és Fodor Jóska, Erdős Péter, de Csikós Bandi már annyira későn került oda... Kihagytam a felsorolásból Hézsót, mert Hézsó nemigen járt oda, de régebben biztos sokat megfordult nála, mert a két szoba közti ajtó fölött egy olyan festménye, amit ő még főiskolás korában készített, és az volt ráírva: „Miklós bácsinak egy múzeumi gyerök.” Nagyon jól elbeszélgettek. Minden mondat, minden szó valahol kapcsolódott a művészethez. De nem csak erről volt szó. Miklós bácsi értett a kémiához, a műszaki kérdésekhez, például a motorszereléshez, mindig mesélgette, kinek volt autója itt a '40-es években.

Valamikor 1969-ben az országos rádióba riportot készített Miklós bácsival, amit akkor fölvettem magnószalagra, ezért megmaradt.⁶⁹

Nagyon sokszor előfordult, hogy – mert ugye Zsigmond utca nagyon rövid kis utca – a fél utcahosszban csak autók álltak. Nagyon sokan leírták már, hogy Vásárhelyen az állomástól a Zsigmond utcába vezetnek az utak, mert azok az emberek akik a múzeumigazgatói korából vagy máshonnan ismerték Miklós bácsit, azok tudták, hogy ez az a hely Vásárhelyen, ahol örömmel fogadják, természetességgel, azzal a hozzáállással, hogy nincs ugyan semmim, de amim van, azt szívesen adom. (A hogy belépett az ember a kapun, egyből megérezte a kávészagot, mert sajnos rengeteget kávézott és cigarettázott.) Olykor jött olyan is Pestről, aki el sem árulta, hogy milyen pozícióban van, csak utóbb mondta Miklós bácsi, hogy ez olyan nagy úr, hogy nem is szabadna itt neki megjelenni. Ezenkívül jöttek olyanok is, akik valamikor ebből a városból mentek el a háború után, és Ausztráliában, Németországban, Franciaországban éltek. Közülük néhányan anyagilag is segítettek, mert disznó módon kevés nyugdíjat kapott. Hazajött Félix János bácsi is Amerikából és, valami gépet hozott neki, vagy fényképezőgépet, vagy magnót, valami olyasmit, amit itthon nem lehetett kapni. Neki ez nagyon nagy érték volt, mert szeretett ezt-azt felvenni a magnóra a rádióból, és a saját verseit is szívesen mondta föl.

Nehéz dolog azt megmondani, hogy miért szerettek odajárni az emberek Losonczy Bandi, Takács Ferenc, illetve az özvegye, Erzsike néni az utolsó pillanatig, 91-92 éves koráig eljárt a Zsigmond utcába, sőt, voltunk együtt presszóban is. De járt hozzá az ifjúság is. Mindegy volt Miklós bácsinak, hogy 10 éves vagy 12 éves, mert Fejér Csaba ott kezdte 10-12 éves korban Miklós bácsinál, aztán gimnazista korában az osztálytársai is jártak oda.

Neki a sors úgy hozta, hogy azután, hogy múzeumigazgató lett, körülvette magát az ifjúsággal, akik 14-15 évesen jártak be a múzeumba, azokból lettek a „múzeumi gyerekek”. ’56-ban egy részük eltűnt Vásárhelyről, mások megházasodtak, férjhez mentek, és elmaradoztak. Nagy részük azonban továbbra is járt hozzá, a többiek pedig, ha haza jöttek, mindig meglátogatták. Például Szabó Klári, aki Halászbán ment férjhez vagy Kaja⁷⁰ is, ha hazajött az első útja oda vezetett. Nikolin Éva (ismertebb nevén Szabó Éva, Szabó Iván felesége), első útja is hozzá vezetett, hát ő is „múzeumi gyerekek”, akárcsak a húga, Klári. Aztán vannak, akik „ideszakadtak” mint Szalay és Fejér Csaba, aki ugyan büszkén mondogatja, hogy ő vásárhelyi, de ő is felnőtt korában került ide, kissé gyökértelenként, és valahová tartozni kellett, valahol keresett egy olyan kört, ahol jól érezte magát. Na, most ez Miklós bácsinál megvolt, mert semmire nem mondta azt, hogy nézd fiam ez hülyeség, ez engem nem érdekel.

Azután ott voltak Szabó Iván főiskolásai, akiket minden nyáron lehozott. Június végén érkeztek és Mártélyon töltötték tulajdonképp a „hivatalos idejüket”, de közülük többen beugrottak hozzá, például a kis Rajk,⁷¹ és ez sem zavart senkit, az osztálytársait, vagy évfolyam társait se, Ivánt se, Miklós bácsit se, senkit ebben a társasában.

Persze nem csak művészekkel tartott nagyon jó kapcsolatot, hanem például Csáki Lajos bácsival és az egész Csáki családdal, mind a két lánnyal. Amikor még az idősebb Csáki lány, Jutka Líbiában ápolónősködött, amikor haza tért, az édesapjáék után az első útja Miklós bácsihoz vezetett. Csáki Lajos bácsi is kétnaponta benézegetett hozzá. Tehát nem csak fiatalok jártak hozzá, jártak oda öregek is. Csáki Lajos bácsin kívül a másik, a Bibó Lajos bácsival való kapcsolata is régi volt, de ebben az időben ő már legfeljebb a Kistópartba ment át, nagyon nehezen járt, nagyon rosszul látott. Már, ha feljött, de csak akkor, ha valaki felhozta a városba, viszont nála minden pénteken össze jött egy társaság és oda Miklós bácsi

---

⁶⁹ A riport 1969. február 25-én délelőtt 10 órakor hangzott el a Kossuth Rádióban: „Hódmezőmagyarország. Galyasi Miklós múzeumigazgató bemutatásában”. (A riportert Dezséry László volt.)

⁷⁰ Kajári Gyula (1926 – 1995) grafikusművészről van szó.

⁷¹ Ifjabb Rajk László (1949 –) építész, díszlettervezőről van szó.

is elment, amíg csak tudott. A két öreg, Bibó Lajos bácsi és Galyasi Miklós bácsi tisztelték, becsülték egymást. Végül ott volt 1972-ben a temetésén. Felháborodva jött haza, hogy képzeld el, hogy vízbe eresztették le a koporsót.

Sajnos azt nem említettem korábban, hogy 1968 novemberében Jóska néni meghalt. Attól kezdve részben már háziasszony is lettem, mert addig én is vendég voltam Zsigmond utcán. Szerencsére Jóska néni csak megmutatta, hogyan kell ragyognia a pohárnak.

Miklós bácsi korábban egyáltalán nem volt beteg csak asztmásnak tartotta magát, ilyen gyógyszert állandóan szedett, de '73-ban már néha betegeskedett, egyszer-kétszer pár napra volt a kórházban, erről a részről sokat nem tudok. Sajnos egy szép napon éppen otthon voltam, én is rengeteget tanítottam, főleg matekot, mert az megy a gimnazistáknak nehezen. Éppen egy leányt készítettem az érettségire, amikor délután fél 3-3 óra körül beesett az ajtómon Zayzon Ági, hogy jaj Ilike néni nagy baj van, Csabával mentünk Miklós bácsihoz és az asztalra borulva találtuk, rosszul van, Csaba elszalad orvosért, én meg jöttem ide. Átmentem, és láttam, hogy sajnos nem rosszul van, hanem a vég bekövetkezett. Senki nem volt ott, csak az alsó lakásban lakó Bori néni. Ketten felkötöttük az állát, hátra hajtottuk, és maradt a fotelben. Ott ült a fotelben szépen ült, de akkor már hátra hajtva. Természetes, hogy Kószó Pali jött, Vincze Feri jött. Nem tudta, hogy meghalt, hanem jött volna délutáni látogatásra, Fodor Jóskát értesítette Csaba. Ő csak bekukkantott, hogy „Tudom, hogy meghalt. Segíthetek valamit?” Mondtam, hogy semmit, hát mit tudnál segíteni? Kószó Pali kiállította halotti bizonyítványt. És egy kicsit ott, hogy lesz, mint lesz. Mondtam, hogy még fogalmam sincs hogyan lesz. Az biztos, hogy a sír megvan, nekem kell eltemettetni. Éjszaka telefonáltam Moldvay Győzőnek, ő Hatvanból, én itthon megszerveztük a temetést. Másnap látom, nincs a múzeumon kint a fekete zászló, és volt ott valami idős portás. Mondom neki miért nem tették ki? Azt mondja, hogy a múzeumnak nincs halottja. Nem tudtam tudomásul venni. A városnak is ez volt a véleménye. Gyönyörű madárcsicsergés volt június 6-án, a temetése napján. Június 3-án halt meg, június 18-án született Miklós bácsi, június 6-án temettük. Az a része aztán engem már nem érdekelt, hogy lestek minket, mint lestek, hogy ki mindenki figyelte meg, vette föl. A fotósnál eltűnt az összes felvétel, amit a temetőben készített.

Vincze Ferenc műfordító

Bibó Lajos mellett a másik ilyen „Nap”, aki körül, hogy úgy mondjam, mint bolygók keringtünk, az Galyasi Miklós volt, akit '56-os szereplése, egy újságcikke miatt lecsuktak. Elképesztő módon egyébként. Mert az újságcikk, ami fő vádpontként szerepelt az elítélésében, éppen azt mondta, hogy ne bántsák itt a volt funkcionáriusokat, meg vezetőket. Most ugye győzött a forradalom, majd jogi úton mindenkit felelősségre lehet vonni, aki hibát, vagy bűnt követett el, magyarul azt javasolta, hogy ne húzzanak fel a villanypóznára egyetlen egy párttitkárt sem. Az elképesztő, hogy lecsuknak valakit, akit ki kellett volna tüntetni! Nyilván, akit nagy sérelmek értek, ne adj' Isten, megölték az apját, anyját, vagy valakit politikai okok miatt az '56 előtti időkben, az nem lett volna csoda, ha magánbosszúként neki esik egy-két vezető funkcionáriusnak, aki itt maradt Vásárhelyen, mert egyébként nagy részük úgy eltűnt mintha soha nem is lett volna. Én országosan is tapasztaltam, hogy egy darab kommunistával nem lehetett találkozni az idő tájt, amikor még ők is azt hitték, hogy elvesztették a játszmát. Na, lényeg az, hogy szegény Galyasit lecsukták. Márianosztrán letöltötte azt a másfél évet, a múzeumigazgatói posztjáról pedig páros lábbal kirúgták.

Szerencsére azt a művész barátai el tudták intézni, hogy ne tegyék ki az utcára. A Zsigmond utcai, múzeumigazgatóinak titulált lakást megtarthatta. Ezek után ott lakott Miklós bácsi, aki egy idő után kapott valamennyi nyugdíját, abból éldegélt nagyon szerényen, és a budapesti barátai lehetővé tették, hogy időnként, havonta egyszer vagy ilyen időközönként írjon egy tanulmányfélélet valamilyen képzőművészeti témáról, elsősorban a „vásárhelyi iskola” címen összefoglalható festők munkáiról. Tornyai egyik fő irány volt ebben, mert hát ő még személyesen ismerte Tornyai Jánost, olyannyira, hogy a róla elnevezett Társaságnak 1930-tól 1948-ig, amíg fel nem oszlatták, Galyasi volt a titkára. Egyébként rendkívül fontos szerepe volt a kultúrában, és ő adott ki például egy olyan magas színvonalú folyóiratot itt Vásárhelyen a *Puszták népe* címen, melybe az ország legkiválóbb írói, költői, vagy más kulturális ágazatok művelői, írásai jelentek ebben meg. A cím Illyés Gyula ugyanolyan című könyvéből származik. Jó barátságban voltak egymással, ezért Galyasi megkérte, hogy lehessen ez a folyóirat címe.

1948 az uge cezúra, a folyóiratok nagy része betiltva, az egyesületek nagy része feloszlata. Tehát ebből a szempontból is mindennek vége volt. Galyasi szerencsére megtalálta a helyét, mint múzeumigazgató, és őhöz egyébként élete végéig rengetegen jártak, írók, költők is. József Attila például személyes barátja volt, sőt, amikor Vásárhelyen járt, sokszor nála lakott a szülei házában, a Reisinger-pékség épületében. (A Galyasi nevet Miklós bácsi később vette fel.) Egyébként ő is rendkívül tehetséges költő volt. De hát az élet másfele sodorta őt is, aztán jött második világháború alatt munkaszolgálat, meg minden, azután az '56-os vihar is... Úgyhogy kiteljesedni ő sem tudott másképp, mint hogy afféle mindenese lett itt a kultúrának.

Nála Baktay Ervin kelet-kutatótól Banner János professzoron át Gordon Child angol régészen keresztül az újabb kori legjelentősebb emberekig, mindenki megfordult. Például Sterbetz István, a kiváló ornitológus, aki uge a madártojások nagy tudora volt. Miklós bácsinak ez is mániája volt. Akkor ott volt a fotózás, számos kiváló fotós jelent meg nála. Tehát, a kulturális elit egy részével nála ismerkedhettünk meg mi, fiatalok, akiknek pusztán az, hogy ott lehettünk és hallgathattuk a beszélgetéseket, óriási dolog volt. Ez ment éveken át, ami óriási inspiráló erő volt ránk nézve.

Engem Szentí Tibor vitt el Galyasihoz a társasággal együtt, én pedig korábban Bibó Lajoshoz vittem el őt a társaságával együtt, majd megismerkedtünk Moldvay Győző társaságával is, aki szintén igyekezett lapot kiadni, kulturális köröket szervezni Vásárhelyen. Őt '56 után szintén elüldözték Vásárhelyről, ez az azonban a további karrierjét végeredményben nem befolyásolta, sőt ahogy utóbb kiderült, akár segítette is.

Miklós bácsi egyedülálló ember lévén, élete utolsó szakaszában egy barátnőjéhez vitt el bennünket, egy idős zsidó asszonyhoz. Ő egy rendkívül művelt, igazi úriasszony volt. Még a Horthy-rendszerben szerzett műveltségről van szó, tehát a szocialista kultúrával nem „fertőződött” meg, még a régi irodalmi és kulturális szemlélettel, finom ízléssel rendelkezett. Nekünk nagyon tetszett mindaz, ami ott volt, bár ő maga olyan aktívan ezeken a beszélgetéseken nem vett részt. Nem csak én jártunk oda, hanem Fodor Jóska is, időnként Szentí Tibor, szóval többen összejöttünk ott, és beszélgettünk anélkül, hogy előre elhatározott napirendünk lett volna.

Amikor összejöttünk, legtöbbször az történt, hogy valaki mindig beszámolt arról, hogy legutóbb mit olvasott, máskor a színházi élményeinkről, egyebekről beszélgettünk. Különösebben ott sem politizáltunk, mert az az intenzív politizálást, mint ami itt már több mint húsz év óta tart, abban az időben nem igazán volt „divat”. Ha mégis szóba került a politika, akkor közöltük a saját a negatív tapasztalatainkat, de ilyesmiről tényleg ritkán esett szó. Mi úgy gondoltuk abban az időben, hogy a kommunista rendszer beláthatatlan időig fent fog állni. A hatvanas években semmi esélye sem látszott annak, hogy ez belátható időn belül megváltozik. Ez fix, és stabil dolognak tűnt. Úgy gondoltuk, hogy csak az a szabadság a

miénk, amit a magánszférában el tudunk érni, és az nekünk eszünkbe se jutott, hogy a társadalom szintjén bármi változás történhet. Föl sem merült bennünk a társadalmi rendszer megdöntésének gondolata – amitől úgy tűnik, annyira tartottak a belügyiek –, ez teljesen irreális volt.

Visszatérve Miklós bácsira, olykor vele is vitatkoztunk, de az volt éppen a nagyszerű ebben, hogy bár nagy tekintélye volt, elmondhattuk az ellenvéleményünket. Igaz, hogy mi leginkább csak tátott szájjal hallgattuk Miklós bácsit is és Bibó Lajost is, de letorkolva, vagy agyonnyomva nem voltunk soha. Tehát ellentmondani is lehetett, hogyha más véleményünk volt, és másképp láttunk valamit.

BÉRES DEZSŐ

Galyasi (Reisinger) Miklós bibliográfiája

„A más szennyesét könnyeimmel mostam.”

Szánom az embert c. versének 16. sora (IRIGYELJ, 93. p.)

Használt rövidítések, szignói, szerzői jelzései

(Ahol nincs név vagy szignó, a szerző Galyasi Miklós. *Kurzív* (dőlt betű) a róla szóló irodalom, **félkövér** a könyvek címléírása. Kötetekben megjelent versei külön listázva.)

(– r –)

(–)

(dr. R.)

(G. M.)

(gm)

(g-m)

(os)

(R. – S)

(R. M.)

(R.–)

(T. T. T.)

V. Szigfrid

a.n. = anonim, szerző nélkül

Di = Diárium

Dm = Délmagyarország (napilap)

Dv = Délvilág

HÉL = Hódmezővásárhelyi életrajzi lexikon 2002

HHÚ = Hetivásár – Hétfői Újság

JÚ = Jövő Útja

JVI = Jeles Vásárhelyiek életrajzi lexikon, 1993

LDV = „lila” Délvilág napilap, renegát

MÉL = Magyar Életrajzi Lexikon 1967-1981

MH = Magyar Hírlap napilap

MIT BIBL 1905–1970 = A Magyar Irodalomtörténet Bibliográfiája 1997.

MIT I. 1945-1974 = A Magyar

Irodalom Története I. kötet

MN = Magyar Nemzet napilap

Nsz = Népszabadság napilap

Nva = Népszava napilap

p = pagina, oldal

PN = Puszták Népe

RDv = Reggeli (kék) Délvilág napilap

SZEREMLEI = Szeremlei Sámuel:

Hódmezővásárhely története

SZIM = Szociáldemokrata Ifjúsági

Mozgalom

SzN = Szegedi Napló

SzTÉK = Szeremlei Társaság Évkönyve

t.k. = további közlések

Tt = Tiszatáj

u.e. = ugyanez

u.i. = ugyanitt

ÚMÉL 2001 = Új Magyar Életrajzi

Lexikon 2001

ÚMIL 1994 = Új Magyar Irodalmi

Lexikon 1994

VDCSMT = Válogatott Dokumentumok

Csongrád Megye Történetéből 1977

VFrÚ = Vásárhelyi Friss Újság

VI = Vidám Ifjúság hetilap

VRÚ = Vásárhelyi Reggeli Újság

VÚ = Vásárhelyi Újság

1. *Jogász hangverseny / a.n. = Vásárhelyi Újság 1923. november 27. 3. p. – November 25-én, a Visszhang utcai olvasóköri körben kultúrműsorral egybekötött bált volt. Reisinger Miklós a magyar dalról tartott előadást. Adományokat gyűjtöttek a jogi akadémia javára.*
2. *A Vásárhelyi Diákszövetség véglegesen megalakult / dr. Soós István – dr. Nagy Dezső = Vásárhelyi Reggeli Újság 1924. október 22. 1. p. – 17.-én. Választmányi tag lett Reisinger Miklós szegedi joghallgató.*
3. *Rádióvállalat Vásárhelyen / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1926. február 11. 3. p. – Rádió Unió néven alakult rádiók, rádióállomások, antennák felszerelésére. Vezetőségi tag lett Reisinger Miklós. Telephely: Berger Vilmos műhelye a Deák Ferenc utca 1. szám.*
4. *A Torna- és Vívóegylet tisztújító közgyűlése / a.n. = Vásárhelyi Újság 1927. január 11. 3. p. – Január 9.-én volt. Titkár lett Reisinger Miklós.*
5. *Gajdos és Reisinger géparúháza a Kinizsi utca 17. szám alatt van = Vásárhelyi Reggeli Újság 1927. augusztus 11. 4. p. – Hirdetés.*
6. *Mikulási virgács / V. Szigfrid = Vásárhelyi Reggeli Újság 1927. december 6. 2. p. – Tárca.*
7. *Az ősz poétája = Vásárhelyi Újság 1927. december 10. 3. p. – Vers. t.k.: FUT A LIDÉRC*
8. *Szemek, ha beszélnek... = Vásárhelyi Friss Újság 1928. január 5. p. 3. – Vers. t.k.: FUT A LIDÉRC*
9. *Művész-szerelem = Vásárhelyi Friss Újság 1928. január 12. 3. p. – Vers. Egy kéziratán datált: 1928. január 10. t.k.: FUT A LIDÉRC*
10. *Temet az idő = Vásárhelyi Friss Újság 1928. február 2. 3. p. – Vers. t.k.: FUT A LIDÉRC*
11. *Levél Cseszkó Mátéhoz rádióügyben / (gm) = Vásárhelyi Friss Újság 1928. február 19. 3. p. – Verses levél. Cseszkó a napilap 1928. 02. 17.-i számában a rádióról írt.*
12. *Tiszavirág = Vásárhelyi Friss Újság 1928. február 26. 3. p. – Vers. t.k.: FUT A LIDÉRC*
13. *Költő a ravatalon / (p.) = Vásárhelyi Újság 1928. február 29. 3. p. – Pákozdy Ferenc tárcájának szereplői a Fekete Sas egyik asztaltársasága: Galyasi Miklós, Bányai László, Bán Balázs (fizető-pincér), Vetró Gy. István, Dömjén Miklós.*
14. *Ma délben letelt a pályázati határidő... / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság 1928. június 19. 1. p. – 16 irodatiszti, írnoki állásra 201 kérvény, 100 pályázat érkezett. Reisinger Miklós pályázott, nem kapta meg. t.k.: VRÚ 1928. 06. 19; VÚ 1928. 06. 19.*
15. *Endre Béla halálára. Hódmezővásárhely, augusztus 14.= Vásárhelyi Friss Újság 1928. augusztus 17. 3. p. – Vers. t.k.: VRÚ 1934.08. 12; FUT A LIDÉRC; AKÉLA BÚCSÚDALA*
16. *Dalolunk... Kacagunk... = Vásárhelyi Újság 1928. szeptember 23. 3. p. – Vers. Kötetéből, mely most hagyta el a sajtót. t.k.: FUT A LIDÉRC; AKÉLA BÚCSÚDALA.*
17. **FUT a LIDÉRC** – Elhunyt menyasszonyom emlékének = Schwarcz Jenő nyomdája Szeged [1928] 64. p. – 25 vers. u.e.: VFrÚ 1928. 10. 10.

18. Fővárosi nívójú rádióüzlet Hódmezővásárhelyen. Séta Kemény Zoltán géparuházának rádióosztályán / (R. M.) = Vásárhelyi Friss Újság 1928. november 4. 6. p. – Szakértője Szöllös Károly rádió-technikus. A Magyar Hét alkalmából nyílt.
19. *A Sütőiparosok Sportegyletének / a.n.* = Vásárhelyi Reggeli Újság 1928. november 22. 2. p. – *Társas vacsora, felülfizetett 2 pengő 50 fillért* Reisinger Miklós.
20. Búcsúzkodó tücsökdanája = Vásárhelyi Friss Újság 1928. december 25. 3. p. – Vers.
21. Koldustarisznyával = Vásárhelyi Friss Újság 1928. december 30. 2. p. – Vers.
22. **VÁSÁRHELY TÖRTÉNETE CSALÁDOK TÜKRÉBEN** / Fejérváry József = *Erdei Sándor Könyvnyomdája Hódmezővásárhely 1929 tavaszán* 736. p. – REISINGER CSALÁD – *Adatai pontosításra, kiegészítésre szorulnak. tk: MÉL 1967; JV 1993; ÚMIL 1994; ÚMÉL 2001; HÉL 2002.*
23. Tüzek az éjszakában. Dráma – Bemutató / (dr.) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1929. július 30. 3. p. – Kritika. Földes Imre 3 felvonásos színművét Bársony Aladár rendezte.
24. Szibéria. Bemutató / (dr.) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1929. augusztus 7. 3. p. – Kritika. Zilahy Lajos színművét Bársony Aladár rendezte.
25. Az utolsó Verebélyi lány. Operett – Bemutató / (dr.) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1929. augusztus 11. 6. p. – Kritika. Drégely Gábor Kisasszony férje című vígjátékát Harmath Imre (librettó), Ábrahám Pál (zene) írta színpadra, Iványi rendezte.
26. Párisi divat / (dr.) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1929. augusztus 20. 3. p. – Kritika. Békeffy István és Lajtai Lajos operettje. u.i.: A színház és a közönség – Jegyzet. (nézőhiány, jegyárak, vigalmi adó, színész-nyomor.)
27. Nem élhetek muzsikaszó nélkül / dr. R. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1929. augusztus 22. 3. p. – Kritika. Móricz Zsigmond színművét Bársony Aladár rendezte.
28. Egyszer lomb-eső esett... (Párizs, 1929. december 13.) = Vásárhelyi Friss Újság 1929. december 25. 11. p. – Vers.
29. Szépen sikerült a Bodán–Kubányi–Orbán dalestély / (– r –) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1930. április 8. 3. p. – Kritika.
30. *A Rádióbarátok Egyesülete / a.n.* = Vásárhelyi Újság 1930. április 16. 2. p. – *Választmányi ülés a városháza kistanácstermében.* Reisinger Miklós *franciaországi élményeiről számol be.*
31. Apokrif sorok (Párizs, 1930. január 5.) = Vásárhelyi Friss Újság 1930. május 4. 4. p. – Vers. t.k.: A NAGY TÖRVÉNY MENTÉN; AKÉLA BÚCSÚDALA
32. *Megkezdte működését a Bartha Miklós Társaság vásárhelyi csoportja / a.n.* = Vásárhelyi Reggeli Újság 1930. május 23. 1. p. – *Május 21.-én, a Tisza Szálló különtermében.* Galyasi-Reisinger Miklós és dr. Bányai László *szólaltak fel u.e.*: *Négyszemközt József Attilával / Bányai László 1943; „Ki a faluba!” József Attila hódmezővásárhelyi kapcsolatainak történetéből / Csaplár Ferenc = Tiszatáj 1963/ 1; „Ki a faluba!” – Egy délelőtt dr. Fábrián Dánielnél / Szokolczay Lajos = Magyar Hírlap 1974. 11. 07; József Attila nyomában / Péter László = Argumentum Kiadó 2000*
33. *A bűn melódiája kerül újból bemutatásra / a.n.* = Vásárhelyi Újság 1931. május 27. 3. p. – *Rádióbarátok Egyesülete „propaganda-előadása” a Korzó moziban.* dr. Bodnár Bertalan *bevezetője után tart szakelőadást a hangosfilmről* dr. Galyasi-Reisinger Miklós. u.e.: VRÚ 1930. 05. 29; VÚ 1930. 05.

34. Fái Olga növendékeinek évváró vizsgája / dr. Reisinger Miklós = Vásárhelyi Újság 1930. június 25. 2. p. – Kritika. Az Iparegyletben rendezték.
35. Vasárnap délután lesz a vásárhelyi eszperantisták csoportbővítő közgyűlése / dr. Reisinger Miklós = Vásárhelyi Újság 1930. július 19. 1. p. – Csoportelnökként írta alá.
36. *Haragszanak a pékek a Vásárhelyi Újságra, ahelyett, hogy leszállítanák a drága kenyérárat / a.n. = Vásárhelyi Újság 1930. szeptember 16. 1. p. – Értekezleten özv. Reisinger Gyuláné panaszolta, hogy a kereskedők miatt pékek nem árusíthatnak, a liszt árát pedig a molnárok diktálják.*
37. *A hódmézővásárhelyi izraelita hitközség kultúrcsoportja / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1930. október 19. 5. p. – 21.-én a Kereskedelmi Testületben Reisinger Miklós Párizst idéző Péter-Pál a Szajna partján c. novelláját olvassa fel. u.e.: VÚ 1930. 10. 23.*
38. *Az izraelita hitközség kultúrcsoportjának estélyei / a.n. = Vásárhelyi Újság 1930. november 6. 3. p. – 5.-én a Kereskedelmi Testületben. Lóránt Gyula olvasta fel egy hosszabb, „figyelemre méltó termését Galyasi egyre messzibb horizontokra terjedő művészetének.”*
39. *A Magántisztviselők és Kereskedő Ifjak Egyesületének estéje / a.n. = Váráshelyi Friss Újság 1931. február 6. 4. p. – Munkanélküli és elaggott tagok felsegélyezésére a Fekete Sasban. „Értékes száma volt a műsornak Galyasi Miklós novellája. [...] Az irodalom helyi, nagy jövőjű képviselője mindent elkövetett az est sikere érdekében.” u.e.: VÚ 1931. 01. 31; 02. 07; VRÚ 1931. 02. 07; VÚ 1931. 02. 08; VRÚ 1931. 02. 08.*
40. Péter-Pál a Szajna partján = Vásárhelyi Friss Újság 1931. február 15. 4-5. p. – Tárcanovella. u.e.: VRÚ 1930. 10. 19; VÚ 1930. 10. 23.
41. *A rádióbarátok Egyesületének új tisztikara / a.n. = Vásárhelyi Újság 1931. március 7. 3. p. – 5.-én választmányi tag lett Pákozdy Ferenc, Sostarics Lajos, dr. Reisinger Miklós. u.e.: VFrÚ 1931. 03. 07.*
42. Festőművészek a Kaszinóban = Vásárhelyi Friss Újság 1931. május 24. 2. p. – Hénel Gusztáv és lánya, Hénel Margit kiállításáról.
43. *A magántisztviselők vasárnapi matinéjének részletes programja / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1931. augusztus 14. 3. p. – a Korzó moziban Galyasi Miklós az új magyar költészetéről olvas föl. u.e.: VÚ 08. 14; VFrÚ 1931. 08. 15; VRÚ 08. 16; VRÚ 1931. 08. 18; VFrÚ 1931. 08. 19.*
44. Szoborkiállítás a Kaszinóban / dr. Reisinger Miklós = Vásárhelyi Újság 1931. szeptember 4. 2. p. – Kritika. Nagy Gyula (Makó, 1907-1983) kiállításáról.
45. Furcsa = Vásárhelyi Újság 1931. szeptember 5. 3. p. – Tárca a rádióról.
46. Boletta helyett minimálják a búzaárat / (R-S) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1931. október 11. 4. p. – Javaslat, a kormányrendelettel szemben.
47. *A Magántisztviselők és Kereskedő Ifjak Egyesülete... / a.n. = Vásárhelyi Újság 1931. november 17. 3. p. – Ötödik, zenés irodalmi estjén, dr. Reisinger Miklós Edisonról tartott előadást. Egyik versét Mónus István tolmácsolta. u.e.: VFrÚ 1931. 11. 21; VÚ 1931. 11. 25; VFrÚ 1931. 11. 24; VRÚ 1931. 11. 24.*
48. A színek ifjú poétája / Dr. Reisinger Miklós = Vásárhelyi Reggeli Újság 1931. december 18. 5. p. – Kritika. Vén Emil kiállítása a Kaszinóban december 13.-án nyílt meg.
49. A légy meséje = Széphalom 1932/5 88. p. – Vers. t.k.: A NAGY TÖRVÉNY MENTÉN; AKÉLA BÚCSÚDALA

50. *Kultúrdélután a Sasban / (dr)* = Vásárhelyi Friss Újság 1932. február 2. 3. p. – Ady-
emlékest, a Magántisztviselők és Kereskedő Ifjak Egyesülete rendezte. Galyasi és dr.
Sarkady Ferenc ügyvéd, egyesületi elnök Ady Endréről folytatott elvi vitájáról. A Városi
Dalárda Ady Májusi zápor után c. megzenésített versét (Jandl Béla szerzeménye) nem
énekelte el. u.e.: VRÚ 1932. 02.0 3. 3. p.*
51. Esti ének =Vásárhelyi Friss Újság 1932. február 7. 3. p. – Vers. t.k.: A NAGY
TÖRVÉNY MENTÉN
52. Ezerszájú csönd... (Hódmezővásárhely, 1932. február 19.) = Vásárhelyi Friss Újság
1932. március 6. 6. p. – Vers. t.k.: A NAGY TÖRVÉNY MENTÉN
53. Nézem a tüzet... = Hetivásár1932. március 20. 5. p. – Vers. t.k.: A NAGY TÖRVÉNY
MENTÉN; AKÉLA BÚCSÚDALA
54. Vidám koldusok = Hetivásár 1932. március 20. 10-11. p. – Elbeszélés. Párizsi emlék.
55. A Gare de l' Esten / dr. Reisinger Miklós = Hetivásár 1932. április 10. 5. p. – Jegyzet.
Ady Endre védelmében, alkotói szabadságról, művészi ízlésről, a kritika jogáról.
56. Luminál = Hetivásár 1932. április 17. 13. p. – Vers. t.k.: A NAGY TÖRVÉNY
MENTÉN; AKÉLA BÚCSÚDALA
57. Kezek = Hetivásár 1932. május 1. 13. p. – Vers. t.k.: A NAGY TÖRVÉNY MENTÉN;
AKÉLA BÚCSÚDALA
58. *Szezonzáró kultúrest / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság 1932. május 28. 3. p. – Június 1.
Izraelita hitközség kultúr csoportja rendezte. Galyasi szereplése (üzleti ügyei miatt)
elmaradt. u.e.: VRÚ 1932. 05. 29; VFrÚ 1932.06. 05.*
59. *Egynémely utcanév / a.n. = Vásárhelyi Újság 1932. május 29. – Javaslat: ezután a
Fűzfa utca legyen Galyasi Miklós utca.*
60. *Pékiparosok országos nagygyűlése / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1932. október 21.
3. p. – 24.-én lesz Budapesten. Vásárhelyről dr. Reisinger Miklós utazik.*
61. *A Magyar Országos Eszperantó Egyesület Hódmezővásárhelyi Csoportja / a.n. =
Vásárhelyi Újság 1933. február 2. 3. p. – Január 28.-án tisztújító közgyűlésen
tiszteletbeli elnök lett dr. Reisinger Miklós.*
62. *A sütőiparosok közgyűlésén / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság 1933. április 4. 4. p. –
Jegyző lett dr. Reisinger Miklóst. A liszt forgalmi adójának eltörlését, vagy
egységesítését követelték. u.e.: VFrÚ 1935.08. 24.*
63. Népszavazás a magyar nóta mellett / dr. Reisinger Miklós = Hetivásár–Hétfői Újság
1933. április 10. 1. p. – Magyarnóta-est volt a Fekete Sasban.
64. *A sütőiparosok a boletta ellen / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1933. május 10. 2. p. –
Május 9.-én az országos központban tartott évi rendes közgyűlésen felszólalt dr.
Reisinger Miklós.*
65. *A Fábián-házaspár kultúrestje / Dr. Reisinger Miklós = Hetivásár–Hétfői Újság 1933.
május 22. 4. p. – Központi Szálló nagyterme, Izraelita Nőegylet rendezése. Fábián
Bélané a mai nő társadalmi szerepéről beszélt. dr. Fábián Béla országgyűlési képviselő a
társadalmi válságot vallási, világnézeti okokra vezette vissza.*
66. *Kultúrest / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság 1933. május 27. 3. p. – Május 29.-én az
izraelita kultúr csoport szeszonzáró estjén Galyasi Miklós költeményeiből olvas föl. u.e.:
VRÚ 1933. 05. 27; 30; VÚ 1933. 05. 25; 05. 27; 05. 28.*

67. *Az izraelita művelődési kör évváró estéje / (-y f-) = Vásárhelyi Újság 1933. május 31. 2. p. – Pákozdy Ferenc tudósítása. Galyasi Miklós szerepelt. u.e.: VFrÚ 1933.05. 31; HHÚ 1933. 07. 05.*
68. *El nem mondott köszöntő / Dr. Reisinger Miklós = Hetivásár–Hétfői Újság 1933. május 29. 3. p. – Orbán Sándor nótáénekes tiszteletére.*
69. *Felhívás az eszperantistákhoz / a.n. = Vásárhelyi Újság 1933. június 10. 3. p. – Levelezési címet ad Hajdú Imre (Szárász u. 9.) és dr. Reisinger Miklós (Kinizsi u. 17.)*
70. *Köszönjük, kedves Rudolfi / (-) = Hetivásár–Hétfői Újság 1933. június 28. 3. p. – 21-22.-én Uferini Frédi társulatával Hódmezővásárhelyen lépett fel Rudolfi Rezső zeneszerző, előadóművész, „a magyar nóta Ady-ja.”*
71. *Új vizeken... / dr. Reisinger Miklós = Vásárhelyi Újság 1933. július 5. 2. p. – Rudolfi Rezső dalszerző, muzsikus a Műverőm vendége volt.*
72. *Rudolfi Rezső / a.n. = Hetivásár–Hétfői Újság 1933. július 10. 2. p. – Galyasi Miklós megzenésített verseivel szerepelt a Munkás Dalárda Iparegyletben rendezett estjén.*
73. *A magántisztviselők műsoros estje / a.n. = Vásárhelyi Újság 1933. szeptember 1. 3. p. – Gazdasági Egyesület székházában 2.-án Galyasi Miklós költeményeiből olvas fel.*
74. *Norvég eszperantista cserkészelőadása, vetített képekkel / a.n. = Vásárhelyi Újság 1933. szeptember 19. 3. p. – John Bergreen, a cserkész-eszperantisták nemzetközi szövetségének egyik vezetője hazájáról, kultúrájukról beszél. Galyasi Miklós egyesületi tb. elnök tart előadást. u.e.: VRÚ 09. 20.*
75. *Néhány szó Vén Emil vasárnap megnyílt képiállításáról / (-) = Hetivásár–Hétfői Újság 1933. október 2. 3. p. – Kritika, a Kaszinóban Szathmáry Tihamér nyitotta meg „Endre Béla méltó örökösének” kiállítását. u.e.: VRÚ 1933. 10. 08.*
76. *A Magyar Országos Eszperantó Egyesület/ dr. Wiener Tibor elnök, dr. Reisinger Miklós = Vásárhelyi Újság 1933. október 4. 4. p. – Felhívás. Ismét nyelvoktatási tanfolyam lesz a Mária Valéria utcai iparostanonc-iskolában.*
77. *Kultúrest / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1933. október 27. 3. p. – Központi Szállodában október 30.-án, az Izraelita Hitközség Kultúr csoportjának szezonnyitó estjén Galyasi Miklós újabb költeményeiből olvas fel. u.e.: VRÚ 1933. 10. 29; VÚ 10. 28; VRÚ 1933. 10. 02; VÚ 1933. 11. 05.*
78. *Virágok, csendéletek, tájak... / dr. Reisinger Miklós = Vásárhelyi Reggeli Újság 1933. november 12. 7. p. – Kritika. Hénel Gusztáv és leánya, Margit a Kaszinó Kistermében rendezett kiállítást.*
79. *Balázs Árpád novelláskötete / dr. Reisinger Miklós = Hetivásár–Hétfői Újság 1933. november 13. 2. p. – Könyvismertetés.*
80. *Péter-Pál a Szajna mellett, Budapesten, Amerikában / a.n. = Hetivásár–Hétfői Újság 1933. november 27. 2. p. – Tárca. Nyári Tibor álneven Kleinné Kiss Ilona plágiumot vétett. Más címmel, de szóról szóra egyezően közölte Galyasi tárcanovelláját a Magyarság című fővárosi lapban, forrásként a Sao Paoló-i Dél-amerikai Magyar Hírlapot jelöli, az viszont a Párisi Magyar Újságból vette át.*
81. *A kórházi szállítások / a.n. = Vásárhelyi Újság 1933. december 13. 3. p. – Jövőre kenyeret a Reisinger sütőde szállít.*

82. Bolondok gyűlésén. Pákozdy Ferkónak, a magyar szó Tornyajának szeretettel adom. = Hetivásár–Hétfői Újság 1933. december 25. 3. p. – Vers. *t.k.*: A NAGY TÖRVÉNY MENTÉN
83. [Marcona hó csikorog...] Galyasi Miklósnak, szívbéli szeretettel / vásárhelyi Pákozdy Ferenc = Hetivásár–Hétfői Újság 1933. december 25. 6. p. – Vers. Cím nélkül. Galyasi Bolondok gyűlésén c. versére.
84. Mi az a „Linguaphone” nyelvtanítási rendszer? / (–) = Hetivásár–Hétfői Újság 1934. január 1. 5. p. – Darabos István gép- és gyorsíróiskolájában gramofonlemezeken mutatja be a német, olasz, francia, angol helyes kiejtést.
85. Az Iparos Daloskör / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. január 31. 3. p. – Február 4.-én, az Iparegyletben magyar nóta estet tart. Galyasi Miklós a párizsi magyar hangversenyen (1930-ban, négyezer hallgató előtt) a magyar dalról tartott előadását itthon is elmondja. Közre működik, a Daloskör szóló-kvartettje. Elhangzó, Singer István (karnagy) megzenésítette Galyasi-versek: Tudom, édes; Csalogat a Tisza vize; Nem lesz nekem soha. Énekel Misán István (dalköri szólista), zongorán kísér Singer István. *u.e.*: VÚ 1934. 02. 04; VFrÚ 1934. 02. 04; VÚ 1934. 02. 08.
86. Az Iparos Daloskör / a.n. = Vásárhelyi Újság, 1934. február 11. 5. p. – Mai estjén közreműködik a Hódmezővásárhely Általános Dalegylet. Megnyitót Pákozdy Ferenc mond. Elhangzik: Galyasi–Singer: Vihar van a pusztán... (műdal.) *u.e.*: VRÚ 1934. 02. 10; VFrÚ 1934. 02. 11.
87. Móra Ferencet mi is gyászoljuk... / (dr.) = Hetivásár–Hétfői Újság 1934. február 12. 1. p. – Nekrológ. A Gyermekvilág c. hetilapot id. Bibó után ő szerkesztette Szegeden.
88. Kiss József emlékest / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. február 18. 4. p. – 21.-én, az Izraelita Kultúrcsoport rendezésében. Megnyitót Galyasi Miklós mond. *u.e.*: VÚ 1934. 02. 18; 02. 21; VFrÚ 1934.02. 18; VFrÚ 1934. 02. 21; VRÚ 1934. 02. 21.
89. Új csapásokon a képzőművészet ismertetése. Dr. Weiner Tibor országos előadássorozata / Galyasi Miklós = Hetivásár–Hétfői Újság 1934. február 19. 2. p. – Gyűjteményéből kiállítást rendezett a Kereskedelmi Testületben. A műgyűjtő görögkeleti lelkész eszperantóul külföldön is tartott diákepekkel illusztrált előadásokat.
90. Franciszti Etelka tanítónő halála / (R. –) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. február 28. 3. p. – Nekrológ. 20 évig tanított a Damjanich utcai Állami Elemi Népiskolában. Tanyai, pusztai tanítónőként kezdte pályáját. Gyászjelentése: 4. p.
91. Relle Pál előadása az izraelita kultúrcsoport csütörtöki estjén / (gm) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. március 24. 3. p. – Kritika. Az előadó fővárosi lapszerkesztő, író.
92. „A nagy törvény mentén” / a.n. = Vásárhelyi Újság 1934. március 28. 3. p. – Egy hónap múlva jelenik meg Galyasi Miklós verseskötete, ötödfélv terjedelemben. Kohán György 10 pasztell képpel illusztrálta, az Egyetemi Nyomdában készül. „Kedvezményes áron előjegyezhető a Nemes-könyvkereskedésben.” *u.e.*: VRÚ 1934.03. 26; VRU 1934. 03. 28.
93. Reflexiók egy képkiállításról = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. április 3. 3. p. – Kritika. A szegedi Kultúrpalotában, a Szegedi Képzőművészeti Egyesület tavaszi tárlatán Endre Béla hagyatéki képei, Wiener Tiborné vásárhelyi kézimunkái, Markovics Horváth Antal faszobrai, Vén Emil, vitéz Erdős János és a Párizsból nemrég visszaérkezett Kohán György alkotásai szerepeltek. A kiállítást nem volt, aki megnyissa.

94. *Galyasi Miklós szerzői estje = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. április 19. 3. p. – Előzetes. Izraelita kultúrcsoport rendezte, a Kereskedelmi Testület nagytermében, április 25.-én. A kötet szombatig előjegyezhető, 23.-án jelenik meg. A műsort bevezeti Róth László. Galyasi Miklós verseit szavalja Loránt Gyula és a szerző, költészetéről Pákozdy Ferenc tart előadást. Megzenésített verseit Orbán Sándor énekli, zongorán kíséri Singer István. Belépő nincs, 50 fillér műsormegváltás kötelező. u.e.: VÚ 1934. 04. 20; VFrÚ 1934. 04. 20; VRU 1934. 04. 21; VRÚ 1934. 04. 22; VÚ 04. 22; HHÚ 1934. 04. 23; VRÚ 1943.04. 24; VFrÚ 04. 24; VRÚ 1934.04. 25; VÚ 1934. 04.26; VFrÚ 1934. 04. 27; VÚ 1934. 04. 27; Di 1935/1*
95. **A NAGY TÖRVÉNY MENTÉN** – Versek Kohán György képeivel. Karolának = Magánkiadás. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest 1934. 70. p. – 39 vers.
96. *Galyasi Miklós: A nagy törvény mentén / Pákozdy Ferenc = Vásárhelyi Újság 1934. április 29. 3. p. – Felolvasta a könyvpremierén. Második rész: május 2. 2. p.*
97. Baktay Ervin előadóestje = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. április 24. 1. p. – Indiáról, diavetítéssel. 22.-én a Fekete Sasban több mint 500 érdeklődőnek másfél órás előadást tartott.
98. *Levél Galyasi Miklóshoz, a költőhöz / Kelemen Károly = Hetivásár–Hétfői Újság 1934. április 30. 2. p. – Kötetéről. A Láng legendája c. versével.*
99. Egy tabló margójára / (dr.) = Hetivásár–Hétfői Újság 1934. június 25. 3. p. – Nekrológ. Meszlényi László nyolcadikos gimnazista fényképének helye üresen maradt.
100. *Megalakult Vásárhely kultúregyesülete, a Tornyai Társaság / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. július 13. 2. p. – Szathmáry Tihamér elnökletével 12.-én, a városháza dísztermében. Pákozdy Ferenc alapszabályt, programot ismertetett, megalakult az ideiglenes tisztikar. Az első közgyűlésig titkárnak választották Galyasi Miklóst. u.e.: VÚ 1934. 07.14; VFÚ 1934.07. 14.*
101. Balázs / (dr.) = Hetivásár–Hétfői Újság 1934. július 16. 2. p. – Tárca. Bán Balázs, a Fekete Sas pincére, ha nincs vendég, ő is verseket ír. Márpedig „Jó üzletben a főpincérből sohasem lesz költő.” Csak ott, ahol ritka a fizető vendég.
102. Valami a madoccai esetről / (dr.) = Hetivásár–Hétfői Újság 1934. július 23. 4. p. – Jegyzet. Márkus Szabó János köztörvényes bűnöző, betyárromantika lengi körül.
103. A Tornyai Társaság Naplója / (T.T.T.) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. július 22. 2. p. – Simándi Béla Tanyai Írások c. folyóiratáról, Vén Emilről, Vajna és Erdei, ifjú képzőművészek Munkásotthonban rendezett kamara-kiállításáról.
104. A nagy törvény mentén = Jövő Útja 1934. augusztus 3. p. – Vers. Anonim szerző kritikájával. t.k.: A NAGY TÖRVÉNY MENTÉN; AKÉLA BÚCSÚDALA
105. *A Tornyay Társaság e héten megkezdi társadalmi szervezőmunkáját. Még augusztusban megalakul a társaság hangversenyzenekara / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság 1934. augusztus 9. 3. p. – Felhívás pártoló tagságra.*
106. A Tornyai Társaság Naplója – Béla bácsi = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. augusztus 12. 7. p. – Endre Béla halálának hatodik évfordulóján, *Endre Béla halálára* című verse cím nélkül. t.k.: VFrÚ 1928. 08, FUT A LIDÉRC, AKÉLA BÚCSÚDALA
107. István király / (–dr–) = Hetivásár–Hétfői Újság 1934. augusztus 20. 1. p. – Vezércikk.

108. A Tornyai Társaság Naplója – Vén Emil képkiallítása / (G. M.) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. augusztus 26. 5. p. – Riport. Kiallítása előtt, műtermében.
109. Vén Emil kiállítása = Vásárhelyi Reggeli Újság 1934. szeptember 9. 4. p. – Előzőnap 60 alkotásából nyílt kiállítása a Kaszinó kistermében.
110. *Helyet az ifjúságnak – helyet a Vénnek!* / Kelemen Károly = *Hetivásár–Hétfői Újság* 1934. szeptember 10. 3. p. – Vén Emil kiállításáról írt mustrájában kiemeli a Galyasi Miklósról készült portrét.
111. *Vén Emil képkiallítása / a.n.* = *Vásárhelyi Friss Újság* 1934. szeptember 16. 5. p. – Záró napján (szeptember 16. 18. óra) előadást tart Galyasi Miklós.
112. Pásztortűz a Tóparton... Őszeleji melegedés Zsarkó Antalnál, aki életét és vagyonát helyezte dicső áldozatul a művészetek oltárára / (–) = *Vásárhelyi Friss Újság* 1934. október 2. 2. p. – Riport. „a hajdani Hódító legmagasabb partrészén áll a 67 esztendő földbirtokos – legújában, közkeletűn: „tóparti Ermitázs” – háza.” A Bocskay utcában. Vagyonát mecenatúrára, legelőbb Tornyai Jánosra költi.
113. Az újjáéledő Filharmónia lendülettel készül a novemberi bemutatkozásra / (–) = *Vásárhelyi Friss Újság* 1934. október 14. 3. p. – Beethoven, Mozart, Liszt művekkel, a Tornyai-ünnepségekre.
114. A hatvanöt éves Tornyai János ifjonti lázzal készül vásárhelyi jubiláris kiállítására / (–) = *Vásárhelyi Friss Újság* 1934. november 4. 5. p. – Tornyai Zsarkó Antalhoz írt, legutóbbi leveléből vallomás a szülőföldről.
115. *A Tornyai-jubileumi ünnepségek teljes műsora / a.n.* = *Vásárhelyi Friss Újság* 1934. november 11. p. 2. – 18.-án a Tornyai Társaság díszközgyűlésén (városháza kistanácsterme) Galyasi Miklós Szathmáry Tihamérra emlékezik, a Társaság közelmúltban elhunyt alelnökére, majd beterjeszti a tisztikar és a rendes tagok névsorát. – t.k.: VRÚ 1934. 11. 11; VÚ 1934. 11. 11; VRÚ 11. 18; VFrÚ 11. 18; VÚ 1934. 11. 18.
116. *Tornyai János haza érkezett / a.n.* = *Vásárhelyi Reggeli Újság* 1934. november 13. p. 3. – Az állomáson a Tornyai Társaság fogadóbizottsága várta, élén Galyasival.
117. *A szeretet szimfóniája volt a Tornyai-jubileum ünnepsége / a.n.* = *Vásárhelyi Friss Újság* 1934. november 20. 2. p. – Pályája ötvenedik évfordulóján közgyűlést rendezett a Tornyai társaság. Endrey Béla polgármester ünnepi beszédéből. Következő napon Galyasi Miklós Szathmáry Tihamérről, közelmúltban elhunyt elnökükről emlékezett meg. u.e.: VRÚ 1934. 11. 21; VÚ 11. 21; VFrÚ 1934. 11. 21.
118. *Vásárhelyi szereplők a Dugonics Társaság felolvasó ülésén / a.n.* = *Vásárhelyi Reggeli Újság* 1934. november 25. 8. p. – Pákozdy Ferenc, Galyasi Miklós, Müller Lajos 25.-én, a szegedi városházán. u.e.: VFrÚ 1934. 11. 25; SzN 1934. 11. 27; VRÚ. 1934. 11. 27
119. A film ünnepe volt a Korzó mozi jubileumi estéje / (–) = *Vásárhelyi Friss Újság* 1934. november 28. 2. p. – Koncz Antal ünnepelt a Nemzeti Szálló különtermében.
120. Post festam! = *Vásárhelyi Friss Újság* 1934. december 2. 4. p. – Bezárt a kiállítás. „A Tornyai Társaság megalakítása összeesküvés volt a tétlenség a közöny s a művészet álorcájába bújt, paréj módjára burjánzó giccselés ellen.”
121. A Herries-család. Walpole regénye / (R. M.) = *Vásárhelyi Friss Újság* 1934. december 8. 3. p. – Könyvismertetés, a skót Hugh Walpole családregényéről.
122. Az alsó g a magasba emelte Endre Borbálát. A pesti kritika a jövő tüneményes alt-énekesnőjét fedezte fel benne / (–) = *Vásárhelyi Friss Újság* 1934. december 8. 3. p. –

- Endre Béla és „Zsóca asszony Borcsája” sikeresen vizsgázott a Zeneművészeti Főiskola és az Operaház próbabizottsága előtt. Bartókot énekelt. Székelyhidi Ferenc operaénekes, főiskolai tanár, az operaház örökös tagjának növendéke lesz.
123. *Még lehet Tornyai-képet vásárolni / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság 1934. december 18. 2. p. – Néhány napig, Galyasi Miklós Kinizsi utca 17. sz. alatti lakásán.*
124. *Kultúrest / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság 1934. december 25. 5. p. – 29.-én a Kereskedelmi Testület nagytermében, az Izraelita Hitközség Kultúr csoportjának rendezésében Galyasi Miklós, a Tornyai Társaság titkára, Örök emberi problémák Omár Khajjam költészetében című munkáját olvassa fel. u.e.: VÚ 1934. 12. 29; VFrÚ 1934. 12. 29; VRÚ 1934.12. 25.*
125. *A Dugonics Társaság közgyűlése /a.n. = Szegedi Napló 1935. január 1. 6. p. – Költői munkásságuk elismeréséül Pákozdy Ferencet és Galyasi Miklóst december 30.-án tagjai sorába választotta. u.e.: Dm1935. 01. 01; VRÚ 1935.01. 04; VFrÚ 1935.01. 04.*
126. *Júniusban országos eszperantó kongresszust tartanak Vásárhelyen / a.n. = Vásárhelyi Újság 1935. január 15. 3. p. – 8.-án tartotta közgyűlését a helyi eszperantó csoport a Mária-Valéria utcai iskolában. Elnöki megnyitó dr. Reisinger Miklós díszelnök mondott. dr. Hollósy Antal alelnök a júniusra tervezett országos kongresszusról és a július–augusztusra tervezett római világkongresszusról beszélt. u.e.: VFrÚ 1935. 01.16.*
127. *A Tornyai Társaság zenei munkaterve / Titkár, Karmester = Vásárhelyi Reggeli Újság 1935. február 5. 2. p. – Galyasi Miklós és Faragó Sándor válasza Lehota Lászlónak (VRÚ 02. 02.) A filharmonikus zenekar nem oszlott fel.*
128. *A kamarazene-est nagy sikere / (-) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1935. február 9. 4. p. – „Méltó volt a nagy célkitűzésekhez. Annyi bizonyos, hogy helybeli erőkből álló zeneegyüttes még nem produkált olyan elmélyedő, minden részében precíz és tiszta műélvezetet nyújtó munkát, mint a Tornyaiak kamara együttese.”*
129. *Négy császárt és királyt szolgált ki, most a közkórház ingyenbetege a mozgalmas múltú Schlinger bácsi. Nyolc amerikai utazástól és 100.000 aranyfrankos Monte Carlói kasszarobbantástól az utolsó vásárhelyi menedékig / (-) = Vásárhelyi Reggeli Újság 1935. február 15. 3. p. – Riport. Kis, színes, üres.*
130. *Zsuzsánna / (-) = Vásárhelyi Friss Újság 1935. február 20. 2. p. – Névnapi jegyzet.*
131. *Ha én örököltem volna / (-) = Vásárhelyi Friss Újság 1935. március 1. 2. p. – Tárca. Egy napszámos 127 milliót örökölt. Jótékonykodna a jegyzetíró, mert 150 pengőjéből nem tudja szanálni a várost.*
132. *Mokcsay-Bodnár székfoglaló / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság, 1935. március 6. 2. p. – Mokcsay Zoltán és Bodnár Bertalan székfoglalója után – a Tornyai Társaság 2. estjén – Galyasi Miklós legújabb verseiből olvas föl. u.e.: VFrÚ 1935. 03. 07; VÚ 1935. 03. 07; VRÚ 1935. 03. 07; VFrÚ 1935. 03. 09; VRÚ 1935. 03. 09.*
133. *Madách Imre és a klasszikus ókor. Kovács Ernő dr. könyve = Vásárhelyi Friss Újság 1935. április 14. 6. p. – Kritika. Amint a teremtést, úgy az alkotást sem lehet értelmi érvekkel magyarázni.*
134. *Kovács Ernő dr. Madách-tanulmánya. Kritikai megjegyzések egy kritikához / (f. s.) = Vásárhelyi Friss Újság 1934. április 21. 3. p. – Faragó Sándor kritikája Galyasi kritikájáról.*

135. Kitűnően sikerült a Bach – Händel-est / (–) = Vásárhelyi Friss Újság 1935. május 4. 2. p. – Kamarazenei estet rendezett a városházán Tornyai Társaság. Szathmáry Lajos gimnáziumi tanár emlékbeszédéről, felesége virtuóz zongorajátékáról.
136. Színház. A Tornyai Társaság felhívása a közönséghez /a T. T. elnöksége = Vásárhelyi Friss Újság 1935. május 8. 2. p. – Aki teheti, látogassa Alapi Nándor színtársulatának előadásait a Fekete Sasban. Vásárhely sem maradhat el a békéscsabai közönségtől „kötelességteljesítésben!”
137. Nagyszabású vásárhelyi népdalestet rendez a Tornyai Társaság / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság 1935. május 22. 2. p. – Június 6.-án, a közgyűlési teremben, az Alföldi Hét keretein belül. Közreműködik Galyasi Miklós, Föld és dal című előadásával. t.k.: VRÚ 06. 04; VRÚ 06. 06.
138. Hénel Gusztáv és Margit képkiallítása / (–) = Vásárhelyi Friss Újság 1935. május 25. 2. p. – Kritika.
139. A szobor / = Könyvesláda 1935. június (I. évf. 1. sz.) 13. p. – Vers. u.e.: VFrÚ 1935. 06. 02. t.k.: A NAGY TÖRVÉNY MENTÉN
140. A Tornyai Társaság hangversenye / a.n. = Vásárhelyi Újság 1935. június 8. 3. p. – Galyasi Miklós előadásában „a népdalt nem tudományosan, hanem a lelken keresztül vizsgálta.” u.e.: VRÚ 1935. 06. 07.
141. Irodalom. Lányok és asszonyok – Booth Tarkington regénye / R. M. = Vásárhelyi Friss Újság 1935. június 16. 6. p. – Amerika egyik legragyogóbb tollú humoristájának tartja.
142. A Nyizsnyay emlékünnepe programja / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1935. június 16. 6. p. – Június 23.-án a kisdedővó, gyermekdal-költőre emlékeznek halálának 2. évfordulóján. A Tornyai Társaság nevében Galyasi Miklós mond beszédet. – u.e.: VÚ 1935. 06. 18; VFrÚ 1935. 06. 20; VRÚ 1935. 06. 25; VFrÚ 1935. 06.25; VÚ 1935.06. 25.
143. Halász Ily nagy sikere a Tornyai Társaság estélyén / (–) = Vásárhelyi Friss Újság 1935. július 7. 4. p. – Beethoven As-dur szonátáját játszotta bemutatkozó estjén. „A quinquecento velencei iskolájának festői” címmel Wiener Tibor megtartotta székfoglalóját.
144. Vén Emil képeiről / (–) = Vásárhelyi Friss Újság 1935. szeptember 1. 2. p. – Vén Emil a Műverömhöz tartozik, a Tornyai Társaság egyik alapítója, jegyző.
145. Vén Emil kiállítása = Vásárhelyi Reggeli Újság 1935. szeptember 3. p. 2-3. – Búcsúkiállítása vasárnap nyílt a városházán, a Tornyai Társaság rendezésében.
146. A Tornyai Társaság VIII. előadóestje csütörtökön / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság 1935. október 2. 3. p. – Galyasi Miklós a Társaság terveiről tartott előadásában nem csak a Társaság, de egész Vásárhely kulturális, művészi programját foglalta össze, s ajánlotta mindazok figyelmébe, kiknek a megvalósítás törvény szabta kötelességük. u.e.: VFrÚ 1935. 11. 02; 11.03; VÚ 1935. 11. 02. 3;11. 03; VÚ 1935. 11. 05.
147. Névmagyarosítás / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1935. november 13. 3. p. – Reisinger Miklós dr. nevét belügyminiszteri engedéllyel Galyasira változtatta. u.e.: VÚ 1935. november 13. 3. p.
148. Névnappmegváltás / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság, 1935. december 6. 3. p. – Jótékonyaságból Galyasi Miklós dr. a polgármesteri hivatalnál 5 pengőt adományozott névnappmegváltás címén.

149. *Két előadás – és a fiatal költők / (–) = Vásárhelyi Friss Újság 1935. december 14. 1. p. – 12.-én volt a Tornyai Társaság IX. előadói estje. Szentkirályi Zsigmond és Szathmáry Lajos előadásai után Galyasi Miklós dr. fiatal költőket mutatott be: Endrey Gyula, Imre Károly, Kerekes Imre, Vöröss István verseit olvasta föl.*
150. *Új lehetőségek a vásárhelyi agyagban. Jegyzetek egy kiállítás margójára / Galyasi Miklós = Vásárhelyi Friss Újság 1935. december 22. 3. p. – Kiállított Makai Etelka (Makai Ödönné, József Eta, relief díszlettervek), és Lajos Ferenc (színes tus-festmény). A zománctechnika még sok kívánnivalót hagy hátra, leginkább megfelelő kemence hiányzik. Támogatást, érdeklődést megérdemlő tehetségek kiállítása.*
151. *A péksütemény minősége / Galyasi Miklós dr. = Vásárhelyi Friss Újság 1936. január 19. 2. p. – Jegyzet a VÚ: A kenyér című vezércikkéhez (1936. 01. 16.) u.e.: VÚ 1936. 01. 22. – Kelemen Károly válasza.*
152. *Tornyai Társaság Tisztelgő küldöttsége Endrey Béla polgármesternél / a.n. = Vásárhelyi Friss Újság 1936. január 25. 2. p. – Polgármesterré választása alkalmából, Tornyai János vezetésével. Galyasi Miklós üdvözlőbeszéde, a válasz. u.e.: VRÚ 01. 25.*
153. *Sülthús Julcsa szobrának leleplezése a Plohn-udvarban – Iványi Grünwald Béla viharos közreműködésével. Vásárhelyi emlékeiről beszél az ősz Mester és egy huncut fénykép / (–) = Vásárhelyi Friss Újság 1936. január 26. 3. p. – Riport. Anekdóták Plohn József egy 1890-ben készült fotográfiája mellett: állványon női mellszobor (Kallós-alkotás), körülötte Tornyai, Kallós, Iványi-Grünwald, Plohn Illés és Plohn József, háttér: Iványi „Isten kardja” c. festménye. Sülthús Julcsa szép cigánylány, Kallós modellje volt.*
154. *A Tornyai Társaság célkitűzései = Hódtava 1936 [1.] 6-7. p. – Szükség van a provinciális művelődésre, számvetés az eddig működésről. u.e.: VRÚ 1936. 02. 16.*
155. *Kor és művészet / (–) = Hódtava 1936 [1.] 13. p. – Művészet és kultúra kölcsönhatásáról, vagy együttállásáról. Művészet alakítja a kultúrát. „Ezt a szolgálatot a művészetnek vállalnia kell azon magasabb erkölcsi elkötelezettsége folytán is, melyet az esztétikai szép nevelő hatásának sokszorosan nagyobb értéke, ereje rótt reá.”*
156. *Tavaszi van; Az élő Krisztus; A névtelen harmadik; Titok = Hódtava 1936 [1.] – 4 vers. t.k.: AKÉLA BÚCSÚDALA; IRIGYELJ*
157. *Juhász Gyula: Fiatalok, még itt vagyok = Kelet Népe 1936/3 sz. 44. p. – Könyvismertetés.*
158. *Tisztújító közgyűlés a Tornyai Társaságban / a.n. = Népújság 1936. április 2. 3. p. – (A Vásárhelyi Friss Újság 1936. február 23.-tól ezen a főcímen jelent meg.) Endrey Béla elnökletével 1.-én tartották. Galyasi Miklós tartotta meg beszámolóját a Társaság eddigi működéséről, következő feladatairól, céljairól. Jelen volt Tornyai János. Eddig 21 rendezvényük volt (előadás, hangverseny, stb., több ezerre tehető a közönségszám). Tisztújítás után titkár maradt dr. Galyasi Miklós, új tagokat választottak. *Teljes névsor a cikkben.**
159. *Fények – árnyak a tavaszi Tiszán. Reménykedve várja Mártély a nyarat, amely bő kárpótlást ígér a fekete tél után... / (–) = Népújság 1936. április 5. 2. p. – Riport.*
160. *Egyszer volt, hol nem volt... Maczelka Jóska bácsi, a bojtárból lett mártélyi nábob, aki 93 évet élt, télen-nyáron jeges vizet ivott, gróffokkal és cselédekkel evett egy asztalnál, de a zöld szűrt sohasem vetette le / (–) = Népújság 1936. április 12. 2. p. – Paraszt-portré, birtoktörténet.*

161. *A Tornyai Társaság április-májusi programja / a.n. = Népújság 1936. április 18. 2. p. – XIV. előadói est április 23.-án. A társaság költőtagjairól (Bakó József, Berczeli Anselm Károly, Csomorkányi Pál, Erdélyi József, Fodor József, Galyasi Miklós, Gulyás Pál, Illyés Gyula, Juhász Gyula, Madáchy László, Pákozdy Ferenc) Faragó Sándor tart előadást, felolvas verseikből. Takács Ferenc országgyűlési képviselő „Küzdelem a vásárhelyi ugaron” címmel tart székfoglaló előadást. Májusban kétrészes olasz est lesz. u.e.: VRÚ 1936. 04. 18; VRÚ 1936. 04. 22; NÚ 1936. 04. 23; VRÚ 1936. 04. 23.*
162. *Takács Ferenc székfoglaló beszéde / a.n. = Nagy Magyar Alföld 1936. április 24. 7. p. – Takács Ferenc után Galyasi Miklós megemlékezett az április 22.-én elhunyt Cseszkó Mátéről, „a vásárhelyi művészet öregbojtárjáról.” u.e.: VÚ 1936. 04. 25; NÚ 1936. 04. 25; VRÚ 04. 26.*
163. *Cseszkó Máté halála / Galyasi Miklós = Népújság 1936. április 25. 1-2. p. – Nekrológ. A keramikus, néprajzi író (Weisz Mihály), a Tornyai Társaságnak alapító tagja temetésén, sírbeszédet Galyasi Miklós mondott. u.e.: NÚ 1936. 04. 28. 3; VRÚ 1936. 04. 28. 3. p.*
164. *A Kelet Népe irodalmi estélye az Egészségügyi Kiállítás befejezése alkalmából / a.n. = Népújság 1936. április 29. 2. p. – Május 3.-án volt, a Tornyai Társaság és a Kiállítás elnökségének közös rendezésében, a városházán. Galyasi Miklós köszöntőt, zárszót mondott. „Az egészségügyi kiállítás torlódó eseményeinek hullámai már csak a közönség foszlányait sodorták el ehhez ez érdekes irodalmi és művészi eseményhez.” u.e.: NÚ 1936. 05. 01; VÚ 1936.05. 03; NÚ 1936. 05. 05.; VRÚ 05. 06.*
165. *Hús tiszai képet visz magával Milánóba Lindenfeld Emil, a kiváló vásárhelyi festőművész, aki meghódította az olaszok szívét / (-) = Népújság 1936. május 20. 2. p. – Két hónapig itthon volt. Riport, pályaképpel.*
166. *Tornyai / Galyasi Miklós = Népújság 1936. szeptember 23. 1. p. – Vers. (Szeptember 20-án elhunyt Tornyai János) t.k.: JÚ 1936. 11. 01; AKÉLA BÚCSÚDALA; IRIGYELJ*
167. *Az egész nemzet gyászolja Tornyait, a magyar művészet nagy halottját / a.n. = Népújság 1936. szeptember 24. 2. p. – 24.-én volt a temetés. A Tornyai Társaság részéről Faragó Sándor és Galyasi Miklós csatlakozott a városi delegációhoz. A Kerepesi úti temető ravatalozójában a gyászszertartáson Galyasi „Tornyai” című versét mondta el. Faragó Sándor sírbeszédet mondott. u.e.: NÚ1936. 09. 25.*
168. *Megérkeztek Vásárhelyre a felvidéki írók / a.n. = Népújság 1936. november 8. 1. p. – Galyasi Miklós is tagja volt a fogadóbizottságnak. Szombathy Viktort (a komáromi Jókai Kör főtitkára), Csuka Zoltánt (a Láthatár szerkesztője), Tamás Lajost (a pozsonyi Toldi Kör főtitkára), Tamás Mihályt (a kassai Kazinczy Társaság főtitkára), Mezei Gábor író. Az esti, Fekete Sasban rendezett irodalmi esten „a város minden társadalmi rétegéből nagy számmal jelentek meg.” u.e.: VRÚ 1936. 11. 08.*
169. *Tornyai emlékest / a.n. = Népújság 1936. november 15. 3. p. – November 19.-én, a Tornyai Társaság rendezésében. Galyasi Miklós Tornyai művészetét esztétikai szempontok szerint tárgyalta, bemutatta a hagyatékkal Vásárhelyre került 20 képet. A festő arcmásával díszes meghívók készülnek. u.e.: VÚ 1936. 11. 15; VÚ 1936.11. 18; VRÚ 1936. 11. 18; VI 1936. 11. 19; VÚ 1936. 11. 20; NÚ 1936.11. 21; VÚ 1936. 11. 21.*
170. *Mikor elköszön a nyár = Vidám Ifjúság 1936. november 21. 5. p. – Vers. t.k.: IRIGYELJ*
171. *Az én földem = Nagy Magyar Alföld 1936. november 29. 5. p. – Vers. t.k.: AKÉLA BÚCSÚDALA; IRIGYELJ*

172. *Kultúrest / a.n. = Vásárhelyi Újság 1936. december 5. 3. p. – Szegedi estet rendez az izraelita hitközség kultúr csoportja a Kereskedelmi Testületben december 10.-én. Haydn Dúr vonósnégyesét szegedi kvartett adta elő. Galyasi Miklós Juhász Gyula költészetéről beszélt. u.e.: VÚ 1936. 12. 06. 6. p; NÚ 1936.12. 08. 4. p; VÚ 1936. 12. 11; VRÚ 1936.12. 10. 4. p.*
173. *Levél Vöröss Istvánhoz = Vidám Ifjúság 1936. december 10. 2. p. – Köszöntő első kötete (Papírsárkány) megjelenése alkalmából. u.e.: VÚ 1936.12. 10; NÚ 1936. 12. 10.*
174. *Mári képkiallítása: december 20-27/ (-) = Népújság 1936. december 17. 2. p. – Riport. Báthory utca 11. alatti lakásán faggatta Márit életéről, első méltatásairól. „Az uram” ínségmunkásként „pengő harmincat keres.” Vászonra, festékre költik. A kiállítást a Tornyai Társaság rendezi, Wirth Márton dr. nyitja meg az Andrássy utcai római katolikus iskolában.*
175. *A színek nótafája: Mária = Népújság 1936. december 20. 2. p. – Riport. „Mária az ecset Nótás Szabó Pálja, a színek nótafája. [...] Zichy, Mednyánszky, Rippl-Rónai, Tornyai, Endre Béla ugyanolyan áhítattal álltak meg Mária képei előtt.”*
176. *AHOGY MI KINÉZÜNK / Sosztarics Lajos = Tornyai Társaság Hódmezővásárhely, 1936. – Karikatúra-album. Linómetszetek közéleti személyekről (róla is). Előszót írt bele.*
177. *Spleen = Vidám Ifjúság 1936. december 24. 2. p. – Vers.*
178. *Zsolt Béla Vásárhelyen! / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1937. január 3. 4. p. – Január 5.-én az Izraelita Hitközség Kultúr csoportjának vendége volt. A Nagyváradról indult, Budapesten élő író-költő, magyar-latin szakos tanár írásaiból Galyasi Miklós olvasott fel. u.e.: VÚ 1937. 01. 03; VÚ 1937. 01. 06.*
179. *Hétfőn este a Munkásotthonban a Tornyai Társaság tart előadást / a.n. = Vásárhelyi Újság 1937. január 22. 3. p. – 25.-én „szabadoktatási előadás” volt. Galyasi Miklós megnyitója után Faragó Sándor „A magyar népdalokról” címmel előadást tartott. Énekelt Benyhe Sándor, Faragó János. u.e.: VÚ 1937.03. 19; VÚ 1937.01. 23.*
180. *A mi mindennapi kenyereink... Szemtől-szembe a pékkel. Mért drágább a kenyér Vásárhelyen, a búza kincseskamrájában, mint a többi városokban? / (-) = Népújság 1937. január 24. 4. p. – „A Népújság munkatársa az „audiatur et altera pars” elvénél fogva egyenesen a pékhez fordult.”*
181. *Parasztmiatyánk = Vidám Ifjúság 1937. január 24. 2. p. – Vers.*
182. *Következik: a „következő generáció.” Az öregek nyomában és mégis új utakon indul Varga József a kritika meghódítására. Egy fiatal festőnkről, aki szakított a „kötelező” alföldi melankóliával / (-) = Népújság 1937. február 7. 4. p. – Riport életéről, Kisfaludy utcai műtermében, a Múcsarnokban hamarosan nyíló kiállítása előtt..*
183. *Nyilas Misi a Népújság törvényszéke előtt... Beszélgetés Dévényi Laci gimn. II. o. tanuló úrral, aki egyelőre jobban rajong a krémes-lepényért, mint a filmsikerért. / (-) = Népújság 1937. február 27. 2. p. – Riport. A Király Színház gyermekszínesze Vásárhelyen tartózkodik, a nagymonológót adja elő.*
184. *Credo = Népújság 1937. február 28. 8. p. – Vers. t.k.: IRIGYELJ*
185. *Galyasi Miklós dr. letette a mestervizsgát / a.n. = Népújság 1937. március 6. 3. p. – Négytagú bizottság előtt, a Kinizsi utcai Reisinger-féle sütőipari üzemben. Ő az első magyar diplomás sütőmester. u.e.: VÚ 1937. 03. 14.*

186. *A Tornyai Társaság / a.n. = Népújság 1937. március 19. 5. p. – 22.-én a Tornyai Társaság megismételte nótaestjét a Munkásotthonban. Közreműködik Galyasi Miklós. u.e.: VÚ 1937. 03.19; VÚ 1937. 03. 21; NÚ 1937. 03. 21.*
187. Till Aranka foto kiállítása a G. E. társalgó termében / (–) = Népújság 1937. március 28. 4. p. – Kritika. dr. Wirth Márton, dr. Ormos Pál, Kokron József tájfelvételeiről készített nagyításait, a barna tónus alkalmazását emeli ki. [„Hozott anyagból” dolgozott volna?]
188. *Juhász Gyula temetése / a.n. = Népújság 1937. április 11. 4. p. – Galyasi Miklós titkár búcsúzott a T. T. tiszteletbeli tagjától. Emlékeztetett: Juhász Gyula nevezte el városunkat magyar Fiesole -nak.*
189. *Szerdán délelőtt temetik Szalay Józsefet / a.n. = Népújság 1937. április 28. 2. p. – a T. T. - tagja volt. „Koszorúját és képviseletét elküldi” Hódmezővásárhely törvényhatósága és a Tornyai Társaság. Delegációtag Galyasi Miklós. u.e.: VÚ 1937. 04. 28.*
190. Leventék / – dr – = Népújság 1937. május 5. 3. p. – Nekrológ. Szobovics Sándor főtanácsos, levante-vezető elhunyt.
191. *III. évi rendes közgyűlését tartotta a Tornyai Társaság / a.n. = Népújság 1937. augusztus 6. 1-2. p. – Galyasi Miklós titkári jelentése után személyi ügyekről döntöttek. Titkár maradt Galyasi Miklós, ügyvezető elnök Pákozdy Ferenc. Új tag: Faludy György költő. Zárásként Pákozdy Ferenc a munkatervet vázolta. u.e.: VÚ 1937. 08. 06; VRÚ 1937. 08. 06.*
192. Gyerünk színházi kritikát írni! („Lovagolok fűzfa sípot fújva.” – Petőfi) / (dr.) = Népújság 1937. augusztus 8. 4. p. – Kritika kritikája. A VÚ 4.-i számában megjelent színikritika írójával perel, mert írása szubjektív, nem tájékoztat, és hozzá nem értésről tanúskodik.
193. Táncvizsga / (–) = Népújság 1937. augusztus 11. 3. p. – Braun táncintézet augusztus 7. Nagyszámú közönség élvezhette a ritka látványosságot.
194. *„Föltörekedett bennem a festészeti vágy...” Kovács Pál parasztpiktor képkiállítása a Károlyi-házban / a.n. = Népújság 1937. október 20. 2. p. – Riport. Névelírás: Kocsis Pálnak, Mári férjének kiállítását nyitotta meg Galyasi Miklós. Anekdota „Máriról mög a zuráru.”*
195. *„Mi emikinyi enyi enio to ua niilu Hódmezővásárhely...” Beszélgetés Kola Ayajival, a néger kultúra elszánt harcosával... / (–) = Népújság 1937. október 22. 2. p. – Riport. Vetítettképes előadást tartott a Korzó moziban afrikai kultúráról, hazája, Etiópia függetlenségi harcáról. Az Eszperanto Heraldó és a New Thimes & Ethiopia News főmunkatársa. Galyasi Miklós vendége volt. u.e.: NÚ 1937.10. 24.*
196. Vasárnap zárul vitéz Darvassy István képkiállítása / Galyasi Miklós = Népújság 1938. január 1. – Kritika. A Tornyai Társaság rendezte. Méltó Tornyai, Koszta ösvényére lépni.
197. Csikós Miklós képkiállítása / Galyasi Miklós = Népújság 1938. január 16. 3. p. – Kritika. A Tornyai Társaság rendezte a katolikus házban, Wirth Márton nyitotta meg. Bírálni korai, felkarolni most kell a 24 éves, gyűjteményes tárlattal bemutatkozó művészt.
198. *Tarka sorok / a.n. = Népújság 1938. június 26. 2. p. – Zárt körben Galyasi Miklós születésnapját ünnepelte a Tornyai Társaság.*
199. *Ujjá alakult a Tornyai Társaság / a.n. = Vásárhelyi Újság 1938. július 28. 1. p. – Elnöki megbízásából Pákozdy Ferenc ügyvezető elnök július 20.-ára, határozatképtelenség*

- esetén 25.-ére rendkívüli közgyűlés hívott össze, megüresedett tisztségek betöltésére. Végül 25.-én volt határozatképes a grénum. Elnökölt Endrey Béla. A lemondott Galyasi Miklós helyére vitéz Erdős János festőművész, addigi jegyzőt választották. Új jegyző Kovács Ernő dr. ó-templomi kántor, alelnök: Szathmáry Lajos gimnáziumi tanár lett. „Az egészséges váltógazdaság híve vagyok, s úgy érzem, csak használni fogok a Tornyai Társaság egyéneken felülemelkedő céljainak, ha átengedem helyemet” – nyilatkozta Galyasi Miklós. Endrey Béla és Pákozdy Ferenc indítványára tiszteletbeli taggá választották. u.e.: NÚ 1938. 07. 10; VRÚ 1938. 07. 31; VI 1938. 07. 31.
200. Sütő Antal. Valaki az értől indult el. (Ady Endre) / Galyasi Miklós = Népújság 1938. október 2. 4. p. – Kritika. *Linómetszeteket vásárolt. u.e.*: VÚ 1938. 10. 09; NÚ 1938.10. 09.
201. Névnappmegváltás / a.n. = Népújság 1938. december 4. 5. p. – Galyasi Miklós 5 pengőt adományozott a „Magyar – a magyarért” akcióra (Horthy Miklósné kezdeményezte, a Felvidéki magyarságért.)
202. A „Piombo-kép” költőasszonya / (r. m.) = Népújság 1939. január 1. 8. p. – Riport Berend Miklósné írónővel, közelmúltban megjelent könyvéről. [A Piombo-kép; Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt. Budapest 1938.]
203. A Galyasi család gyásza =Népújság 1939. január 21. 3. p. – Nekrológ a Pécsi Napló cikke után. Pécsen január 11.-én, 70 éves korában, elhunyt Galyasi Zsigmond nyugalmazott MÁV főfelügyelő, „a család nesztora.” A vásárhelyi családtagok képviselőjében Galyasi Miklós utazott a temetésre.
204. Üzenet / Galyasi Miklós = Nagy Magyar Alföld 1939. február 10. 6. p. – Vers. t.k.: IRIGYELJ
205. A fáma érdekes hírt regél / a.n. = Népújság 1939. március 5. 2. p. – Pletykarovat: Galyasi Miklós udvarol Wéber Józsnak.
206. A malommunkások márciusi vacsorája / a.n. = Népújság 1939. március 15. 3. p. – 12.-én, vasárnap, a Kmetykó-vendéglőben a Malommunkások Kultúregylete vacsoráján Galyasi Miklós nagyhatású beszédet mondott.
207. A hódmezővásárhelyi zsidó leányegylet / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1939. április 1. 3. p. – 4.-i kulturdélutánján dr. Silberstein Adolf főrabbi, dr. Galyasi Miklós, dr. Kőrösi Ferenc tartottak előadást. u.e.: NÚ 1939. 04. 02.
208. Azt hittem, hogy a nap... / Galyasi Miklós = Népújság 1939. december 23. 13. p. – Vers. **km.**
209. Varga József képkiallítása / (gm) = Népújság 1940. december 21. 7. p. – Kritika.
210. Terefere / a.n. = Népújság 1940. november 23. 3. p. – Pletyka után: Galyasi Miklós eljegyezte Wéber Józsa kisasszonyt.
211. Hétfőn tartja / a.n. = Népújság 1940. december 24. 5. p. – Esküvőjét dr. Galyasi Miklós és Wéber Józsa. u.e.: VÚH 1941.01. 03.
212. Lakó István sütődéjét = Vásárhelyi Reggeli Újság 1943. június 10. 4. p. – Csillag utca 38. szám alól Kinizsi utca 17. szám alá (volt Reisinger-féle sütöde) helyezte át.
213. Az új telefonnévsor kibocsátása / a.n. = Vásárhelyi Reggeli Újság 1943. július 20. 5. p. –özv. Reisinger Gyuláné (216) telefonvonala megszűnt. Akárcsak korábban a rádiót, a telefont is – mint rémhírterjesztésre alkalmas eszközt – elvették a zsidóktól.

214. **NÉGYSZEMKÖZT JÓZSEF ATILÁVAL** / Bányai László = *Körmendy Könyvkiadó Budapest 1943. 275. p.* – Gyéren, Galyasi Miklósról (23-24 p.) is.
215. dr. Galyasi-Reisinger Miklóst internálták / a.n. = *Népújság 1944. április 29. 7. p.* – *Rendőrségi közlemény: dr. Galyasi-Reisinger Miklós zsidó 41 éves pékmester ellen, akit előző napon őrizetbe vettek, internálási határozatot hoztak, mert politikai megbízhatatlansága bebizonyosodott. Két hét után jogerőre emelkedet, fellebbezés ellenére toloncházba került. Az elsőfokú határozatot helyben hagyták, felülvizsgálatért a belügyminiszterhez fordulhat. u.e.: VRÚ 1944. 05. 14.*
216. Galyasi Miklós itthon / a.n. = *Vásárhely Népe 1945. július 19. 2. p.* – Rövid hír.
217. Galyasi Miklós dr.-t választotta elnökké az Újságírók, Írók és Művészek szakszervezete / a.n. = *Vásárhely Népe 1945. augusztus 30. 2. p.* – Rövid hír.
218. Újabb vádak gyűlnek Beliczky volt vásárhelyi rendőrfőtanácsos ellen / a.n. = *Alföldi Újság 1945. szeptember 12. 2. p.* – Galyasi nyilatkozata. A zsidóellenes intézkedések végrehajtásánál Beliczky Kálmán rendőrfőtanácsos buzgón működött közre.
219. Kell-e kultúra Vásárhelyen? = *Alföldi Újság 1945. szeptember 19. 3. p.* – Művészet, művészorsók.
220. Kétféle reakció / Galyasi Miklós = *Alföldi Újság 1945. szeptember 30. 2. p.* – Politikai, szellemi.
221. Himnus és Internacionale = *Alföldi Újság 1945. október 16. 1. p.* – Gyűlést tartott a Szociáldemokrata Párt.
222. Idézetek Takács Ferenc felszólalásaiból = *Alföldi Újság 1945. november 3. 3-4. p.* – Galyasi Miklós bevezetőjével.
223. Még egyszer a húsellátásról = *Alföldi Újság 1945. november 24. 2. p.* – Jegyzet.
224. Vásárhely, a mostoha város = *Alföldi Újság 1945. december 2. 1. p.* – A város ügyei, állami támogatást hiányol.
225. Szentgyörgyi beszélt = *Alföldi Újság 1945. december 15. 1-2. p.* – Szentgyörgyi Albert és a MTA megszakította együttműködését. A város művészeti helyzetéről is.
226. Kultúra és ebadó = *Vásárhely Népe 1945. december 17. 1. p.* – Művelődési és kulturális életéről, állami támogatásról.
227. Új vezető a vásárhelyi kultúrintézmények élén / a.n. = *Vásárhely Népe 1946. január 13. 3. p.* – Kinevezéssel a Könyvtár, múzeum és képtár igazgatója Galyasi Miklós.
228. Magyar szocializmus – parasztszocializmus = *Alföldi Újság 1946. január 13. 1. p.* – Vezércikk.
229. Tanyaközpontokat = *Alföldi Újság 1946. január 17. 2. p.* – Szociológia.
230. Gyakorlati szocializmus = *Alföldi Újság 1946. január 23. 1. p.* – Mezőgazdasági problémákról.
231. A SZIM második kulturdélutánja / A. J. = *Alföldi Újság 1946. január 27. 2. p.* – Almássy János tudósítása. A szociáldemokrata ifjúsági mozgalom rendezvényén közreműködött Galyasi Miklós.
232. A Tornyai Társaság... = *Vásárhely Népe 1946. február 1. 3. p.* – Tagválasztó, tisztújító közgyűlés lesz február 10.-én. Galyasi Miklós ügyvezető nyilatkozata. Zárt

- taglétszámmal, szakosztályok nélkül, de szakelőadókkal működnek. u.e.: AÚ 1946. 02. 09.
233. Ki a felelős? = Alföldi Újság 1946. február 6. 1. p. – Gimnazista fiatalok fasiszta jelképeket terjesztettek.
234. Fanyüvés = Alföldi Újság 1946. február 22. 1. p. – Tüzelőhiány miatt a Damjanich utcából, a városi kertészetből, a tiszai ártérről is lopják az élő fát. Új telepítést, azok oltalmazását sürgeti.
235. Színház. A koncesszió ügye = Alföldi Újság, 1946. március 1. 2. p. – Osváthot illeti, mert a „Várhelyi-Osváth direkciónak akkor jutott eszébe színtársulatot alakítani, mikor az ország többi részén még harcok dúltak. Hihetetlen erőfeszítéssel, anyagi előnyök nélkül, a kemény tében dideregve játszott az gárda, amely a direkcióval együtt harcolt valamiért, ami szebbé teszi az életet.”
236. A mezei nyúl = Alföldi Újság 1946. március 10. 1-2. p. – Gyümölcsösök védelme a mezei nyulak kártevése ellen.
237. Kaméleonpárt = Alföldi Újság 1946. március 24. 3. p. – Kossuth nevével pártot alakít a Független Kisgazda Pártból kizárt 19 képviselő. „Éppen a reakciónak tartott képviselők választják Kossuth Lajos nevét pártcégérrül?” u.e.: AÚ 1946. 03. 23.
238. Werbőczy utódok = Alföldi Újság 1946. március 31. 2. p. – Ady Endre 1914-ben írt Ülj törvényt, Werbőczy c. versének 1-4. és 13-17. sora közé írta alkotmányreformot sürgető mondatait.
239. Három szobor = Alföldi Újság 1946. április 24. 1. p. – Városi kulturális ügyek, állami támogatás hiánya, Szeged kiváltságos helyzete. v.ö.: VN 1945. 12. 17.
240. *Takács Ferenc beszámolója Kutason.* „Mi, vásárhelyiek, meg fogjuk egymást érteni.” = Alföldi Újság 1946. április 25. 1. p. – Földreformokról beszélt az államtitkár, Galyasi Miklós parasztfőiskolát kért.
241. Megint lecsúsztunk = Alföldi Újság 1946. május 5. 1. p. – A mezőgazdasági főiskoláról.
242. Állunk elébe! = Alföldi Újság 1946. május 9. 1. p. – Pákozdy Ferenc Föregtetegben c. verseskötete ügyességi tiltó listára került, ezért lemondott Tornyai Társasági, és minden más társadalmi tisztségéről. Galyasi, mint törvényisztelő, bejelenti, hogy nem tud eleget tenni beszolgáltatási kötelességének, a kifogásolt mű közgyűjteményben már nem lelhető föl, még a fasiszta rendszer elkobozta. (NÚ 1943. 11. 10. 3. p.)
243. Husáng, vagy demokrácia? = Alföldi Újság 1946. május 25. 1-2. p. – 21-22.-én zavargások voltak az általános éhség, növekvő élelmiszerárak miatt.
244. Pán sípját keressed = Vásárhelyi Független Újság 1946. június 1. 4. p. – Vers. t.k.: IRIGYELJ
245. Vidék és művelődés = Alföldi Újság 1946. június 3. 3. p. – Az értelmiségi kongresszuson e címmel előadást tartott. u.e.: AÚ 1946. 06. 09.
246. *A szakszervezetek kulturális bizottsága / a.n.* = Vásárhely Népe 1946. június 6. 2. p. – 5.-én ülésezett. Galyasi Miklós Juhász Gyula költészetéről beszélt. Saját forrásából és gyűjtésből a hídépítők „felsegítésére” 51 milliárd pengőt juttattak el.
247. Vidék és művelődés / dr. Galyasi Miklós = Alföldi Újság 1946. június 9. 3-4. p. – Értelmiségi kongresszusi melléklet. A kultúra-ellenes vezetőket le kell váltani, szükséges a művészek megélhetéséről gondoskodni úgy helyi, mint országos szinten.

248. Kultúrbéke = Alföldi Újság 1946. június 23. 1. p. – Közgyűlésén a Tornyai Társaság Szabadművelődési Telep létrehozására tett javaslatot. Elfogadták.
249. Induláshoz = Puszták Népe 1946/1 1-2. p. – Szerkesztői köszöntő. Az újjászerveződött Tornyai Társaság havilapját Galyasi Miklós szerkeszti. A folyóirat célkitűzései, feladatai, városi kulturális, szociális helyzet. u.e.: *Kortárs 1946/1; Válasz 1946/2; MIT I. 1945-1974; MIT BIBL 1905–1970 1997.*
250. Egyszerű történet = Puszták Népe 1946/1 11. p. – Vers. tk.: TISZAMENTI ÉNEK; IRIGYELJ
251. Tornyai János 1869-1936 = Puszták Népe 1946/1 Melléklet – 10. éve halt meg.
252. *A Vásárhelyi Népe „leleplez”!* / *Csordás Nagy Dezső = Vásárhelyi Független Újság 1946. július 3. 2. p. – Igazolhatja őt Kovács Mihály támadásával szemben (VN 1946. 06. 28)* Galyasi Miklós: *kifogásolt versét (Úgy menjetek) és más, cenzúrázott verseit korábban, 1943 nyarán írta. Pacifista, nemcsak a Népújságban jelent meg 1944 nyarán.*
253. A forint születésnapján = Alföldi Újság 1946. augusztus 1. 3. p. – Bevezették.
254. *A mai kultúrest részletes műsora / a.n. = Alföldi Újság 1946. szeptember 12. 4. p. – SZIM szervezése, Fekete Sas.* Galyasi Miklós, Pákozdy Ferenc, Vöröss István verseit Csáky Irén, Kelemen Lenke tolmácsolja.
255. *Kérelem a város közönségéhez = Alföldi Újság 1946. október 2. 4. p. – Galyasi Miklós múzeumigazgató képereteket kér Tornyai-festmények számára. u.e.: VN 10. 03. 3. p.*
256. Tornyai és a Tornyai Társaság = Vásárhelyi Független Újság 1946. október 6. 3-4. p. – Galyasi Miklós előadása Tornyai halálának 10. évfordulóján.
257. Lássunk tisztán = Vásárhelyi Független Újság 1946. november 5. 2. p. – Megjelent a Délsziget, Moldvay Győző és Vöröss István lapja. Fölösleges egy városban két kulturális lap.
258. *A Tornyai Társaság nagy sikere Makón / a.n. = Alföldi Újság 1946. december 18. 3. p. – December 15-én a helyi Nemzeti Segély meghívását fogadták el.* Galyasi Miklós *Juhász Gyula költészetét olvasta fel. u.e.: VFU. 1946. 12. 18.*
259. *Megindult a múzeumrendezés szakszerű munkája / a.n. = Alföldi Újság 1946. december 19. 2. p. – Galyasi Miklós dr. igazgató vezetésével. Segítői: Gábor Dezső dr. kultúratanácsnok, ifj. Koncz Péter műszaki tanácsos és dr. Dömötör János tanácsnok.*
260. Egy a törvény = Alföldi Újság 1946. december 25. 3. p. – Vers. tk.: Irigyelj
261. Élet a magyar Fiesolében = Alföldi Újság 1946. december 25. 4. p. – Kritika a vásárhelyi művészek kollektív kiállításáról. Tornyai János öröksége nagy teher, Mári nyomorúságosan él, nem tud kiteljesedni, nem is legjobb képeivel szerepel.
262. Bevezető = Puszták Népe 1946/2 1-2. p. – Decentralizálás mellett érvel.
263. A vers; Madárijesztő = Puszták Népe 1946/2 28. p. – 2 vers. tk.: AKÉLA BÚCSÚDALA; IRIGYELJ
264. Az alkotás; Anyám = Tiszatáj 1947/1 11; 41. p. – 2 vers. tk.: Nógrád 1971. 05. 09; Dm 1971. 05. 16; AKÉLA BÚCSÚDALA; IRIGYELJ
265. *Séta a vásárhelyi múzeumban / (Pt) = Vásárhelyi Független Újság 1947. január 26. 4. p. – Puskás Tivadar riportja.* Galyasi Miklós *Tornyai hagyatékáról, régészeti anyagokról beszélt.*

266. Meghívó a Tornyai Társaság tisztújító közgyűlésére = Vásárhely Népe 1947. február 18. 3. p. – Galyasi Miklós közleménye.
267. Úton = Puszták Népe 1947/1 47. p. – Vers. *t.k.*: IRIGYELJ
268. Kertmagyarország = Puszták Népe 1947/1 53-57. p. – Fölterjesztés a Tornyai Társaság jóváhagyásával az Országgyűlés elé. Gyümölcsfák telepítését, gondozását szorgalmazza.
269. *Alföldi Hétfő / a.n. = Vásárhelyi Független Újság 1947. április 11. 2. p. – Új hetilap, Kurucz Dezső István, Szabó Endre szerkeszti. Galyasi Miklós tagja a szerkesztőségnek.*
270. *Államosítják a vásárhelyi múzeumot? / a.n. = Vásárhelyi Független Újság 1947. április 30. 3. p. – Riport. Galyasi Miklós: igen, a költségvetési teher nagy része az államé lesz.*
271. *Színházválság Hódmezővásárhelyen. A T. T. elnöke nem tartja gazdátlanok a várost, és apokrifnek gondolja Takács államtitkár újságban közölt levelét / ifj. K. I. = Vásárhely Népe 1947. május 25. 6. p. – ifj. Kovács Imre riportja. Galyasi szerint durva támadás az AÚ május 22.-i cikke. Mindegy, hogy ki vezet színházat, ha jól vezeti. Takács Ferenc levelét hibásan közölték; Takács pártérdekből senkit nem pártol kulturális pozíció elnyeréséhez.*
272. Interieur = Puszták Népe 1947/2 104. p. – Vers. *t.k.*: TISZAMENTI ÉNEK; IRIGYELJ
273. *A magyar könyv ünnepe Vásárhelyen / a.n. = Vásárhelyi Független Újság 1947. május 30. 2. p. – Június 2-4. A Weisz-féle könyvkereskedésben más helyi költők társaságában Galyasi Miklós saját verseiből olvasott, bemutatta Moldvay Győző most megjelent verseskötetét. u.e.: AÚ 1947. 05. 30.*
274. *Galyasi Miklós dr. kinevezése / a.n. = Vásárhelyi Független Újság 1947. július 12. 3. p. – Karácsonyi Ferenc főispán a kulturális élet fellendítéséért végzett munkájáért a Tornyai Társaság „agilis elnökét, múzeumigazgatót tb. főjegyzőnek nevezte ki.”*
275. Jég = Alföldi Újság 1947. augusztus 10. 3. p. – Vers. *t.k.*: IRIGYELJ
276. *A Tornyai Társaság közleménye / dr. Galyasi Miklós, a Tornyai Társaság elnöke = Vásárhely Népe 1947. szeptember 10. 2. p. – Felszólítja Szabó András zongoraművészt: mondjon le tagságáról, mert a Társaság bírálatakor átlépte a jogos kritika határát.*
277. *Tornyai klubnapok / a.n. = Alföldi Újság 1947. október 15. 3. p. – a Tornyai Társaság a Múzeum igazgatósági szobájában (Kálvin tér 2.) nyílt klubnapot tart.*
278. Küldetés = Puszták Népe 1947/3. 161. p. – Vers. *t.k.*: IRIGYELJ
279. Szabó Magda: Bárány. Versek. Egyetemi Nyomda Bp. 1947. = Puszták Népe 1947/3 209-210. p. – Kritika.
280. *A főváros fiatal írói mutatkoztak be szombaton Vásárhelynek / a.n. = Független Újság 1947. október 21. 3. p. –18.-án a Tornyai Társaság irodalmi estjén Galyasi Miklós köszöntötte a folyóiratuk után később Újhold nemzedékének nevezett írócsoport tagjait. u.e.: AÚ 1947. 10. 21; VN 0947. 10. 21.*
281. *Takács Ferenc a Tornyai-estén / a.n. = Alföldi Újság 1947. október 23. 3. p. – Az államtitkár Svájc, Franciaország, Dánia mezőgazdaságáról tartott előadást. Köszöntőt Galyasi Miklós mondott.*

282. Köszöntő. Elmondotta Galyasi Miklós dr., a T. T. elnöke, Takács Ferenc államtitkár csütörtöki előadása előtt = Alföldi Újság 1947. október 24. 1. p. – Nótás Szabó Pál „kevésbé méltányolt” soraival zárja: „Kikeletkor, Szent György napkor...”
283. Dehény Lajos képei / (os) = Független Újság 1947. december 10. 4. p. – Kritika. u.e.: AÚ 1947. 12. 10; PN 1947/4
284. Almási Gyula Béla kiállítása = Független Újság 1947. december 10. 4. p. – Kritika. A városi múzeumban. u.e.: AÚ 1947. 12. 10; Puszták Népe 1947/4
285. Kalendárium; Isten háta mögött (1947. szilveszter.) = Puszták Népe 1947/4 – 2 vers. t.k.: BGÉK1970; MŰVERÖM 1983; VésV 1993. 10. 02; AKÉLA BÚCSÚDALA; TISZAMENTI ÉNEK; IRIGYELJ
286. Magyar Művészet / (g-m) = Puszták Népe 1947/4 294-295. p. – Ismét megjelent a Szinyei-Merse Pál Társaság folyóirata.
287. Örökmécs. Húsz magyar vers Almási Gyula Béla fametszeteivel. A Tornyai Társaság kiadása Hódmezővásárhely 1947 = Puszták Népe 1947/4 294. p. – Könyvismertetés. u.e.: FÚ 1948. 02. 11.
288. Halott vízimalom. Káldi János versei. Szombathelyi Szabadművelődési Tanács kiadása 1947 = Puszták Népe 1947/4 297-298. p. – Könyvismertetés.
289. Kalendáriumok / (g-m)= Puszták Népe 1947/ 4. 298. p. – 1948 naptáiról.
290. *Napirendre kerül a városi múzeum új elhelyezése. Plohn József nagy értékű 48-as honvéd-albuma / - b - = Független Újság 1948. január 24. 3. p. – Bartók Zoltán dr. Balassa Ivánt, a Nemzeti Múzeum Néprajzi osztályának igazgatóját kérdezte Plohn hagyatékának sorsáról, Galyasi Miklós a Tornyai-festményekkel kapcsolatos terveiről nyilatkozott. A múzeum végleges helyéről a kultuszminisztérium megbízásából jövő héten Vásárhelyre utazó Radnóti András egyetemi tanár mondja ki a végső döntést.*
291. *14 tagú Petőfi-kultúrház bizottság alakult / a.n. = Független Újság 1948. február 14. 1. p. –13.-án. Névsor. A bizottság tagja dr. Galyasi Miklós is.*
292. *Vásárhelyi művészek műhelyitkai / a.n. = Alföldi Újság 1948. március 3. 3. p. – Galyasi Miklósé is.*
293. Testvér, ne adjuk... = Vásárhely Népe 1948. március 14. 6. p. – Vers. km. t.k.: Nemzeti Újság 1956. 11. 11. 3. p.
294. *Megkezdődnek a Tornyai-estek / a.n. = Alföldi Újság 1948. március 28. 2. p. – Idén is a városháza közgyűlési terme lesz a „kultúrpolitikai” estek helyszíne. Áprilisi tervek.*
295. Van valahol... = Alföldi Újság 1948. március 28. 3. p. – vers. t.k.: IRIGYELJ
296. M. Horváth Antal szobrai = Puszták Népe 1948/1 70-71. p. – Alkotásai jelentős részét megvásárolta dr. Wiener Tibor görögkeleti lelkész, aki – vásárhelyi cserépgyűjteményével együtt – most el akarja hagyni az országot. Gyűjteményének hazai múzeumban a helye. t.k.: FÚ 1948. 05. 09. 3. p.
297. *Félmilliót nyert egy vásárhelyi... / (daki) = Független Újság 1948. április 1. 3. p. – Moldvay Győző áprilisi tréfás jegyzete Galyasi Miklósról. Nyereményét közművelődési célokra felajánlja.*
298. József Attila = Alföldi Újság 1948. április 11. 3. p. – Születésének 43. évfordulóján. t.k.: VÁSÁRHELYI TÉKA 16.

299. *Felhívjuk a kultuszminiszter figyelmét a Tornyai Társaság és a vásárhelyi Magyar-Szovjet Művelődési Társaság támogatására!* / a.n. = *Független Újság* 1948. április 30. 2. p. – Galyasi Miklós, aki mindkét Társaság titkára, kérjen anyagi támogatást.
300. *A Magyar Néprajzi Társaság vándorgyűlésének első napja. Kiss Lajos elmondja, hogy indult el. Honnan származnak a Mucsik, Szombatik, C. Nagyok, Gyeviék? Török Károly emlékezete* / a.n. = *Független Újság* 1948. május 8. 2. p. – Gyűlés előtt Galyasi szakmai megbeszélésen Kiss Lajos a múzeumalapítás kezdeteiről, Galyasi a jelen problémáiról (helyiség- és pénzhány) beszélt.
301. *Szombaton délelőtt Vásárhelyre érkezett Ortutay Gyula kultuszminiszter. A Magyar Néprajzi Társaság pénteki szakértekezlete. Megkoszorúzták az első vásárhelyi néprajzos sírját. A „Török Károly” vándorgyűlés más eseményei* / a.n. = *Független Újság* 1948. május 9. 2. p. – Szakmai megbeszélésen Galyasi Miklós vállalta, hogy a Tornyai Társaság az iskolákban szervez néprajzi gyűjtést, majd a miniszter kíséretében részt vett a néprajzi kiállítás megnyitóján és a *Fekete Sasban* rendezett esten. u.e.: *FÚ* 1948. 05. 11.
302. *Vásárhelyi ácsmester, aki világhírű lett szobraival. Száz éve született Markovics-Horváth Antal* / a.n. = *Független Újság* 1948. május 9. 3. p. – Galyasi cikke. t.k.: PN 1948/1
303. *Vasárnap délelőtt megnyílik a városi múzeum. Belenézhetünk Nagy András János bibliájába – Milyen a legjobb kasza, a betyárnyereg és a vízi duda?* / a.n. = *Független Újság* 1948. május 15. 2. p. – Május 16. *Kálvin tér.* „Galyasi dr. szakszerű magyarázataival segítségére lesz a tanulni vágyó látogatóknak.”
304. *A Tornyai Társaság tisztújító közgyűlése / Elnökség* = *Független Újság* 1948. május 15. 3. p. – 05. 26.-án volt. *Elnök maradt* Galyasi Miklós. u.e.: *FÚ* 1948. 05. 29.
305. *A krónikás ember* = *Puszták Népe* 1948/2 112. p. – Vers. t.k.: AKÉLA BÚCSÚDALA; IRIGYELJ
306. *Vásárhelyi művészek sikere az „Új magyar művészet” című kiállításon* = *Vásárhely Népe* 1948. július 7. 3. p. – Budapesten Kurucz D. István, Kamotsay István, Tornyai János képei közönségsikert arattak.
307. *Kinél van Endre Béla festmény?/ a.n.* = *Független Újság* 1948. augusztus 13. 2. p. – *Kiállítás-rendezéshez, Endre Béla emlékszoba kialakításához magángyűjtők összefogását kéri* Galyasi Miklós.
308. *Megjelent az MSZMT vásárhelyi csoportja első kiadványa / Magyar-Szovjet Művelődési Társaság főtinkára* = *Vásárhely Népe* 1948. augusztus 15. 3. p. – *Ismertető a Puszták Népeben (1948/2) megjelent írás (Kovács Mihály: Egy vásárhelyi szegényparaszt család története) különnyomatáról.*
309. *Szüret elmúlt* = *Puszták Népe* 1948/3. 183. p. – Vers. t.k.: IRIGYELJ
310. *Lukács György: Az új magyar kultúráért.* Szikra Könyvkiadó Bp. 1948 = *Puszták Népe* 1948/3 221. p. – Könyvismertetés.
311. *Éjszaka; Mágia* = *Tiszatáj* 1948/1-3. 16. p. – Két vers. t.k.: IRIGYELJ
312. *A magyar értelmiségért és művelődésért 50 év alatt sem tettek annyit, mint a hároméves terv idejében – mondja Galyasi Miklós múzeumigazgató / (Km)* = *Vásárhely Népe* 1949. április 24. 5. p. – *Kovács Mihály cikke. Tudospótlékban rajta kívül dr. Bognár Rezső vegyész és Kurucz Dezső István festőművész részesült.*

313. *Rendeződik már a vásárhelyi múzeum ügye is / (S) = Délvidéki Hírlap 1949. május 26. 3. p. – Simonka György cikke. Galyasi nyilatkozata. „Végre meg van a remény, hogy a hódmezővásárhelyi múzeum megfelelő épületekben megfelelő elhelyezésre talál.” [Október 31.-én, a korszerűsített, átépített Imre-féle házban. Ortutay Gyula kultuszminiszter avatta fel, a könyvtár maradt a Kálvin téri házban.]*
314. *A Petőfi Kultúrházban lesz a vásárhelyi műtárgyak tájgyűjteménye. Beszélgetés a múzeumigazgatóval a Tornyai-könyvtárról és tájgyűjtemények fejlesztéséről / a.n. = Délvidéki Hírlap 1950. június 22. 3. p. – Galyasi nyilatkozata: „... a Könyv, mint a népi demokrácia leghatalmasabb fegyvere, szintén itt, a leginkább hozzáférhető helyen tárja föl lapjait a dolgozó nép előtt.”*
315. *Megindulhat a vásárhelyi múzeum nagyarányú fejlesztése / a.n. = Délvidéki Hírlap 1950. szeptember 27. 4. p. – Galyasi nyilatkozata: már korábban szeretne volna. A városvezetés hozzáállása mára lanyhult, pedig az államosítás ellenére a városé maradt a múzeum, a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja csak felügyeleti szerv.*
316. *Tovább kell fejleszteni a vásárhelyi népkönyvtár anyagát / (vándor) = Délvidéki Hírlap 1951. január 3. 5. p. – Vándor Rudolfnak Galyasi nyilatkozott. 30 év könyvanyagát pótolni kell, ötven évét pedig „csak a felszabadulás engedte rostálni.” Elsejétől állami intézmény a múzeum, lehetőség nyílt a szakszerű népművelésre.*
317. Bodnár Bertalan = Viharsarok 1952. május 8. 4. p. – Nekrológ.
318. Tornyai János: Nagy Bercsényi Miklós = Szabad Művészet 1955. január 27-30. p. – Képzőművészeti tanulmány.
319. Sárkány a vers... (Hódmezővásárhely, 1948.) = Vásárhelyi Szó 1955/1 6. p. – Vers. tk.: IRIGYELJ
320. Irigyelj = Vásárhelyi Szó 1955/2 14. p. – Vers. tk.: Délsziget 1993/25; AKÉLA BÚCSÚDALA; IRIGYELJ
321. *Fiatal művészek kiállítása a vásárhelyi Tornyai János Múzeumban / a.n. = Viharsarok 1955. augusztus 9. 4. p. – Főiskolai hallgatók alkotásaiból Redő Ferenc rendezte, Gyenes Tamás főiskolai tanár nyitotta meg. Megjelent Galyasi Miklós is.*
322. *Idáig is eljutottunk, János Bácsi... = Viharsarok 1955. október 9. 5. p. – Tornyai Jánost szólítja meg. Ezen a napon nyitotta meg a II. Őszi Tárlatot Mihályfi Ernő, a népművelési miniszter első helyettese.*
323. *Aszú; A kertben = Vásárhelyi Szó 1955/316-17. p. – 2 Vers. tk.: IRIGYELJ*
324. *A vásárhelyi Tornyai János Múzeum terveiből / a.n. = Viharsarok 1956. január 1. 3. p. – Galyasi Miklós nyilatkozott a régészeti, néprajzi, képzőművészeti munkatervről.*
325. *Művészeti Híradó. Képzőművészeti kiállítás nyílt a vásárhelyi Tiszti Klubban / (-sze)= Viharsarok 1956. január 31. 3. p. – Szabó Endre cikke. Galyasi nyitotta meg.*
326. *A Koplaló utcától az emberi szívig = Vásárhelyi Szó 1956/4 (április) 36-39. p. – Tornyai János halálának 20. évfordulójára. Illusztrált.*
327. *India művészete. Kiállítás a vásárhelyi Tornyai Múzeumban / a.n. = Viharsarok 1956. április 31. 3. p. – Galyasi Miklós és Baktay Ervin nyitotta meg.*
328. *Gyermeknap és névadó ünnepély a vásárhelyi Tornyai János utcai óvodában = Viharsarok 1956. május 31. 4. p. – Ünnepi beszédet mondott Galyasi Miklós. Az óvoda falát Till Aran Tornyai-reprodukciói díszítik.*

329. *Kiállítás kezdődik szombaton a vásárhelyi Petőfi Művelődési Házban / a.n. = Viharsarok 1956. augusztus 3. 3. p. – Galyasi Miklós nyitja meg az Országos Képzőművészeti Főiskola hallgatóinak Hódmezővásárhelyen készült műveiből rendezett tanulmányi kiállítást. u.e.: Viharsarok 1956. 08. 05.*
330. *Megalakult a Hódmezővásárhelyi Színházpártoló Egyesület / a.n. = Viharsarok 1956. augusztus 15. 3. p. – Tagja lett Galyasi Miklós. Tisztségek, tisztségviselők.*
331. *Jut-e földel a tudománynak és a művészetnek Hódmezővásárhelyen? = Vásárhelyi Szó 1956/9 31-32. p. – Anyagi helyzet, épület-gond u.e.: Viharsarok 1956. 09. 27; ~10. 04.*
332. *Hangversenyek, előadások, az őszi tárlat megnyitása és szoboravatás a „Vásárhelyi Hét” programjában / a.n. = Viharsarok 1956. szeptember 23. 5. p. – Program. A Vásárhelyi Szó estjén (9.-én) mások mellett Galyasi Miklós olvas fel írásaiból. u.e.: Viharsarok 1956.10. 09; ~10. 11.*
333. *Régészek – egymás között / a.n. = Viharsarok 1956. október 4. 4. p. – Glossza. Galyasi Miklós megirigyelte a szentesi régészeket a termékenységszobrocska-leletet, mert annak van feje, a Kökénydombi Vénusznak nincs. Igazgatói utasítást adott régészeinek, hogy addig ássanak, míg „kétféjű” szobrot nem találnak a vásárhelyi határban.*
334. *Tarlóhántás = Vásárhelyi Szó 1956/10 2. p. – Vers. t.k.: IRIGYELJ*
335. *A Vásárhelyi Hét eseményeiből. A kommunista mozgalom nagyszerű helyi hagyományait becsüljük a Szántó Kovács János szoba megnyitásával. – Régi mozgalmi harcosok találkozója Hódmezővásárhelyen / a.n. = Viharsarok 1956. október 16. 2. p. – A kiállítás-rendezőktől (Bíró József tanár és Gazdapusztai Gyula muzeológus) Galyasi Miklós vette át a kiállítást.*
336. *A Vásárhelyi Szó irodalmi estje Szentesen, Makón és Orosházán / a.n. = Viharsarok 1956. október 21. 4. p. – Galyasi Miklós is! 26-28.-a között.*
337. *Most ne jussoljunk! = Nemzeti Újság 1956. november 3.1. p. – Statáriális bíraskodás helyett higgadt, józan cselekvést kér.*
338. *Testvér, ne adjuk... = Vásárhelyi Nemzeti Újság 1956. november 11. 3. p. – Vers. t.k.: VN 1948. 03. 14.*
339. *Vélemények a munkás-paraszt kormány nyilatkozatának egyes részletkérdéseiről [III.] / a.n. = Csongrád megyei Hírlap 1957. január 10. 3. p. – Körkérdés. (A forradalmi munkás-paraszt kormány nyilatkozata a legfontosabb feladatokról: CsmH 1957. 01. 08.) Válasza: „Hallottam is, olvastam is a forradalmi munkás-paraszt kormány nyilatkozatát, s hivatásom szerint annak csak a művelődési részéhez szólok hozzá. A tudományos és művészeti meggyőződés tiszteletben tartását, az alkotó munka szabadságát természetesnek tartom, és magától értetődőnek azt, hogy az igazi művész, tudós, vagy más alkotó ember nyilván az emberi szabadságért és népe boldogulásáért dolgozik. Helyesnek tartom az egész világgal való kulturális kapcsolatok megteremtését és kiszélesítését, a haladó hagyományok elmélyítése és megtartása mellett. A tanulás és a tanítás szabadságáról csak annyit, a tanulás joga mindenkit megillet. A felvételt és a képezést pedig egyedül az egyéni rátermettség szabhatja meg. Ami a múzeumokat illeti, azok eddig is teljesítették népművelési és tudományos feladataikat. Most azt várom a kormányserveinktől, hogy a nemzeti múzeumaink anyagát fokozottabban becsüljék meg, és munkásságukat még jobban segítsék elő. Ezt akartam elmondani a forradalmi munkás-paraszt kormány nyilatkozatának művelődésügyi részével kapcsolatban. Ugyanakkor remélem, hogy az e nyilatkozatban foglalt, általam is említett művelődési feladatok és célkitűzések mentül hamarabb meg is valósulnak.”*

340. A vásárhelyi művészet. Kiss Lajos könyve = Csongrád megyei Hírlap 1957. május 26. 5. p. – Könyvismertetés. u.e.: *Egy cikk margójára / Szabó János* = *CsmH* 1957. 06. 21. 5. p. – *Galyasit bírálja.*
341. *Vásárhelyinek párizsi...* / Fedor Ágnes = *Nők Lapja* 1957. szeptember 26. 10. p. – *Riport Szabó Ivánnal a múzeumban (kiállítását ott volt 1957. 08. 19-09. 20 között), Galyasiról Miklósról, majd vele, otthonában. Szabadságon van, „megfúrták [...] Át akarja helyezettetni egy fiatalember.”*
342. *Az érem másik oldala – Jegyzetek Fedor Ágnes cikkéhez / a.n.* = *Csongrád megyei Hírlap* 1957. október 3. 3. p. – *Jegyzet a cikkhez. Az MSZMP álláspontját tükröző, névtelen írás.*
343. **EMLÉKEZÉSEK a VÁSÁRHELYI MÚZEUM ALAPÍTÁSÁRÓL** / Kiss Lajos = *Budapest Ságvári nyomda [1958.]* 96. p. – *Tanulmány. Galyasi Miklós kinevezéséig (1946. január 14.) írja meg. u.e.*: *CsmH* 1958. 11. 16.
344. *Hozzászólás Kiss Lajos most megjelent könyvéhez / Varga Lajos* = *Csongrád megyei Hírlap* 1958. november 16. 4. p. – *Hibának rója, hogy szubjektív, nem marxista szempontok szerint írta meg a múzeum történetét Galyasi Miklós kinevezéséig, őt sem bírálta meg.*
345. **TORNYAI JÁNOS MŰVÉSZETE** / Kampis Antal (szerk.) = *Művészettörténeti Dokumentációs Központ Közleménye I. Múzeumok Központi Propaganda Irodája Budapest* 1962. 68. p. – *Benne: Tornyai levelek / F. Mihály Ida* 26-55. p. – *Tornyai és Galyasi levelezése a jubileumi tárlattal kapcsolatban; Tornyai János festőművész működésének félévszázados jubileumi tárlata (65-68. p.) – Galyasi Miklós tanulmánya az 1934. évi tárlat képjegyzékével.*
346. *József Attilára emlékezik néhány vásárhelyi kortárs / László József* = *Csongrád megyei Hírlap* 1962. december 1. 4. p. – *Mások mellett Galyasi 10 mondata. t.k.: VÁSÁRHELYI TÉKA* 16.
347. **ALUDJ, ATLANTISZ!** [1949] = *Kép-írás* 1963/1 [január-március] 28. p. – *Vers. t.k.: AKÉLA BÚCSÚDALA; IRIGYELJ*
348. **REFLEXIÓK SZALAY FERENC FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁHOZ** = *Kép-írás* 1963/2 [április-június] 101-109. p. – *Beszámoló a Képzőművészeti Dokumentációs Központ számára, 1963. június. (MTA MKA MDK-C-II.)*
349. *Ligeti Erika, Szöllőssy Enikő és Geszler Mária kiállítása = Művészet* 1967/3 43-44. p. – *Kritika. 1966. június-július, Tornyai János Múzeum, Szalay Ferenc rendezte.*
350. *A Juss. Adatok és reflexiók Tornyai János Juss című festményének eszmeköréhez = Művészettörténeti Értesítő* 1964/131-35. p. – *Vázlatának figyelembevételével.*
351. *Tornyai János: Juss. Hogyan készül a mű? = Művészet* 1964/6 15-17. p. – *Kiegészítés a Művészettörténeti Értesítőben megjelent írásához.*
352. *Vásárhely és a képzőművészet = Tiszatáj* 1966/11 926-927. p. – *Hozzászólás a folyóirat nyílt vitájához (Somos Miklós is).*
353. *A vásárhelyi vitáról / Pogány Ö. Gábor = Tiszatáj* 1967/ 8 749-754. p. – *Javasolja, hogy Galyasi Miklós tárja fel a hódmezővásárhelyi művészet történetét.*
354. *"Mély fájdalommal tudatjuk, hogy dr. Galyasi Miklósné Weber Józsa, rövid szenvedés után elhunyt. Temetése folyó hó 4.-én 3 órakor lesz a vásárhelyi Kincses temető ravatalozójából Gyászolják szerető férje, testvérei és sógorai, barátai, ismerősei. Dr.*

- Galyasi Miklós, *Wéber Viktória, Wéber Mária, Vidonyi Jenő. Részvéltátogatások mellőzését kérjük.* / *Gyászközlemények = Csongrád megyei Hírlap 1968. november 3 10. p. – (vasárnap)*
355. Hódmező-magyarország. Galyasi Miklós múzeumigazgató bemutatásában / Dezséry László = Magyar Rádió Kossuth adó 1969. február 25. 10¹⁰ – Riportműsor, Dezséry rádiósjegyzetével. A felvétel Galyasi lakásán (HMV Zsigmond u. 1.) készült, dátum nem ismert. Adásban volt, 30. perc.
356. *Kelletlen keret / Szabó Endre = Csongrád megyei Hírlap 1969. február 26. 8. p. – Kritika a rádióműsorról.*
357. Tornyai János. Gondolatok az életműhöz = *Művészet 1969/10 4-7. p.*
358. *Hódmezővásárhely az irodalomban III / Sipka Sándor–Greza Ferenc = Bethlen Gábor Gimnázium évkönyve 1970. Hódmezővásárhely 1970. 3-66. p. – Isten háta mögött c. versével. t.k.: CsmHvk 1975. 04. 19.*
359. *Iskola és város – Egy decennium a gimnázium történetéből 1931-1941 / Szathmáry Lajos = Bethlen Gábor Gimnázium Évkönyve 1970. – a Tornyai Társaság, Galyasi Miklós félreállítása (is).*
360. *Őszi parancsra = Hatvani Lenin Mgtsz 1973. szeptember 1. p. – Vers. t.k.: Dolgozók Lapja 1973. október 14; Somogyi Néplap 1973. december 2. – k.m.*
361. *Öregszem = Népújság (Eger) 1973. június 17. 9. p. – Vers. t.k.: AKÉLA BÚCSÚDALA; IRIGYELJ*
362. *Vásárhely közművelődése és a Tornyai Társaság / Dömötör János = Vásárhelyi tanulmányok V. 96-101. p. – VI. Várostarténeti Konferencia Hódmezővásárhely 1973. október 19-20.*
363. Csohány Kálmán tárlata Hatvanban = *Hevesi Szemle 1974/1 62-63. p. – Kritika.*
364. *Évvel vénebb = Hatvani Lenin Mgtsz üzemi lapja 1974. február 1. p. – Vers. t.k.: IRIGYELJ*
365. *Hatvani Galéria. Fodor József: Szénagyűjtés. Vázlat = Hatvani Lenin Mgtsz üzemi lapja 1974. május 3. p. – Jegyzet. A kép a Hatvani Galéria kiállításán szerepelt.*
366. *József Attiláról / Fábrián Dániel = Magánkiadás Budapest 1974. – Galyasi Miklósról és a Bartha Miklós Társaságról is.*
367. *Gyász hír = Csongrád megyei Hírlap 1974. június 5. 6. p. – Galyasi Miklós meghalt. t.k.: Dm 1974. 06. 05. 5. p; MH 1974. 06. 05. 8. p; MN 1974. 06. 05. 8. p; Nsz 1974. 06. 05. 8. p; Nva 1974. 06. 05. 5. p.*
368. *Eltemették dr. Galyasi Miklóst / a.n. = Csongrád megyei Hírlap vásárhelyi kiadás 1974. június 7. 5. p; Búcsú Galyasi Miklóstól / Moldvay Győző = Hatvani Lenin Mgtsz üzemi lapja 1974. június 4. p; Galyasi Miklós 1903–1974 / Greza Ferenc = Művészettörténeti Értesítő 1975/2 133-134. p.*
369. *Az utolsó találkozás / Pákozdy Ferenc = Csongrád megyei Hírlap vk 1977. május 1. 10. p. – Költői hagyatékából közli Csontos Sándor. 1967 decemberében a debreceni Kossuth Gimnázium József Attila-estjén felolvasott visszaemlékezés Galyasi Miklós és József Attila kapcsolatáról szól. t.k.: VÁSÁRHELYI TÉKA 16.*

370. **HOMÁLYBÓL HOMÁLYBA** Életrajzi írások (II) / Németh László = Magvető – Szépirodalmi Könyvkiadó 1977 – Vásárhelyi évek – Óraadók királysága c. fejezetben Galyasi Miklósról (26. p.) t.k.: Németh László vásárhelyi korszaka / Grezsa Ferenc 1979
371. József Attila Hódmezővásárhelyen / Szigeti János = Vásárhelyi Tanulmányok VIII. Hódmezővásárhely 1977. 115-133. p. – Galyasi Miklós, Műveröm, Tornyai Társaság. t.k.: VÁSÁRHELYI TÉKA 16.
372. **VÁSÁRHELYI EGYLETEK és KÖNYVTÁRAK 1827–1944** / Hajdú Géza = Somogyi Könyvtár Szeged 1977. – Tornyai Társaságról (Galyasi közlései, a T. T. naplója után). A nagyobb magánkönyvtárak tulajdonosai között sorolja.
373. **VÁLOGATOTT DOKUMENTUMOK CSONGRÁD MEGYE MUNKÁSMOZGALMÁNAK TÖRTÉNETÉBŐL** 1919 – 1944 / Szerző Lajos = Magyar Szocialista Munkáspárt Csongrád Megyei Bizottsága – Csongrád Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Szeged 1977. 808. p. – Benne: dr. Jeney m. kir. rendőrtanácsos, hódmezővásárhelyi rendőrkapitány 1942. november havi helyzetjelentése 1942.12. 05.-én Galyasi megfigyeléséről. Megbízhatatlanságának oka, hogy Takács Ferencsel, Pákozdy Ferencsel, Faragó Sándorral összejár Simonka Sándor görögkeleti lelkész lakásán, irodalmi vitákat folytatnak, annak ellenére, hogy kiutasítási eljárás van ellene, mert állampolgárságát igazolni nem tudta. (694-696. p.)
374. Kohán krónika. Vásárhely 1933-1943 / Kőszegfalvi Ferenc = Művészettörténeti Értesítő 1979/1 51-64. p. – Galyasi és Kohán, a Tornyai Társaság első évtizede.
375. József Attila és a szociáldemokrata párt kapcsolata – Beszélgetés Erdei Istvánnal / Bokor László = Kritika 1979/2 – Galyasi Miklós, Műveröm, Munkásotthon. Erdei István lakatossegéd, majd tisztviselő, Hódmezővásárhelyen, Debrecenben szociáldemokrata párttitkár, Erdei Ferenc unokatestvére. t.k.: VÁSÁRHELYI TÉKA 16.
376. **NÉMETH LÁSZLÓ VÁSÁRHELYI KORSZAKA** / Grezsa Ferenc = Szépirodalmi Könyvkiadó Budapest 1979. 416. p. – az Égető Eszterben Gyenes figuráját Galyasi Miklósról, a Kotormán Társaságot a Tornyai Társaságról mintázta az író. „Az alkotói lustaságát szervezői mozgékonyossággal leplező múzeumigazgató” biztosított forrást a regényhez (22. p.) Jegyzetei: 325, 337, 341-342 p.
377. **MŰVERÖM** / Szathmári János = Kézirat. Salgótarján 1983. 87. p. NLVK helyism. – Szubjektív portré Galyasi Miklósról. Az Isten háta mögött és Az Alkotás című, már publikált verseket beépítette a törzsszövegbe, mellékletében 5 versmásolat: Rossz sejtelmek; A nagy pazarló; Tudod, mi voltál?; Október; Mese; A parancs él címűek. Az eredeti kéziratokat Galyasi adta Erdős János festőművésznek illusztrálásra, újabb verskötetéhez. t.k.: TISZAMENTI ÉNEK; IRIGYELJ
378. A Tornyai Társaság gyökerei. A TIT-émlékezés elé / Felletár Béla = CsmHvk 1984. november 14. 5. p. – Hódmezővásárhelyen lesz.
379. A hódmezővásárhelyi Tornyai Társaság / Dömötör János = Élet és Tudomány 1985. január 18. 75-77. p. – Alakulásától feloztatásáig (1949). ill.: Alapító tagok (fotó Till Aran); Puszták Népe címlapfotó; Tusa Erzsébet hangversenye (műsorlap, 1947.); Városháza, díszterem (fotó Dömötör Mihály).
380. Emlékezés Vásárhelyen. Ötven éve alakult meg a Tornyai Társaság / K. O. = CsmHvk 1984. november 18. 5. p. – Királyhegyi Otfília írása.

381. **EROICA. KOHÁN GYÖRGY ÉLETÚTJA** / Moldvay Győző = *Hevesi Szemle* 1985. 80. p. – *A festőművész a Műverem látogatója volt*, Galyasi második kötetét (is) illusztrálta.
382. Olvadás = *Délsziget* 1986/6 13. p. – Vers. t.k.: Irigyelj 2003.
383. **FUT a LIDÉRC: GALYASI MIKLÓS ÉLETÚTJA, MUNKÁSSÁGA** / Zelei Péter = *Tornyai emlék-pályázat Hódmezővásárhely, 1986. 26. p.* – Kézirat. NLVK helyism.
384. *Arcképvázlatok Galyasi Miklósról* / László József = *Csongrád megyei Hírlap vásárhelyi kiadása* 1987. július 11. 8. p. – *Idézi a T. T. megszüntetésekor mondott beszédét és halála előtt néhány hónappal készített interjút.*
385. A „Kortárstól az Új Aratásig” – *Négy évtized múltán egy szegedi irodalmi kezdeményezésről* / Papp Zoltán = *Csongrád megyei Hírlap* vk 1987. április 18. 7. p. – 1947. *Egy-egy számuk jelent meg*, Galyasi Miklós munkáit is publikáló, folyóiratszemléjükben a *Puszták Népet, Délszigetet* támogató folyóirat-kezdeményezések voltak.
386. *Megkésett interjú* / László József = *Délsziget* 1987/9 35-37. p. – *Riport. Egyszerű történet című versével. Hozzá tartozó közlés: CsmH* 1987. 07. 11. t.k.: Irigyelj 2003.
387. *A hódmezővásárhelyi közkönyvtár 1944-1952 között* / Kőszegfalvi Ferenc = *Könyvtáros* 1988 /2 105-112. p. – *Galyasi Miklós igazgatói kinevezésekor a könyvtár a múzeummal összevont intézmény volt.*
388. **VÁSÁRHELYI FESTŐK** / Kristó Nagy István (szerk.) = *Corvina Budapest* 1988. 216. p. – *Galyasi Miklós és Kurucz D. István közös fellépésének eredménye a vásárhelyi művésztelep, és az Őszi Tárlatok elindítása. (98-101. p.)*
389. *Miből gazdálkodott tavaly a tanács?* / a.n. = *Vásárhelyi Tükör* 1990. március 3. 4. p. – *Díszpolgári cím adományozásáról is tárgyaltak a vb-ülésen. Döntés nem született, ezért javasolja posztumusz elismerésre Bibó Lajost, Galyasi Miklóst, Németh Lászlót.*
390. „*Hódmezővásárhely díszpolgára*” / a.n. = *Vásárhelyi Tükör* 1990. április 28. 1. p. – *Egy hír, két fénykép: A március 22.-i tanácsülés határozata értelmében Bibó Lajos, Galyasi Miklós, Németh László kapta meg a kitüntető címet. A posztumusz elismerést Bibó Lajos özvegye, valamint Galyasi Miklós szellemi örököse, Szentirmai Gyuláné vette át 25.-én. Németh Lászlóét ma adják át lányainak.*
391. *Egy vásárhelyi költői verseny 1937-ben. Verses sirató József Attila halálára* / Kőszegfalvi Ferenc = *Délvilág* 1990. (I/6.) november 5. 2. p. – *Jegyzet Losonczi Endre: József Attila sírjánál... Pákozdy és Galyasi cimboráknak c. verséhez. A vers kézírata Takács Ferenc hagyatékában. Felvetés: Galyasi feltáratlan hagyatékában is lennie kell ide illő versnek, Pákozdyé ismert. t.k.: VÁSÁRHELYI TÉKA 16.*
392. *Akéla búcsúdala* = *Vásárhelyi Promenád* 1991. május 18. 3. p. – Vers. t.k.: **AKÉLA BÚCSÚDALA, TISZAMENTI ÉNEK, IRIGYELJ u.i.**: *Akéla* / Sterbetz István = 2-3. p. – *Galyasihoz fűződő emlékei 1951 novemberétől. Szövegében Galyasi lappangó vers részlete.*
393. *Őrségváltás a „PANTEON”-ban. Hódmezővásárhely díszpolgárai 1880-1990* / Makó Imre = *Juss* 1990/2 105-114. p. – 1990. március 22.-én Németh László, Bibó Lajos, Galyasi Miklós posztumusz díszpolgári címet kapott. t.k.: *Vásárhelyi tükör* 1990. 05. 4. p.
394. *Legyen-e művészeti emlékházunk?* / Moldvay Győző = *Vásárhely és Vidéke* 1991. augusztus 24. 3. p. – *Galyasi Miklós Zsigmond utca 1. alatti házát a lakáshivatal*

- hatáskörébe adja az önkormányzat, pedig azt – mint saját tulajdonát – Székely János, a közkönyvtár első kezelője végrendeletben a mindenkori múzeumigazgatóra testálta.*
395. Nagymesszi útra = Délvilág (lila) 1991. december 7. 3. p. – Vers. t.k.: IRIGYELJ
396. Akéla szikláján / O. L. = Délvilág (lila) 1991. december 7. 3. p. – Ocsovszky László emlékezése Galyasi Miklósról, a Zsigmond utcai ház fényképe.
397. Ahogy a Vásárhelyi Napok megszülettek / Lelkes István = Vásárhely és Vidéke 1992. október 3. 3. p. – Verók István kultúrház-igazgatót a hatvanas évek közepén elbocsátották, mert Galyasi Miklós részt vett a kulturális seregszemlét előkészítő megbeszélésen.
398. Irigyelj = Délsziget 1993/25 18. p. – Vers. t.k.: VSz 1955/2; AKÉLA BÚCSÚDALA; IRIGYELJ
399. Galyasi Miklós sírhalmánál / Moldvay Győző = Délsziget 1993/25 43-44. p. – Sírbeszéd 1974. június 6.-án. t.k.: RDv 1993. április 17.
400. **IRODALOM VÁSÁRHELYEN, VÁSÁRHELY AZ IRODALOMBAN** / Grezsa Ferenc = Vásárhelyi Téka 1. Hódmezővásárhely 1993. – Galyasi Miklós helye, szerepe.
401. A Szeremlei Társaság pályázatai / a.n. = Reggeli Délvilág 1993. március 9. 10. p. – Galyasi Miklós is jubiláns (90), munkássága feldolgozását ajánlja. u.e.: VésV 1993. 03. 30.
402. Galyasi Miklós sírhalmánál / Moldvay Győző = Reggeli Délvilág 1993. április 17. 6. p. – Sírbeszéd 1974. június 6.-án. t.k.: Délsziget 1993/25
403. Az Őszi Tárlatok négy évtizedének történeti áttekintése / Dömötör János = Vásárhely és Vidéke 1993. június 2. 5. p. – II. rész: 06. 03. 5. p. Galyasi Miklós szerepe a Tornyai Társaság megalakulásától napjainkig. Elhangzott a jubileum tudományos konferenciáján (1993. május 26-27.)
404. „... aki állja!” – 90 éve született Galyasi Miklós – / Kőszegfalvi Ferenc = Vásárhely és Vidéke 1993. június 19. 3. p. – Megemlékezés Pákozdy Ferenc: Az a legény, aki állja. Galyasi Miklósnak, mikor börtönben volt c. versével. Közlés a Magyar Nemzeti Galéria adattárában lévő kézirat másolata után.
405. Nyugszik már a nyughatatlan / Felletár Béla = Reggeli Délvilág 1993. július 10. 6. p. – Galyasi születésének 90. évfordulóján Van valahol; Az alkotás c. verseivel. t.k.: AKÉLA BÚCSÚDALA; IRIGYELJ
406. A vásárhelyi nyomdászok doyenje. Beszélgetés Erdei Sándorral / Fenyvesi Félix Lajos = Vásárhely és Vidéke 1993. augusztus 5. 2. p. – Téves, Galyasi Miklós nem költötte vagyonát a Tornyai Társaságra és barátaira, a zsidótörvények miatt vagyontalan lett.
407. Galyasi Miklós válogatott versei / Lelkes István = Vásárhely és Vidéke 1993. augusztus 19. 4. p. – Riport Nikolin Évával. A Vásárhelyi Hetekre szerkesztésében jelenik meg Galyasi Miklós posztumusz kötete, Akéla búcsúdala címmel.
408. Nem volt csend körülötte / Felletár Béla = Vásárhely és Vidéke 1993. augusztus 27. 2. p. – Kiegészítés téves adatokkal Lelkes riportjához.
409. Mit jelent Önnek a vásárhelyiség? Szent Tibor – író / Mórász Attila = Vásárhely és Vidéke 1993. október 8. 5. p. – Galyasi Miklóst, Hódmező-Magyarországot, tanya-Atlantiszt, vásárhelyi nyelvjárást.

410. *Mit jelent Önnek a vásárhelyiség? Fodor József – festőművész / Mórász Attila = Vásárhely és Vidéke 1993. október 21. 5. p. – Galyasi Miklóst és baráti körét.*
411. **AKÉLA BÚCSÚDALA** – Válogatott versek = Hódmezővásárhely 1993. 142. p. – 111. vers. Szabó [Nikolin] Éve szerkesztésében. – u.e.: RDv 1993.12. 17; RDv 1993. 12. 20; VésV 1993. 12. 18; Dv 1993. 12. 21.
412. *A Galyasi-kötet apropója. Emlékezés a derű jegyében / F. B. = Vásárhely és Vidéke 1993. december 22. 3. p. – Felletár Béla Galyasi Miklóshoz kötődő emlékei.*
413. *Van valahol; Michelangelo = Vásárhely és Vidéke 1993. december 24. 4. p. – 2 vers. Fényképpel (1970. 03.) t.k.: IRIGYELJ*
414. *Hatvanéves (lenne) a Tornyai Társaság. Egyesületi baleset / Dömötör János = Délvilág 1994. június 14. 7. p. – Visszatekintés. A felmerült társadalmi ötletet (felújítani a Társaságot), nem tartja szerencsésnek.*
415. *Az Egressy utcától a Százados útig. Beszélgetés Szabó Évával / Béres Dezső = Vásárhely és Vidéke 1994. október 28-29. 3. p. – Riport. Galyasi Miklós posztumusz kötetéről, az ötvenes évek múzeumáról, megjelenés előtt álló saját verskötetéről (Szög és kereszt)*
416. *Tiltott könyvek / Lelkes István = Vásárhely és Vidéke 1994. november 30. 3. p. – Négy évtized városi feketelistája. Sterbetz István: A természet szolgálatában c. könyvét nem lehetett ünnepelni a benne közölt Galyasi-versek, és vázolt jellemrajza miatt.*
417. *„egy jó szándékra az újabb jó szándék...” – Ötven éve indult a Puszták Népe és a Délsziget / Kőszegfalvi Ferenc = a 7 napról 1996. szeptember 19. 14. p. – A koalíciós évek szellemi élete Hódmezővásárhelyen a két periodika tükrében.*
418. **MÚZEUMI KUTATÁSOK CSONGRÁD MEGYÉBEN 1993/1994 / Lengyel András (szerk.) = Szeged 1997 296. p. – a Csongrád Megyei Múzeumok Igazgatósága 1993. december 13-15-én és 1994. november 28-30-án tartott tudományos ülésszakain elhangzott előadások. Benne: Az Őszi Tárlatok négy évtizede / Dömötör János – Galyasi Miklósról is (253-260. p.)**
419. **SZEREMLEI TÁRSASÁG ÉVKÖNYVE 1997. Hódmezővásárhely 1998 – Benne: Galyasi Miklós, a költő / Péter László 114-121. p. – Tanulmány. A posztumusz kötet kapcsán szerkesztői pontatlanságra, hiányosságokra figyelmeztet. u.e.: Kívül a körtöltésen / Péter László = Tiszatáj Könyvek Szeged 2001.**
420. **KÉSZ a LETTÁR – JÓZSEF ATTILA ÉLETE és PÁLYÁJA 1930 – 1937 / Szabolcsi Miklós = Akadémiai Kiadó Budapest 1998. 1015. p. – Benne: Az Eszmélet éve – Vásárhelyi hónapok c. fejezetben Galyasi Miklós és a Műveröm. (359-367. p.)**
421. *Egy hajdanvolt Társaság krónikája / Vogl = a 7 napról 1999. július 22. 12. p. – 65 éve alakult a Tornyai Társaság. Dömötör János, a Társaság utolsó titkára nyilatkozott.*
422. **TISZAMENTI ÉNEK – VÁSÁRHELYI VERSEK A XX. SZÁZADBÓL = Szerdahelyi József Kht. Hódmezővásárhely 2000 191. p. – Versantológia. Benne: 11 vers, Szabó [Nikolin] Éva, László József, Sterbecz István írásai Galyasiról; Pákozdy Ferenc Az a legény, aki állja c. verse Galyasihoz.**
423. **MÓRA FERENC MÚZEUM ÉVKÖNYVE: STUDIA HISTORIAE LITERARUM ET ARTIUM 3. 2001. Szeged – Benne: Galyasi Miklós arc- és pályaképvázlata / Dömötör János; Kortársak József Attiláról c. gyűjtemény vásárhelyi vonatkozásaihoz / Kőszegfalvi Ferenc – Galyasit érintő észrevételek az Akadémiai Kiadónál 1987-ben megjelent 3 kötetes dokumentumkönyvhöz. 95-101. p**

424. **KOHÁN GYÖRGY** / Supka Magdolna = Gyula Város Önkormányzata, Dürer Nyomda és Kiadó Kft. Gyula 2001. 174. p. – Monográfia. XI. XII. fejezetben (48-58. p.) Kohán György hódmezővásárhelyi korszakának fontos szereplői Galyasi Miklós, a Műveröm, a Tornyai Társaság (alapító tag).
425. Galyasi Miklós, a homo technikus / Hadas János = Vásárhelyi Kurír 2001. július 21. 2. p. – Galyasi Miklós – a tevékenysége szempontjából fontos – segédtudományok egységesítését, „szinergiái hatású működésük megteremtését” célul tűzte maga elé. (fotózás, akusztikai, és vizuális intuíciók egymásra hatása, stb.)
426. József Attila Hódmezővásárhelyen. A Rapaport-levelek és az Eszmélet / Tverdota György = Irodalomtörténet 2002/3 414. p. – Új szempontok szerint. dr. Rapaport Sámuel József Attila szegedi analitikusa volt. Galyasi Miklósról, Műverömről.
427. **EGY HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI SZOCIÁLDEMOKRATA POLITIKUS. TAKÁCS FERENC 1893 – 1956** / Földvári László = Szoliter Nyomdaipari KFT Hódmezővásárhely 2002. 40. p. – Pontatlan adat a 28. oldalon, a levél későbbi keltezésű lehet, akkor még hadifogságban volt Galyasi, a Tornyai Társaság pedig 1946 februárjában szerveződött újjá!
428. **DÖMÖTÖR JÁNOS EMLÉKKÖNYV** Múzeumi Műhely I. = Tornyai János Múzeum Hódmezővásárhely 2002. 324. p. – Benne: Visszaemlékezés a hódmezővásárhelyi művésztelep megalakulására / Redő Ferenc – Dömötör János beszélt 1999. májusban Galyasi Miklósról nyugdíjaztatásáig, múzeumi vendégeiről. Az '56-os eseményekre, következményeire nem tér ki. Magnószalagról lejegyezte Nagy Vera néprajzi muzeológus. (211-218. p.)
429. Megnyílt az Őszi Tárlat. Galyasi emléktábla a vásárhelyi múzeum falán / F. CS. = Délvilág 2002. október 7. 3. p. – Farkas Csaba cikke. Október 6.-án Lázár János polgármester avatta (B. Kovács Emőke alkotása, mecénás: Szél Ferenc asztalosmester). u.e.: a 7 napról 2002. 10. 10.; Vásárhelyi Kurír 2002. 10.
430. Hajsza Németh László ellen / Péter László = Kortárs 2003/2 102-103. p. – Dokumentum-közlés, a szegedi irodalomtörténész jegyzetével. A szociáldemokrata párt budapesti főtítkársága levélben szólította fel hódmezővásárhelyi titkárságát, hogy utasítsák Galyasi Miklóst a Németh László reaktiválása melletti, Tornyai Társaság útján kifejtett agitáció, propaganda haladéktalan befejezésére.
431. **MÁRI – KOVÁCS MÁRIA 1883-1977** / Fülöp Erzsébet = Múzeumi Műhely 2. Tornyai János Múzeum Hódmezővásárhely 2003. – Galyasi Miklós és a Tornyai Társaság szerepe Mária életében, fényképekkel.
432. **IRÍGYELJ** = Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala Hódmezővásárhely 2003. 212. p. – 209 vers, 131 első közlés. Galyasi Miklós összes hátrahagyott verse.1968-ban saját maga állította össze. Felelős kiadó dr. Lázár János polgármester, országgyűlési képviselő. Készítette a Marker Reklámstúdió és a Norma Nyomdász Kft. Hiányzó könyvészeti adatokkal. u.e.: a 7 napról 2003. 06. 26.
433. Az Őszi Tárlatok ötven éve. Rákosi pajtásról Vásárhelyen sosem készült portré / F. CS. = Délvilág 2003. október 4. Szieszta melléklet IV. p. – Riport. Dömötör János nyugalmazott múzeumig anekdotázó emlékezése az Őszi Tárlat indulásáról. Galyasit presztízből ítélték el '56-ban, leginkább Fedor Ágnes cikke miatt. u.e.: Délv 2003. 10. 06.; Délv 2003.10. 07.; a 7 napról 2003. 10. 09.
434. Bontják a „Művermöt” / F. CS. = Délvilág 2003. december 17. 1. p. – Riport. A Kinizsi utcai telken, Galyasi szülői házát, a Reisinger-féle pékséget. A József Attila-emléktábla

múzeumba kerül. Farkas Csaba kérdéseire Vargáné Czeglédi Éva önkormányzati képviselő és Kőszegfalvi Ferenc válaszolt.

435. **HÓDMEZŐVÁSÁRHELY IRODALOMTÖRTÉNETI EMLÉKEI** Vásárhelyi Téka 15 / Szigeti János = Mayer Nyomda & Könyvkiadó Hódmezővásárhely–Budapest 2003. 129 p. – Galyasi Miklós, Múveröm, Pákozdy Ferenc, Bartha Miklós Társaság, Tornyai Társaság. *t.k.*: VÁSÁRHELYI TÉKA 16
436. **A TORNYAI JÁNOS MÚZEUM 100 ÉVE** / Dömötör János = Múzeumi Műhely 3. Hódmezővásárhely 2004. 148. p. – Galyasi Miklósról kinevezésétől félreállításáig (28-41. p.)
437. **„ÉN, JÓZSEF ATTILA, ITT VAGYOK!”** Vásárhelyi Téka 16 / Kőszegfalvi Ferenc, Szigeti János (szerk.) = Mayer Nyomda & Könyvkiadó Hódmezővásárhely-Budapest 2005. 183. p. – Eddig publikált cikkeik gyűjteménye, archív fényképfelvételekkel.
438. *Vásárhelyiség, csomorkányizmus / Szent Tibor = Tiszatáj 2006 /10 72-75. p. – Az „önnemesítő, autodidakta outsider Galyasi Miklósnak nem a jogi végzettsége, hanem költészete, művészetpártoló, illetve múzeumfejlesztő képessége vált legendássá.”*
439. **SZEREMLEI TÁRSASÁG ÉVKÖNYVE 2008** =Mayer Nyomda és Könyvkiadó Hódmezővásárhely–Budapest 2009 327. p. – Benne: A zsidók kitiltása a hódmezővásárhelyi piacokról és vásárokról / Margittai Linda – Endrey Béla polgármester 1940. október 5.-én kelt 3735/1940. eln. sz. határozatát Reisinger Gyuláné fellebbezésének (1940.10.15.) indoklását ismerteti.
440. *A realizmus variációi. A Vásárhelyi Őszi Tárlatok öt és fél évtizede / Dömötör János = SZEGED 2009/1 (21. évf. január) 41-44. p. – Előzménye volt a Tornyai Társaság. Galyasi Miklós szerepe korszakhatárt jelentő bebörtönzéséig, állásvesztéséig. 2003.-tól a Tornyai-plakett mellé Endre Béla Mesterdíjat és Galyasi Miklós Nívódíjat is adományoz az önkormányzat.*
441. **SZEREMLEI TÁRSASÁG ÉVKÖNYVE 2009** = Mayer Nyomda és Könyvkiadó Hódmezővásárhely–Budapest 2010 522. p. – Benne: Válogatás a gimnázium tanári könyvtára helytörténeti gyűjteményének dedikált értékeiből / Máté István (117-123. p.) – Hiányos, téves adatokkal, felvetésekkel. Itt ismertetett levél címzettje nem Szathmáry Lajos, hanem Németh Lajos művészettörténész (1929-1991.), aki 1953 és 1983 között a MDK főmunkatársa volt, és az ő megbízásból végzett adatszolgáltatást csekély fizetségért Galyasi Miklós. Erénye a Puszták Népe szintén az MDK-nak szánt, egybe kötött számainak előzéklapján kézzel írt, publikálatlan Galyasi vers közreadása.
442. *Kívül a „látóhatáron” avagy egy kulturális szamizdat folyóirat Vásárhelyen / Vincze Ferenc = Vásárhelyi Látóhatár 2010/3 15. p. – Autentikus. A kriminalizált Kép –Írás két számának szerkesztője, gépírója a cikkszerző volt. A '60-as években Galyasi Miklóstra és baráti körére irányított III/III-as megfigyelésről, rendőrségi ügyről, aminek valós érdemén túli jelentőséget tulajdonított a hatalom. A cikk szerzőjére anno dossziét nyitottak.*
443. **KÉT VILÁG KÖZÖTT: IRODALMI OLVASMÁNYAIM** / Szent Tibor – Holler László = MEK–08629 Hódmezővásárhely 2010 – Irodalmi műelemzések. Záró fejezete Bibó Lajos elbeszélése (A föld terem tovább), és Galyasi Miklós paraszttárgyú verseinek felhasználásával. MEK– állományba került 2010. szeptember 3.-án.
444. **HOMBÁR MÚZEUMI MŰHELY 6.** Múzeumi tanulmányok = Tornyai János Múzeum és Közművelődési Központ Hódmezővásárhely 2011. 344. p. – Benne: A Tornyai János Múzeum Helytörténeti Gyűjteménye – Varga József emlékének / Bernátsky Ferenc –

- Varga József utóda, Galyasi Miklós működéséről is. (273-281. p.) u.i.: *Kép-Írás, az első magyar szamizdat folyóirat / Mészáros Tamás – Galyasi Miklós és baráti köre III/III-as megfigyeléséről* (287-311. p.)
445. **KÖTŐDÉS a szülőváros HÓDMEZŐVÁSÁRHELYHEZ** Interjúk – műsorok – írások – levelezések / Osváth László = Szerzői kiadás Hódmezővásárhely 2011. 476. p. – Dokumentumkötet. Benne: 2003. június 18: Galyasi Miklós centenáriumi emléknapi – forgatókönyv, 41 vers (295-309. p.);[Cím nélkül részlet]: A Tornyai Társaság előzményei és megalakulása (a Nyári Színkör működéséről – 369. p.); Fodor József (153-157. p.), Várhelyi Tamás (235-243. p.), Szent Tibor (125; 244-247. p) emlékek Galyasi Miklósról.
446. dr. Sterbetz István / dr. Domokos Tamás = Vásárhelyi Látóhatár 2012/3 18-19. p. – Nekrológ. 2012. május 18.-án, életének 89. évében elhunyt. Gyászjelentésén Galyasi Miklós: A kertben c. vers első szakasza.
447. **SZALAY FERENC** / Tóth Károly (szerk.) = Tornyai János Múzeum és közművelődési Központ Hódmezővásárhely 2013. 242. p. – Reprezentatív életmű-album. Benne: Beszélgetés Szalay Ferencsel életéről / Tóth Károly (magnókikérdezés) – Galyasi Miklós szerepe pályája indulásánál, a festő emlékei a múzeumigazgatóról. (26-28; 34. p.). u.i.: Emlékek és gondolatok Szalay Ferencről / Dömötör János – „Tornyai Tszcs”(40. p.) Galyasi is „téesztag” volt. Szalay Ferenc és társai Vásárhelyre településében nagy érdeme volt Galyasi „színes, kulturált egyéniségének és mindig szíves vendéglátásának.”(43. p.)
448. „... mi szobrot nem döntünk [...], vért nem ontunk, könnyvet nem égetünk” – dr. Galyasi Miklós 1958-as „izgatási büntette” / Vincze Gábor = Vásárhelyi Látóhatár 2013/ 4 23. p. – Konceptiós per, 1957 novemberében vették őrizetbe, két év börtönbüntetést kapott, „általános, részleges közkegyelemből” 1959. április 3.-án szabadult. Bognár Rezső és Ortutay Gyula támogatásával 1963. április 19.-én az Elnöki Tanács a büntetett előélet hátrányai alól mentesítette.

Adatgyűjtés lezárva: 2013. november 26.